

park :03

regionalni mesečnik

Komentar: Na polovici poti v katastrofo
Dva intervjuja o Leonu Štuklju
Kulturna dediščina na pogrebu
Zgodovina kapljice na Dolenjskem

Novo mesto, 8. december 2008, številka 3, letnik 12, cena 2,50 EUR

8000 NOVO MESTO
Poštnina plačana pri Pošti 8101 Novo mesto

NOVOMESKI SERIFI

TRGOVINA PROSHOP

ski servis
KOPRIVNIK

Kakšne vrste trgovina je Proshop?

Gre za športno trgovino, kjer se najdejo vse vrste oblačil za šport in prosti čas ter tehnična oprema za vaše najljubše športe. V poletnem času se v trgovini najdejo predvsem oblačila, od kopalk in perila, majic, hlač, pokrival, puloverjev in obutve. V zimskem času se modnim oblačilom, ki vas zaščitijo pred mrazom, pridruži velika izbira opreme za deskanje in smučanje.

Katere znamke lahko najdemo na vaših policah?

Kar nekaj je znamk, za katere smo zastopniki za Slovenijo in sosednje države in pomenijo sam vrh kvalitete na svojih področjih. To sta deskarska branda **APO** in **FLOW**, oblačila **ORAGE** in **HORSEFEATHERS**, očala **SPY**, smuči **K2**. Poleg omenjenih ponujamo tudi širok izbor iz programa **ROXY** in **QUIKSILVER**, edini v Sloveniji prodajamo **NIKE** program 6.0, ki je posebej cenjen med adrenalinskimi športniki. Izbior dopolnjujejo kvalitetne in upadljive slušalke **SKULLCANDY**.

Kako pa je najbolje izbrati oblačila in dodatke za zimske športe?

Tu ima velik vpliv moda in življenjski slog. Poleg klasičnega alpin smučanja in deskanja je vse več tistih, ki prisegajo na prosti slog pri obeh športih. Tukaj ločnice med deskanjem in smučanjem ni več. Najprej odloča izgled, vse več strank pa pozna tudi povsem tehnične karakteristike materialov: vodni stolpec, odvajanje vlage, uporabljeni materiali ... Ponavadi imajo bolj tehnično izpopolnjeni artikli tudi višjo ceno.

Ne glede na vaš stil imamo v Proshopu izredno ponudbo jaken, hlač, tehničnega spodnjega perila, smučarskih in sončnih očal, rokavic, različnih pokrival in dodatkov. Posebej bi poudaril na pomen in uparabo zaščite pri smučanju in deskanju. Čelada in zaščita hrbta vam lahko rešijo življenje!

Zakaj v trgovino Proshop?

Ker vam znamo svetovati in razumemo vaše želje. Smo strokovno podkovani, nudimo možnost testiranja opreme, še preden se odločite za nakup. Nudimo vam izposojo kompletne opreme za smučanje ali deskanje. Trudimo se za zadovoljstvo naših strank, zaradi česar se vedno znova vračajo.

V trgovini nudimo celostno storitev. Poleg prodaje in izposoje v trgovini Proshop vas v Športnem društvu Cartride naučimo smučati ali deskati, da bo vsak zavoj na belih strminah užitek pa poskrbimo v Ski servisu Koprivnik.

Na kaj moramo paziti pri nakupu smučarske in deskarske opreme?

Najprej morate sami vedeti, kako zahteven smučar/deskar ste in kakšen je vaš način vožnje, čemur je potrebno prilagoditi dolžino, radij in trdoto smuči/deske. To je dobra osnova in izbira prave opreme ne bi smela biti več problem. Sedaj pride na vrsto strokovna pomoč pri izbiri opreme, zelo pomemben dejavnik poleg cene. Razvoj v zimskošportni industriji je vsako leto velikanski in le stalna prisotnost na sejnih, seminarjih in spremljanje razvoja ter novosti lahko jamči, da bo nasvet res strokoven. Velike trgovske verige ponujajo 'usposobljene svetovalce', in 'neverjetne popuste' ob 'enaki kvaliteti'. Seveda! Le kombinacija vašega znanja in res prave opreme, ki jo zagotavlja usposobljen prodajalec in dobro založena trgovina, vam bo omogočila kar največ užitek na snegu.

PROSHOP
Borut Koprivnik s.p.
Prešernov trg 1
8000 Novo mesto
T: 07 33 222 44

Zakaj je potreben servis smuči/deske?

Posebej pred začetkom vsake sezone je potrebno opremo pregledati že iz varnostnih razlogov. Morebitne poškodbe na masi, počene sredice, odviti vijaki ali vezi vam lahko pokvari smučarski dan ali celo privedejo do resnih poškodb. Redno vzdrževanje opreme podaljša življenjsko dobo in veliko pripomore pri napredku na belih strminah. Z redno servisiranimi smučmi oz. desko se poveča drsnost, tudi v najbolj neugodnih snežnih razmerah. Pravilno nabrušeni stranski robniki pa omogočajo lažjo izpeljavo zavoja in pravočasno ustavljanje tudi na najtrših podlagah. Ne dovolite, da vam nevdrževana oprema pokvari smučarski dan, še posebej ob današnjih cenah smučarskih kart. Kako pogosto je potrebno opravljati servis, je odvisno od števila dni na snegu. Če hočemo od svoje opreme maksimalen izkoristek, je potreben servis najmanj vsakih 7 snežnih dni.

Kje ste se naučili servisirati smuči?

Že kot tekmovalec sem si sam pripravljajal smuči. Svoje znanje pa sem izpopolnil v slovenski ženski smučarski reprezentanci.

Kako hitro je opravljen servis?

Že naslednji dan po sprejemu lahko prevzamete vaše smuči. Če se zares mudi, pa je lahko servis narejen tudi isti dan.

Kaj je glavna dejavnost Društva Cartride?

Cartride je društvo, ki uspešno deluje v Novem mestu že tretje leto. Letos smo se preimenovali iz SSDNM v Cartride. Predvsem gre za treninge deskanja in prostega smučanja, ki jih dopolnjujemo s suhimi treningi v dvorani. Na suhih treningih gre za splošno vadbo s poudarkom na akrobatiki – vadba na prožnih ponjavah in specifičnih situacijskih vajah. Predvsem pa gre za druženje in uživanje v športu in naravi. Imamo člane vseh starosti, in sicer take, ki se s temi športi šele spoznavajo pa tudi državne prvake.

Kako in kje potekajo treningi?

Poudarek je na delu v manjših skupinah, kar tudi prinaša hitrejši napredek in vrhunske rezultate. Suhi treningi so letos ob sredah v ŠC Košenice (16.30-18.00) in OŠ Center (17.00-18.30). Treningi na snegu potekajo vsak vikend, preko počitnic in tudi v poletni sezoni na smučiščih v Sloveniji in tujini.

**SKI SERVIS
KOPRVINIK**

**ŠPORTNO
DRUŠTVO
CARTRIDE**

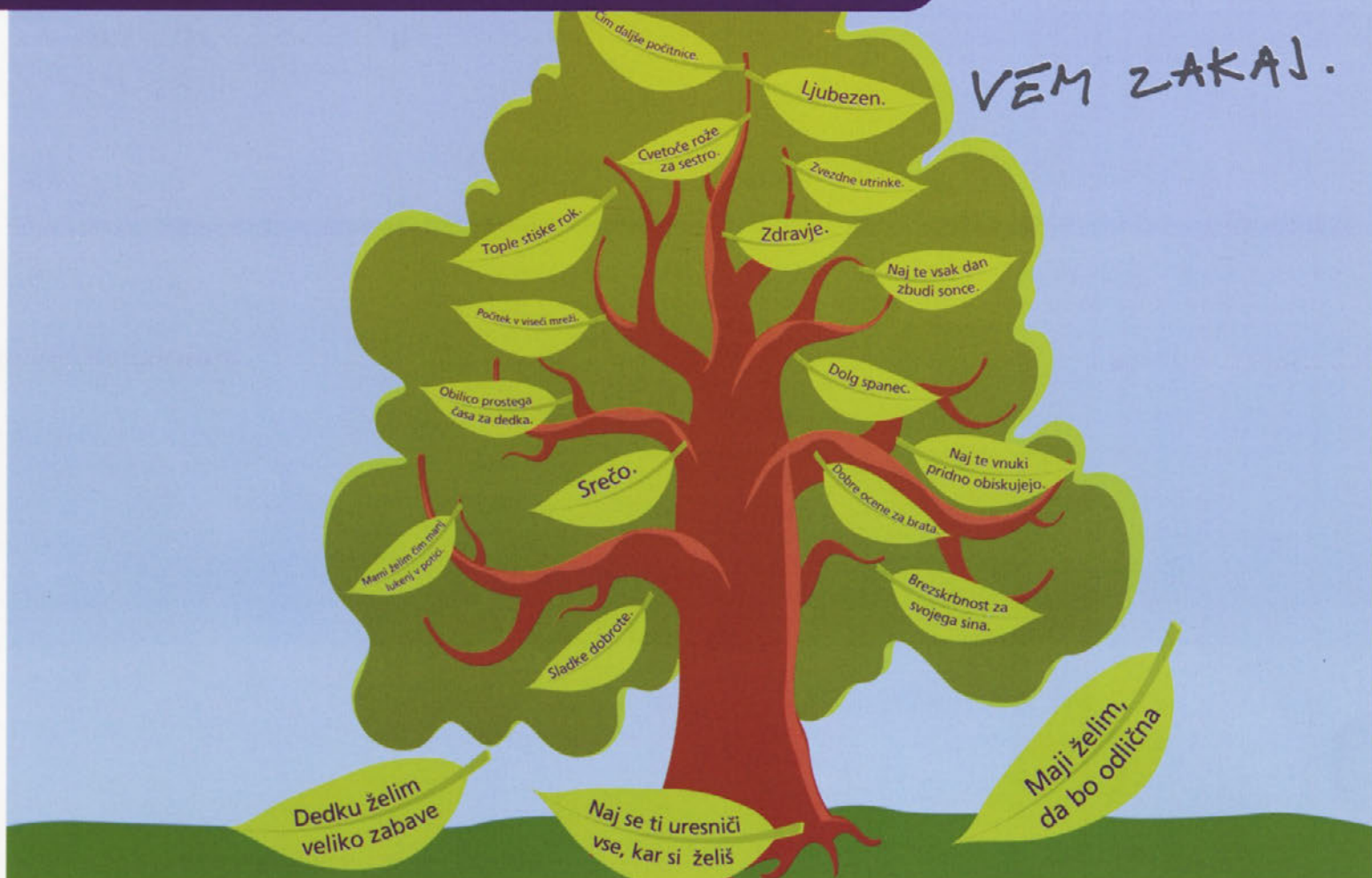
 PAŠTETA

NOVICE
ob 18.45 uri

In kaj boste vi zaželeli svojemu družinskemu drevesu?

In kaj jim boste zaželeli čez deset let? Ni nujno, da odgovor poznate že danes, zagotovo pa boste vsi tudi takrat potrebovali finančna sredstva. Pametno je poznati načine kako sredstva plemeniti skozi čas ter zraven biti življenjsko zavarovan. Z življenjskimi zavarovanji NLB Vite, življenjske zavarovalnice, lahko poskrbite za uresničitev vaših želja in brezskrbno prihodnost vaše družine. **Naj vaše družinsko drevo še naprej uspešno raste.**

Ob sklenitvi katere koli storitve NLB Vite do 31. decembra, boste prejeli posebno novoletno darilo.

Za več informacij se oglasite v najbližji NLB Poslovalnici, pokličite na brezplačno telefonsko številko 080 1585 ali poiščite informacije na spletni strani www.nlbvita.si.

NLB **Vita**
Življenjska zavarovalnica

www.nlbvita.si

park

regionalni mesečnik
številka 3, letnik 12, 8. december 2008
ISSN 1408-7189

odgovorni urednik: Uroš Lubej
kreativni urednik: Damir Skenderović

uredništvo: Marijan Dovič, Nejc Gazvoda, Sandra Hrovat,
Iztok Kovačič, Tomaž Levičar, Gregor Macedoni,
Katja Martinčič, Boštjan Pucej, Maja Regina,
Mitja Sadek, Mitja Simič, Damijan Šinigoj, Jaka Šulin

urednik rubrike FotoPub: Boštjan Pucej
naslovnica: Kreator® foto Jaka Šulin
lektorica: Nina Štampohar
oblikovanje: Sandra Hrovat, Studio Pašteta

spletna stran: www.park-on.net
urednik spletne strani: Damir Skenderović
gospodar spletne strani: Marko Dvornik

trženje:
vodja trženja: Boštjan Volk
040 804 083
boštjan.volk@park-on.net
Maja Regina
040 203 369
maja.regina@park-on.net

CTP: Grafika Novo mesto d. o. o.
tisk: Tiskarstvo Opara, Mali Slatnik
naklada: 1300 izvodov
ustanovitelj: Društvo novomeških študentov
izdajatelj: Založba Goga, Novo mesto
direktor: Gregor Macedoni

kontakti:
Park
Glavni trg 6
8000 Novo mesto
tel: 07 393 08 12, m-tel: 031 626 326
e-pošta: park@park-on.net

naročila in distribucija: 07 393 08 12
park@park-on.net

SPREHODI SE.

Naročnina se plačuje za obdobje od naročila do konca tekočega letnika (julij 2008).
Prekinitev naročnine je možna s pisnim prenehanjem in sicer 10 dni pred koncem naročniškega
obdobja (1. julij 2008). Naročniki imajo 10% popust, študentje in dijaki 20%. Naročnina za
halno znaša 15 EUR, z letniško dostavo 40 EUR.

Prvič tragedija, drugič groteska, tretjič pa ...

Uroš Lubej

7. decembra je minilo dve leti od prevzema oblasti v s strani zmagovite koalicije Zveze za Dolenjsko, Socialnih demokratov, Slovenske demokratske stranke in DeSUS oziroma Alojza Muhiča, Rafka Križmana, Igorja Perhaja, Ivana Grilla in Ane Bilbije. Sledilo je eno izmed bolj žalostnih obdobjev v zgodovini mestne občine.

In nobenega znamenja ni, da bo druga polovica mandata kaj bolj obetavna od prve. Zadnji predlog proračuna, ki so ga vladajoči želeli predstaviti v občinskem svetu, je vnovič preveč napihnjena zbrkljarija vseh mogočih želja brez jasne strategije in temeljnih prioritet. Ki bo padla v vodo tam enkrat maja 2009, tako kot so letos, lani in predlani padali novomeški vrtci, kultura, šport in ceste.

Poleg tega se v vseh dokumentih mestne občine omenjajo hude likvidnostne težave. Na srečo je župan le uspel podpisati delitveno bilanco z novima občinama Stražo in Šmarješke Toplice. Četvorček ZzD-SDS-SD-DeSUS je imel dve leti v ustih to nepodpisano delitveno bilanco, ki je bila (poleg prejšnjega župana Boštjana Kovačiča) kriva za vse njene težave. Videli bomo, kakšni izgovori bodo sledili, sedaj ko tega »blagoslova« ni več.

Omenili smo »politično koalicijo« ZzD, SDS, SD, DeSUS. Pravzaprav je ta izraz povsem neprimeren. Politične koalicije novomeška občina pravzaprav nima. Ker je na voljo svež zgled nedavnih državnozborskih volitev, smo se lahko poučili, kako naj bi bilo videti vzpostavljane neke koalicijske oblasti v večstrankarskem in proporcionalnem sistemu.

Zmagovite stranke se pod vodstvom bodočega najmočnejšega moža (premiera, župana) pogajajo najprej o programu, potem pa še o kadrih. Nato sklenejo koalicijsko pogodbo, ki vsebuje oba dela. In to koalicijsko pogodbo tudi objavijo in pokažejo javnosti.

Zveza za Dolenjsko ni vodila nikakršnih koalicijskih pogajanj (med svetniki te stranke so Rafko Križman, David Štefan, Jasna Šinkovec, Cirila Surina Zajc ter Darinka Smrke – vprašati se morajo, ali so to tisti visokoleteči ideali, ki so jih posredovali dolenjski javnosti ob ustanovitve Zveze), sestavili niso nikakršne koalicijske pogodbe – razen morda kakšne, ki je javnosti skrita. Nikakršnega resnega programa ta mestna občina nima. Namesto tega so tedaj demagoško izjavljali: »Vse stranke pozivamo, da se nam pridružijo. Kdo je lahko proti razvoju, ki ga bo Novo mesto doživelo v našem mandatu?

Čemu pa naj bi se ostale stranke pravzaprav pridružile? Vse, kar ta nenačelna »koalicija« ima, je skorajda grotesken seznam želja na spletni strani mestne občine Novo mesto, ki vsebuje povsem neuresničljive predloge, na primer »obnova vseh vrtcev« in pa »izgradnja vseh novomeških obvoznic«. Med njimi pa so tudi nekatere napovedi, ki bi jih ob resnem delu vendarle lahko uresničili. A že bežen pregled tega seznama pokaže, da bo »koalicija« in njeni tihi podporniki uresničili le kanček napovedanega in obljubljenega.

Namesto strategije in programa so si imenovali tri podžupane, poskusili nastaviti tega ali onega direktorja v javnih zavodih in občinskih podjetjih (tega so se sicer lotili tako nespretno, da jim ni vedno niti uspelo). Nič o projektih, nič o tem, kako ta program uresničiti. Dokaj amatersko, dokaj po domače in dokaj usodno za razvoj te mestne občine.

Če ne bi šlo za našo občino, za naše vrtce, kulturo in šole, bi bilo skorajda zabavno opazovati, kako že tretje leto zapored ob sprejemanju proračuna doživimo enak scenarij: 1. Muhič-Križman-Perhaj-Grill-Murtič občinskemu svetu predstavijo predlog proračuna, ki je »optimalen v danih razmerah«. 2. Opozicijski LDS in še kdo nergajo, češ da je proračun prenapihnen in nerealen in da nima prioritete. 3. Občinski svet sprejme proračun. Ob tem pri glasovanju pomagajo še molčeči Miloš Dular (Rad ima Novo mesto in podeželje), tihi Matjaž Engel (SNS, ki sicer podpira katero koli oblast), zadržani SLS (ki ima vedno kakega kandidata za kako direktorsko mesto). 4. Sledi kalvarija projektov, ki nekje na sredi leta začnejo izgubljati zagon, saj v proračunu, ki ga nesposobno vodstvo občinske uprave ne zna napolniti z denarjem, zmanjka evrčkov. 5. Pride do rebalansa proračuna, ob tem se v celoti ponovi debata, pri čemer pa župan že prevzame besednjak opozicije (češ, nismo planirali realno, veliko je bilo lepih želja, ipd.) 6. Mine leto dni in zgodba se začne znova! Neverjetno, a resnično.

In kaj nas čaka čez dve leti, ko bo tega mandata konec? Nič novega. Morda zgolj ponovitev zgodbe izpred dveh let. Takrat se je župan Kovačič umaknil. Na čelo občine je prišla domnevno povsem nova oblast. A v resnici smo dobili skorajda identično ekipo, kot je vladala pod Kovačičem, samo da slednjega ni več v bližini, pridružilo pa se jim je nekaj pavlih in nekaj zdrharjev – pač za popestritev in za vtis, da se nekaj dogaja. Perhaj je bil že prej v koaliciji, prav tako Muhič, prav tako DeSUS, prav tako Dular in prav tako SLS. Da o SNS ne govorimo. In ista ekipa ljudi na vodilnih položajih, samo tistih nekaj najboljših pa je bilo res treba odstraniti ali utišati.

Tudi Alojz Muhič najverjetneje ne bo želel ponoviti tega, kar se mu je pripetilo, ko je, oh, ta nesrečna usoda, prevzel to oblast. Na oblast pa bo prišel nekdo, ki ga bo vodila ista nenačelna združbe iz ozadja. Morda bo župan postal kateri izmed dosedanjih podžupanov? Morda kateri izmed svetnikov? Morda kaka ista-občanska-lista-z-novim-podgorjanskim-imenom? Stranka dolenjskih koritnikov? Kdo ve.

Če bo novomeška politična, družbena, kulturna, intelektualna, gospodarska in romska javnost čakala na volitve čez dve leti, potem nas čaka nadaljevanje št. 3.

Na polovici poti v katastrofo

Damir Skenderović, foto Boštjan Pucej

»Oni so v tem smislu nedolžni, so celo žrtve, ki se žrtvujejo v dobrobit družbe. Kar je seveda navadno sranje in prvovrsten nateg, v seriji nategov občanov, in to seveda prek medijske platforme, kjer so Perhaj in podobni najbolj doma. Na papirju novomeških brezplačnikov.«

Kako na polovici mandata opisati dveletno vladavino Muhiča, Križmana, Perhaja, koalicijskih partnerjev, prijateljev iz ozadja in prijateljev prijateljev iz ospredja in ostalih prijateljev. Ni lahko. Če bi dali skupaj zadnjih dvajset številčk Parka, bi morda dobili samo delček slike, ki jo je ta ekipa v svoji kratki zgodovini v prvi novomeški politični ligi sproducirala. Slika, ki nikakor ni dobra, niti ne daje upanja, da se bo do konca mandata bistvenoboljšala. Zdi se, da je MO Novo mesto klinično mrtva, vsi poskusi vladajoče ekipe pa v najboljšem primeru vodijo zgolj k ohranjanju trupla pri življenju.

To je seveda veliko manj, kot so pričakovali in pričakujejo volivci, in veliko manj, kot se spodobi za katero koli mestno ali občino na sploh v Sloveniji. Če smo še včeraj cinično primerjali Novo mesto s Šentjernejem, ga bomo morda jutri z vso analitično resnostjo in s treznostjo primerjali z Mirno Pečjo. Župan Alojzij Muhič je pred dvema letoma med drugim zmagal tudi zaradi mnogih predvolilnih obljub. Obljub, za katere je bilo že na začetku jasno, da jih ne bo mogoče v celoti uresničiti, pa četudi bi se jih lotil z vsmo, ambicijo in s sposobnostjo ljubljanskega župana Jankoviča ali šentjernejskega župana Hudoklina. Poleg tega je bilo teh obljub veliko preveč za en mandat, večina jih je presplošnih, kar dopušča različne možnosti interpretacij in reinterpretacij o tem, kaj konkretnega je bilo obljubljen, kdaj je bilo obljubljen in kaj konkretnega je bilo izpeljano oziroma neizpeljano. Po prevzemu mandata pa so se vrstile še dodatne obljube in obljube na obljube. Če bo komu uspelo prešteti vse to, kar je bilo obljubljen, bo verjetno prišel do številke petdeset ali več posamičnih obljub in obljubljenih projektov. Poleg tega novomeški župan med svoje uresničene obljube šteje tudi praktično vse izredno redke uresničene projekte, kot je bil zadnji primer pri odprtju obnovljene Šmarješke ceste, ko mu zopet ni preostalo nič drugega, kot da je dahnil, vsaj tako Lokalno.si: »Vesel sem vsake nove pridobitve, z današnjim odprtjem prenovljene Šmarješke ceste pa tudi uresničujem moje predvolilne obljube.« Patološko, ni kaj.

In ravno te znamenite in slovite obljube so v svoji vsakodnevni patologiji morda »keč« do razumevanja bistva Muhičeve vladavine. S klasičnim Muhičevim paradoksom bi lahko zelo na kratko, a definitivno kar najbolj reprezentativno, opisali na začetku omenjeno dilemo: Župan

Muhič bo izpolnil vse obljube, razen tiste obljube, da bo izpolnil vse obljube.

Lahko pa tudi zamenjamo optiko in poskušamo sedanje katastrofalno stanje občine opisati skozi prizmo razmišljanja določenih akterjev v tej zgodbi, ki prav tako nosijo velik in zgodovinski delež odgovornosti za nastalo situacijo, pri čemer pa se prav nesramno udobno senčijo v mogočnem zavetju Muhičevih ramen in več kot očitno zelo ležerno čakajo na raj. Recimo podžupan in predsednik novomeških Socialnih demokratov Igor Perhaj. Ta je na polovici mandata v oktobrskem brezplačniku Novi medij ugotovil, da le ni vse tako slabo, kot jim očita opozicija. In še bolje, dejal je, da stoji za tem, da je bila njihova največja napaka, ker niso jasno in glasno povedali, kaj prevzemajo in s čim razpolagajo. Da so prevzeli večmilijonske terjatve iz minulih let, podpisane škodljive pogodbe in obveznosti, javne zavode, ki so se nenačrtovano širili in bohotili, dotrajane in na pol podrtje vrtce. Razumete. Po mnenju Perhaja glede vodenja občine sicer ni vse idealno, je pa daleč od tega, da je vse slabo. Iz tega lahko razumemo, da jih javnost in opozicija po krivici obtožujejo oziroma ne razumejo, da so za nastalo situacijo krivi tisti drugi, tisti pred njimi. Perhajevo krivda in krivda vladajoče ekipe tu odpadeta. Oni so v tem smislu nedolžni, so celo žrtve, ki se žrtvujejo v dobrobit družbe. Kar je seveda navadno sranje in prvovrsten nateg, v seriji nategov občanov, in to seveda prek medijske platforme, kjer so Perhaj in podobni najbolj doma. Na papirju novomeških brezplačnikov. Večkrat sem že pisal o tem – in vsakič so me v najmilejšem primeru označili za temačnega –, da ljudje, ki vodijo občino, niso bili izvoljeni v smislu, da bodo vsa štiri leta jamrali, kako je nekdo drug kriv: enkrat nekdanji župan Franci Koncilija, drugič vladavina LDS, tretjič Janševa vlada in najnovejši krivec, svetovna recesija. Niso bili izvoljeni, da – če se izrazim z Muhičem – konstantno in konsistentno lupetajo v prazno, da dajejo nemogoče in nesposodne obljube in izjave, da jamrajo in jokajo in valijo krivdo na vse mogoče in nemogoče faktorje. Izvoljeni so bili samo zato in zgolj za to, da probleme rešujejo, da jih rešujejo dobro in da jih rešujejo v dobro skupnosti. In če Perhaj javno blebeto o škodljivih pogodbah in obveznostih občine, potem je najmanj, kar od njega pričakujem, to, da bo o teh škodljivih pogodbah in obveznostih obvestil javnost in pa organe pregona. V

nasprotnem primeru zaradi mene lahko tudi umolkne za vedno.

Da je v istem intervjuju podžupan in predsednik novomeških Socialnih demokratov poudaril, da je bil na zadnjih parlamentarnih volitvah župan Muhič odličen kandidat Socialnih demokratov za poslanca, je tudi jasno. Jasno pa tudi je, da Perhaj že več čas tako kot Muhič (v tem sta si podobna, le z bistveno razliko, da Muhič dejansko še kaj naredi) ponavlja eno in isto: »Ni vse tako slabo, kot nam očitajo.« Ne, res ni. V resnici je še stokrat slabše. Ali natančneje – za 8 milijonov EUR neplačanih obveznosti občine slabše, če se omejim samo na delček katastrofe.

Pa vendar je treba tudi v takšni ali predvsem v takšni situaciji biti optimist. Novo mesto ima v tem mandatu priložnost, da se očisti. In to ne v smislu Grumovega (ne) dogodka, ampak v smislu Nietzschejevega Somraka malikov. Novo mesto je v tem trenutku pred zgodovinsko dilemo, ki se tiče vsakega občana posebej. Pred dilemo ali si Novo mesto želi biti vas ali mesto. Ali si želimo biti slovenski center razvoja, kulture in prosperitete, ali pa si želimo biti, kako naj rečem: slovenski Balkan. Ali si želimo, da nas vodijo »gasilci, lovci, malikovalci cvička« in politični zajedavci, ki bodo v polno jamrali še naslednje desetletje, medtem ko bo občina tonila vse globlje, ali pa si želimo, da nas vodijo gospodarstveniki, intelektualci in sposobni ljudje, ki namesto da blebetajo, delajo in ustvarjajo. V tem smislu se tej dilemi ne bo mogel izogniti niti prvi človek Krke, Jože Colarič, niti zadnji novinar Dolenjskega lista – oba bosta morala prevzeti svoj del odgovornosti. V tem smislu bo naslednji dve leti morala delovati tudi opozicija na čelu z LDS. Njena naloga je, da danes, na polovici katastrofalnega mandata, najde in začne promovirati ljudi, ki bodo sposobni voditi občino v prihodnje. In pri tem se jim niti ni treba preveč ozirati na levo. Tako Zveza za Dolenjsko kot novomeški Socialni demokrati in vsi mali politični koritniki mesta bodo po tem mandatu po vsej verjetnosti pristali na CEROD-u novomeške politične zgodovine. Na takšno misel nas napeljujejo tako volitve za predsednika države kot parlamentarne volitve in morda še najbolj predsedniške volitve v ZDA.

Tega, da ni vse tako slabo in da bodo vse obljube izpolnjene, čez dve leti celo preprosti in vsega hudega javeni novomeški volivec enostavno ne bo mogel več požreti.

»Glasbenike na ulice!«

Simulaker s odlično
izvedbo: prvi in drugi glasbenik

Marijan Dovič, foto Boštjan Pucelj

▶▶

V resnici bo nezadovoljna kvaziurbana frakcija, ki bi rada, da center »dogaja« in da v njem »groova«, morala najti nove zamisli in prijeme; ali pa si priznati, da jo z logiko martinovanja vežejo globlje in intimnejše vezi, kot si je pripravljena priznati.

Pišem pod vtisom tako imenovanega martinovanja na novomeškem Glavnem trgu, najnovejše kulturne pridobitve, ki je, kot kaže, poantirala vizijo lokalnega *cvičkovega lobija*. Vtis je resda svež, ni pa ne bleščeč ne kaj prida sijajen. Zato bi bilo pričakovati, da se bom takoj spustil v kritiziranje – kajti po mojem okusu pač ta veselica res ni bila in niti ni mogla biti. Nesramna kritika bi bila tudi povsem umestna, saj je bila zadeva izpeljana amatersko, polovičarsko, brez prometne zapore, in slika »novomeške kulturne ponudbe« v mrzlem novembrskem večeru, kjer so v istem košu plavalj vonj po moštu, golažu in perutnini, glasno ozvočeni harmonikarji, hrzanje zmedene konjske vprege ter žarometi in izpuhi mimo gomazeče pločevinaste reke, bi res težko bila bolj klavrna.

Pričakovali bi torej upravičeno in ostro kritiko. In res nisem ob tem le enkrat slišal znanega rekla, na katerega sem prvič naletel v zabavnem *Parkovem* komentarju lanskih decembrskih »dekoracij« Glavnega trga; nekaj takšnega kot »ne delajte iz mesta vasi!« To reklo je bilo mogoče večkrat slišati, očitno je postalo slogan *protivaške* kulturne frakcije. Ta frakcija verjetno sodi nekako takole: mestne vsebine pač sodijo v mesto, medtem ko naj vaške kulturne epizode, kakršna je bila tudi zadnja martinovanjska, skupaj s tipičnim gasilsko-veseliškim in kulinaričnim aparatom, ostajajo v karseda pristnem in avtohtonem okolju, torej čim dalj stran od mesta.

Toda vnaprej lahko povem, da bo ta zapis moral razočarati *prourbano* frakcijo. Kajti morda prava diagnoza za vaške izgrede v novomeškem centru zadnjih let ni toliko, da je zanič osnovna zamisel, temveč je večji problem šepava in zanikrna, predvsem pa estetsko deprimirajoča izvedba. (Premišljeno zasnovane zgodbe z etnografskimi elementi v evropskih mestih dokazujejo, da se da tudi drugače. Oziroma, ko takšna zgodba stopi v mestno jedro, mora vendarle upoštevati nekatere nove standarde.) Seveda pa še to, kdo bi lahko tajil, da je delu meščanov takšna ponudba mnogo bližja od recimo visoke kulturne ponudbe, kakršno nudijo profesionalni producenti v mestu? Problem urbane frakcije, ki nikdar ni resnično zadovoljna, je torej ta, da po njenem ni primernih (mestnih) dogodkov, če pa so, ni (dovolj) primerne publike. Ta frustracija jo v okoliščinah, ko je kvalitetnih dogodkov več, kot si mesto in njegova publika zaslužita, vodi v fantazme, ki od logike urbane kulture niso manj oddaljene

kot osovražene zamisli *cvičkovega lobija*.

Skušal bom to logiko analizirati na primeru, ki ga spremljam že vrsto let, praktično od začetkov Jazziintyja leta 2000. V tem času sem sodeloval v vrsti diskusij, poslušal niz prijateljskih nasvetov ter modrovanj novopečenih kulturnih strategov in raznih frakcij; kdor ima tri minute časa, pač rad izvoli priobčiti svoja stališča. Eden od nasvetov, ki so se vztrajno ponavljali do danes, je bil, če ga zelo prosto prevedem, naj Jazziinty »pošlje glasbenike na ulice«. Pod tem si je bilo mogoče predstavljati nekaj takega, kot da bi jazzerji igrali po različnih mestnih točkah, morda celo simultano, predvsem pa na Glavnem trgu, pred rotovžem in na podobnih »frekventnih« lokacijah. Seznam tistih, ki so imeli takšne zamisli, je enostavno predolg in preveč pisan, da bi lahko posumili na koordinirano akcijo (če se izrazim v paranoidnem žargonu), zato moramo predpostaviti, da se je takšno mišljenje samoniklo razvilo iz različnih izhodišč.

Razvrstimo zdaj tak slogan v nekaj rubrik, da ga bomo lažje razumeli. Očitno spada pod rubriko »revitalizacija mestnega jedra«; jazzerji, ki igrajo na ulicah, bi pač »popestrili« mestno kulturno ponudbo. Očitno spada tudi pod rubriko »vrnimo umetnost ljudem«, kajti na tak način bomo lažje prepričali mesto, da se tu dogaja nekaj na svetovni ravni itd. Takšni jazzerji na Glavnem trgu bi torej za prourbano frakcijo ubili več muh na en mah, v mestu, ki vse bolj postaja vas, bi pomenili ustrezno kakovostno ponudbo, oživili bi ulice itd. Preden zavržemo to sprevrženo logiko, ne bom zamolčal svoje načelne pripadnosti urbani kulturi – uvajanje jazza v relativno majhno provincialno mesto pač gotovo ustreza temu vzorcu. Ne skrivam niti svoje zavezanosti Novemu mestu, ohranjanju njegove dediščine – krhke in že krepko načete estetike njegovih trgov in ulic. A kljub temu je treba pomisliti, da vse ni za vsakogar, in tudi ne za vsaka ušesa. Zakaj bi mimoidočemu, medtem ko nakupuje ali klepeta s prijateljem, igral vrhunski glasbenik, glasbo, ki mu ni namenjena in ki ji ni dorasel? Zakaj bi to počel v pogojih, kjer ni ustrezne akustike, kjer ga vsak hip preglasijo motorji ali vpitje, kjer ni ustreznega fokusa na delo, na zvok, skratka, kjer nima nobene možnosti, da pokaže svojo umetnost, svojo sposobnost, svoj domet?

Avantgardistična zahteva po vnovični združitvi življenja in umetnosti se je izkazala za utopično, klavrnje je propa-

dla. Umetnost, ki je kaj vredna, razvija ustrezne modalitete sprejemanja in javnega predstavljanja, ostaja dostopna in dojemljiva v kodificiranih okoljih, pod določenimi pogoji; kot avtonomen družbeni sistem sama nenehno gradi, vzpostavlja in obnavlja lastne meje. In tako kakor Anton Podbevšek Teater prikazuje svoje produkcije v strogo nadzorovanem in tehnično dovršenem okolju, tako kot galerija Simulaker razvija ustrezno recepcijsko okolje za sodobne vizualne projekte, tudi jazziisti ne sodijo na vsak mestni vogal le za to, da bi zadovoljevali neke lokalne frustracije. Vrhunski bend improviziranega jazza, koncertna dvorana z odlično (klasično) akustiko, popolna tišina in dolgi aplavzi na koncu – to je vsekakor ustrezno okolje. Zakajen jazz klub debelo po polnoči, ko se med jam sesijom oder stopi z avditorijem, ko so glasbeniki in redki preostali uglašeni na povsem isto frekvenco – občutek, ki se je rojeval v zlatih desetletjih ameriškega klubskega jazzu in smo ga bili deležni tu in tam v nekaj letih nočnih jamov v Lokalpatriotu (danes bi ga v vse bolj sterilni manhattanski sceni težko našli) – tudi to je eden od tistih miljejev, ki so pravi za vsrkavanje jazzu. Toda to nikakor ni godba za mnoge ali za vsakogar, ne sme postati godba za nakupovalne centre; na to ne moremo pristati, ne da bi jo razvrednotili. Zato so morali »uličarji« naleteti na gluha ušesa, in tako bi moralo biti tudi v prihodnje.

Dve veliki njujorški dvorani za klasiko, nekoč neprekosljiva Carnegie Hall in novejša Avery Fisher Hall, ki danes obe simbolizirata glasbeni preboj, sta bili zasnovani najprej kot prestižna akustična objekta, skratka kot dvorani, kjer bi kar najbolje zazvenela simfonična glasba. In medtem ko že desetletja traja elitistični prepirček med slavnima prizoriščema glede tega, kje je akustika bolj perfektna, se malo mesto, v katerem sploh ni koncertne dvorane z zadovoljivo akustiko – dvorana Kulturnega centra pač žal ne zadošča osnovnim merilom –, ubada z identitetno dilemo, ali je bolj mesto ali bolj vas. V resnici bo nezadovoljna kvaziurbana frakcija, ki bi rada, da center »dogaja« in da v njem »groova«, morala najti nove zamisli in prijeme; ali pa si priznati, da jo z logiko martinovanja vežejo globlje in intimnejše vezi, kot si je pripravljena priznati.

Novomeški šerif: Ivo Kuljaj

Damir Skenderović, fotomontaža Kreator, foto Jaka Šulc

Očitamo mu lahko marsikaj, le tega ne, da ni odkrit, brez dlake na jeziku, aktiven in zagnan, v nasprotju s premnogimi Novomeščani na prepomembnih položajih in prav tako v nasprotju z ustaljeno prakso v teh geografskih prostorih.

Od trenutka, ko je veliki lovec in svetovni promotor cvička Kuljaj, Ivo Kuljaj vstopil v novomeško politično nadstrukturo, nič več ni tako, kot je bilo. Kuljaj je v to dekadentno areno vstopil kot meteor. Kot šef volilnega štaba je v novomeško politično areno pripeljal Alojza Muhiča. In zmagal. Povožil je po javnomnenjskih anketah vnaprej danega zmagovalca in kandidata LDS Janeza Pezja.

Če je bil v predvolilni kampanji Kuljaj vsaj v očeh medijev precej neopazen, je od trenutka, ko je prišel na oblast (najprej kot svetovalec župana, nato kot v.d. direktorja Zavoda za turizem), postal najbolj opazen član novomeških šerifov.

Entente Florale

Prvi odmevni, sloviti, legendarni (in danes povsem pozabljeni) projekt, ki se ga je Kuljaj lotil in s katerim se je takoj nesmrtno vpisal v novomeško zgodovino, je bilo sodelovanje Novega mesta na cvetličnem Entente Florale. Štelo se je leto 2007. Na tem »prestiznem« evropskem turističnem tekmovanju je Novo mesto prejelo bronasto medaljo, poleg tega pa še posebno nagrado za urejenost brežin reke Krke. Vic je seveda v tem, da je v kategoriji mest tekmovalo enajst kandidatov, in prav vsi so dobili nagrado. In ne le to, sedem mest je prejelo zlato plaketo, dve mesti sta prejeli srebrno plaketo in le dve, med njimi tudi Novo mesto, sta prejeli bronasto plaketo. Po občinskih in Kuljajevih kriterijih je Novo mesto na tekmovanju zasedlo tretje mesto, po večini zahodno anglo-ameriških kriterijih pa zadnje. Toda to še ni vse. Občina na čelu z županom je po do sedaj znanih in javnosti dostopnih podatkih, za projekt Entente potrošila najmanj 110 000 EUR občinskega denarja, ne da bi za to sploh imela ustrezno kritje v občinskem proračunu. In to samo zato, ker je bilo potrebno na hitro sanirati okolico ob poteku trase ocenjevalcev. Od sanirane okolice in urejenih brežin Krke danes ni ne duha ne sluha, zato pa nam je ostalo v spominu potovanje osemčlanske občinske delegacije v London na podelitev. Po zatrdilih občine je »skromna« delegacija stala občane zgolj slabih 7000 EUR. In slavna županova obrazložitev, zakaj smo sodelovali: »Sodelovanje na Entente Florale je bilo izjemno koristno, saj smo od posvečenih članov komisije izvedeli, zakaj umirajo kostanji v drevoredu Marof.«

Dunajski cirkus

Drugi odmevni, znameniti, sloviti in danes že legendarni projekt, ki je Kuljaja dokončno podpisal kot enfant terrible novomeške fenomenologije, je bilo novoletno gostovanje Dunajskega cirkusa na igriščih na Loki. Pisalo se je leta 2007, december. Cirkus, ki je pristal na Loki, je bil videti precej ubogo. Od vsega skupaj smo si Novomeščani še najbolj zapomnili dva skrajno z dolgočasna

velbloda. Koliko nas je stal ta drugi veliki turistični projekt pa do danes niti približno še ni znano. Namreč po gostovanju te »cirkuške« revščine in obeh enogrbnih velblodov so na Loki ostali močno poškodovani preluknjani igrišči in spremljevalne površine. Takrat je Kuljaj izjavil, da bodo igrišča na Loki lepša, kot so bila. Niso. Vso škodo bo plačal Dunajski cirkus, je dejal Kuljaj. Je ni plačal. Luknje na igriščih so še vedno tam, in čedalje večje so, občinska PR služba pa ne odgovori na novinarsko vprašanje Paraka, kolikšna je dejanska škoda, kdo jo bo saniral in kdaj. Minilo pa je že celo leto od tega dogodka.

Cviček in nekatere z njim povezane dejavnosti

Leto 2008 pa je bilo Kuljajevo leto. Medtem ko se je glede financ najprej potopila MO Novo mesto, za njo pa še celotno svetovno bančništvo in gospodarstvo, in medtem ko je večina podžupanov, svetnikov in kar je ostalega občinskega kadra javkala, stokala in mijavkala o tem, kako nam gre slabo in hkrati o tem, da nam ne gre tako slabo, je Ivo zavihal rokave in pošteno pljunil v roke. Z močno voljo, neizčrpno kreativnostjo in vztrajnostjo starega osla se je lotil projektov, katerih se nekaterih občinski možje niso lotili, pa čeprav se na občinskih jaslih pasejo dvajset let in ne tako kot Ivo, zgolj dve leti.

Prvi večji projekt, ki se je v živo zasekal v dušo in meso Novomeščanov, je bil Teden cvička. V duhu sodobnega tržnega pristopa je projekt z javnim razpisom dobil novo celotno podobo. Na razpisu sta bila izbrani maskoti prireditve, ki se imenujeta le kako drugače kot Cviček in Cvička. Poleg tega smo bili v Kulturnem centru Janeza Trdine pričrta še trem razstavam pod skupnim naslovom Cviček skozi čas in pa enotedenski degustaciji kralja cvička in kakih sedemdeset z velikimi zlatimi medaljami nagrajenih vin v atriju Frelihove stavbe na Glavnem trgu. »Ni jih bilo malo, ki so šele v tem atriju dojele zgodovinskost Novega mesta, njegove bogate arkadne arhitekture in na koncu ugotovili, da je prav, da je Teden cvička v Novem mestu.« je takrat dejal Kuljaj, potem pa čez nekaj mesecev to isto zgodovinskost mesta in bogato arkadno

arhitekturo poslal v franže tako v primeru Hotela Krone kot v primeru prenavljanja Frelihovega atrija, toda o tem kasneje.

Če se vrnemo k Tеду cvička: vse skupaj je bilo dobro pospremljeno z odmevnim medijskim poročanjem, Novomeščani pa so si dogodek najbolj zapomnili po treh dneh izrednega stanja in našivanja na polno »domače muzike« in »juhuhu« in to vsak dan do treh zjutraj. Poleg tega je, kot kolateralna škoda pri silnem manevriranju največjih traktorjev, kar jih premore Dolenjska, padel tudi Kandijski most. Oziroma dobršen del njegovega pločnika. Takrat je Kuljaj izjavil: »Vprašati se moramo, kdo je kriv, da so pločniki na Kandijskem mostu v stanju, kakršnem so?« Kuljaj seveda ne bi bil Kuljaj, če v okviru dogodka ne bi sprožil še nekaj vzporednih pobud in bitk za cvičkov vinorodni okoliš, kot je bila znamenita pobuda o postavitvi obvestilne table Dolenjska - dežela cvička na avtocesti Ljubljana Zagreb. Ker je DARS pobudo zavrnil, sta Kuljaj in predsednik Zveze društev vinogradnikov Dolenjske Jože Zura napovedala, da bosta organizirala podpisovanje peticije ter protestne povorke v Ljubljani, katere realizacijo še čakamo. Nekoliko razvrvan od vsega tega cvičkovanja in užaloščen ob dejstvu, da se Novomeščani le niso tako identificirali s prireditvijo, kot se je sam, je na koncu še zagrozil, da bo zaradi očitne nevhvaležnosti mesta Teden cvička po potrebi preselil kam drugam na Dolenjsko.

Užaloščenost ga je kmalu minila, saj je že novembra, na god sv. Martina iz Torusa, pripravil martinovanje na Glavnem trgu, in to kar pred mestno hišo in to kar brez zapore ceste. Kar je razumljivo, pri vseh teh projektih si Kuljaj težko vzame čas še za urejanje papirjev, kot to počnejo nekateri drugi brezdelni kulturniki v mestu. Kot je običajno pri tovrstnih improviziranih Kuljajevih izvedbah, so se tako zraven rotovža znašle še dve ali tri kolibici, ki so služile za šank, improviziran oder in konjska vrega, nepravilno parkirana na robu cestišča. Vse skupaj pa je dajalo vtis, da se je Dunajski cirkus vrnil na kraj zločina, pri tem pa doma pozabil oba enogrbna velbloda. Toda nič zato, saj se je zdelo, da publika, sestavljena pretežno iz župana, visokih lokalnih političnih in kulturnih predstavnikov neizmerno uživa.

Hotel Krona, Deželna vinoteka, drevesa in noveletna osvetlitev

Ko smo že mislili, da je morda Kuljaj za trenutek ustavil in malo oddahnil in mi z njim, pa smo doživeli nadaljevanje v velikem slogu. In sicer na izrazito občutljivem in spolzkem terenu novomeškega urbanizma, za katerega je značilno, da se ogromno razpravlja na različnih nivojih, zelo malo konkretnega pa naredi na vseh nivojih, in katerega prostorske smernice so, kot vse kaže, trdno zasidrane davnega leta 50 prejšnjega stoletja. Toda ne za Kuljaja. Kljub pomanjkanju izobrazbe v urbanistični stroki je svetovljan in kozmopolit, kar Kuljaj brez dvoma je, intuitivno in zelo zgodaj ugotovil, da dosedanja urbanistična platforma za vizijo Cvetočega Halštata ne bo dovolj. Zato je v relativno kratkem času odprl kar tri fronte z občinskimi urbanističnimi službami, še posebej z Zavodom za varstvo kulturne dediščine. Tako je v primeru Hotela Krona zabeležil prvo zmago, ko je navkljub nestrinjanju ZVKDS izsilil uporabno dovoljenje. Da je pri tem žrtvoval slovite novomeške arkade, bog pomagaj, saj

P. P.

>>> sprehodi se

Odgovor na komentar Rasta Božiča,
Park, oktober 2008

LokalPatriot in druga perspektiva

jih je dovolj počastil ob Tednu cvička. Nekateri posvečeni cilji pač opravičujejo nekatera neposvečena sredstva. Istočasno je naskrivaj začel obnavljati atrij na Glavnem trgu 24, v katerem je imel namen urediti deželno vinoteko. S talnim ogrevanjem. Kar je hvalevredna ideja. Le kdo v Evropi in širše si ne bi želel srkati cvička na svežem zraku in s toplimi nogami ne glede vremenske in podnebne razmere. Da se v ta koncept ni vklopil Mušičev talni mozaik iz 50-tih let prejšnjega stoletja, ki je bil še posebej pod spomeniškim varstvom, je tudi jasno. Zato ga je odstranil in vse skupaj zalil z betonom. Zato pa so kasneje nebodijihnikolitrebna spomeničarji odstranili vse delavce in ustavili vsa dela, Kuljaju oziroma investitorju pa naložili naj mozaik vrne v prvotno stanje, kakor ve in zna. Kuljaj - Spomeničarji: 1:1. Ni se še dobro poлегel prah od mešanji malte v atriju, ko se je Kuljaj tretjič vrnil in zavzel ves medijski prostor s svojo novo urbanistično pobudo. Predlagal je, da se na Glavnem trgu posekajo preveč razraščena drevesa, ki zakrivajo urbanistično in arkadno arhitekturo mesta, ki je recimo ne morejo občudovati prestižni gostje Hotela Krona in se posadijo bolj primerna. Spomeničarji so mu odgovorili, da ni problem v drevesih, pač pa v njihovem negovanju in obrezovanju. Trenutni rezultat na polčasu tega silovitega urbanističnega obračuna Kuljaj - Spomeničarji: 2:2.

Vzporedno z vsem tem pa je Kuljaj pripravil še novelno osvetlitev mesta. Da je bilo mesto potrebno temeljite prenove v tem smislu, je dejstvo. Kakor je dejstvo, da je bil za tovrstne intervencije izrazito neprimeren čas. Občina v finančnem smislu nima za burek, večina privatnega sektorja na Zemlji pa prav tako. Stanje na borzi pa je videti tako, kot so videti podmornice, ki imajo problem z uravnavanjem balasta. Kuljaj je ob vseh teh neugodnih parametrih lahko le dejal: »Splošno javno mnenje je, da je bila prejšnja osvetljava neke vrste katastrofa. Hočemo doseči, da bo osvetlitev enotna, da ne bi prišlo do sračjega gnezda. Podjetje, ki namešča vso osvetljava, je tudi odgovorno za varnost, tako da ne bo več strahu, da bi koga ubilo.« Kljub vsem težavam je Kuljaj projekt izpeljal v rekordno kratkem času in resnično brez smrtnih žrtev, sicer tako kot vse ostale projekte, malo po svoje, pa vendarle. Zato ni čudno, da je v eni izmed svojih zadnjih izjav v zvezi s tem zapisal: »Zelo bi nas veselilo, če bi se lahko skupaj veselili uspeha, ki naše mesto postavlja ob bok najlepše osvetljenim mestom v Sloveniji.«

Očitamo mu lahko marsikaj, le tega ne, da ni odkrit, brez dlake na jeziku, aktiven in zagnan, v nasprotju s premnogimi Novomeščani na prepomembnih položajih in prav tako v nasprotju z ustaljeno prakso v teh geografskih prostorih. Ker pa smo ob vsem zgoraj napisanem šele na polovici mandata, si niti predstavljati ne moremo, kaj vse nas še čaka. Za povrh pa je Kuljaj v intervjuju za Park (mimogrede, slednjemu je že dvakrat objavil »brezprizivni medijski molk«) na vprašanje, če bodo sodelovali na naslednjih lokalnih volitvah, v svojem prepoznavnem slogu odgovoril: »Bomo in na njih bomo spet zmagali. Tokrat še bolj premočno kot na zadnjih.«

Sprva sem se hotela zadržati, priznam. Nikakor ne bi želela izpasti kot nekdo, ki soli pamet ali se hoče prerekati s starejšimi. Potem pa sem prišla do sklepa, da svoje skromno mnenje menda smem povedati, sežgati me zato ne smejo. In sem ga.

V prejšnji številki Parka je bilo moč prebrati precej pikrih na račun lokala, v katerem sem zadnja dobra tri leta predsedala po več ur na dan, s sošolci ali pa - brez problema - sama. In ne kar tako, zato ker se tam pač nekaj dogaja. Za vse tiste, ki izberejo kak drug lokal, se očitno ne. Se pravi, da bo drugačen razlog za navezanost in permanentno zapisanost Patriotu.

Patriot je prostor domačnosti, v nobenem lokalu v mestu se nismo počutili tako na svojem, kot na terasici pod zeleno zaplato. Ena velika družina, resda pretežno gimnazijcev, ampak občutek je bil dober. Tudi med vikendi.

Če se vrnem k bistvu, lahko torej povem, da ni bilo vse tako slabo in propadajoče, kot bi si človek očitno mislil. Ali pa spet ne smem, ker sem samo najstnica, čeprav polnoletna, in po novem je to očitno slabo, če se v Patriotu zbirajo najstniki. Kdo drug pa naj bi se? Upokojenci?

Saj študentom zaradi tega ni nihče prepovedal vstopa, vsak izbira sam, poleg tega da je Patriot ob vsakem relativno večjem koncertu do sedaj pokal po šivih. Manjša obiskovanost je očitno še en misteriozen pojav, ki se prikaže samo izbrancem. In prišlo bo, zelo kmalu, ko bo tudi moja generacija med študenti, a si zato ne bi drznila reči, da bomo potem bojkotirali klub Patriot zaradi mularije, ki bo tam čez teden.

Pa tudi zaradi glasbe ne. Lepo vas prosim, da se v Patriotu vrti glasbena plaža? Potem očitno še niste videli prav dosti ostalih lokalov v Novem mestu. Mogoče bi morali kdaj sesti kje na Novem trgu, me zanima kako dolgo bi zdržali, če je že tako vse slabo in trivialno. V katero kategorijo potem spada ameriški črnski nizko proračunski rap z razgaljenimi plesalkami? Sicer se pa v lokal hodimo ponavadi družiti, vsaj med tednom, če ni res moteča, glasbe sploh ne zaznavamo drugače, kot zvočne kulise.

Ste mogoče hoteli reči, da se imamo mladi danes za pаметne in sila intelektualne, pa to nismo, ker poslušamo »smetje« v Patriotu? Ali samo, da dijaki sploh ne smejo več tja? Morda, da nas mora klub vzgajati z bolj kvalitetno glasbo, ampak samo čez teden, ker bodo za vikend prišli študentje?

Zmeden sem. Prvič me mečejo iz kavarne.

Ne zamerite, tudi sama sem zelo kritična in pogosto vidim napake. Ampak zakaj bi kdo hotel očrtniti še zadnjo stvar, ki ima v sebi poslednji kanček zelenila? Pa kaj če se vse vrti okrog istih ljudi - vsaj kdo kaj počne, pa kaj če tu ni center Evrope, ljudje božji, saj vendar živite v Novem mestu. Mogoče imate pa prevelika pričakovanja za tako majhen kraj, ste kdaj pomislili? Po moje je v Novem mestu mnogo usodnejših stvari od četrtkovnega glasbenega izbora v lokalu. In veste, generacije, ki jih vidite posedati po kavarnah, se med seboj razlikujejo, tako kot fizički v tistem poizkusu, če se še spomnite, ko eni rastejo na suhem, drugi pa pod škatlo.

Zaradi takšnih naravnih procesov, nisem rekla pozitivnih sicer, še vedno ne dovolim, da se me okliče za »bojda odprtoglavo« najstnico, ki visi nekje samo zato, ker se kam drugam pač nima dati. Prav tako se ne strinjam, da smo bili priča samo še enemu propadajočemu projektu, ker potem bi bil razplet verjetno že zdavnaj drugačen in nihče ne bi »jokal« zaradi selitve.

Res je, nič ni večno. Toda to še ne pomeni da ima vse tudi omejen in kratek rok trajanja. Sicer pa, prostor delajo ljudje. Če mislite, da je slab, pridite kdaj in ga popravite.

Katja Martinčič

Za razvojno Slovenijo

V eni od prejšnji številki je bila predstavljena problematika rjavenja Kandijskega mostu čez reko Krko. Ena od možnih trajnostnih rešitev je predstavljena spodaj.

Večino vseh kovin (razen nekaterih, ki jih najdemo v naravi tudi kot samorodne npr. zlato, srebro, platina, baker...) se nahaja v različnih spojinah, najpogosteje v obliki bolj obstojnih sulfidov ali oksidov.

Železo v naravi obstaja v oksidnih oblikah v različnih rudah. Da ga pretvorimo v elementarno kovino, potrebujemo veliko energije. Železo s tem pretvorimo v manj energijsko stabilno stanje in po zakonih termodinamike se vrača nazaj v bolj obstojno obliko oksidov-energijo odda. Korozija kovine oziroma rjavenje železa je tako proces prehajanja v termodinamsko bolj stabilno stanje. V procesu korozije se ob prisotnosti kisika v vodi železo raztaplja v različne okside. Korozija je za večino kovinskih materialov neizogiben proces, pri čemer pa je njegova hitrost pogosto počasna. Obstaja nekaj možnosti upočasnitve tovrstnih procesov. V elektrokemijskem procesu korozije se dogaja naslednje:

Anodna reakcija: kovina - ne \longrightarrow kovina⁺
(kovina se raztaplja)

Katodna reakcija: O₂ + 2 H₂O + 4 e⁻ \longrightarrow 4OH⁻

V agresivnih korozivnih razmerah, kot so prisotnost kloridov in vlage, ter nenehno spreminjajoče razmere (vroče, hladno, zmrzjeno), se korozivni procesi odvijajo hitreje kot v varovanih okoljih. V primeru železa in železovih zlitin se tako tvorijo železovi oksidi. Ti so po svoji naravi izrazito porasti in omogočajo nadaljevanje korozivne reakcije, pri čemer se osnovni material ves čas raztaplja. Tak material potem zgublja na svoji vrednosti in funkcionalnem namenu (izguba trdnosti, žilavosti...).

Za preprečevanje korozije se danes uporabljajo različni pristopi. Lahko izberemo zlitine, ki so manj podvržene procesom korozije, dodajamo zaviralce-inhibitorje korozije, zmanjšamo električni potencial v območje imunostikatodna zaščita ali ga dvignemo v območje pasivnostianodna zaščita.

V primeru korozije armiranih železnih konstrukcij v mostovih, se najpogosteje uporablja katodna zaščita in sicer z metodo žrtvene elektrode (sacrificial anode). Katodna zaščita je široko uporabljena metoda za preventivno zaščito pred korozijo takih materialov, ki so v stiku z okoljem, ki je električno prevodno (zemlja, morska voda, vode...).

Pri metodi žrtvene elektrode vzpostavimo električno celico s pritrditvijo anod (Zn, Mg, Al) na izbrana mesta kovinske konstrukcije, materiala, ki ga želimo zaščititi. Namesto, da se korodira železo, se raztaplja dodana kovina-žrtvena elektroda. S tem načinom ščitijo trupe ladij, cevi vodovodnih napeljav, različnih kablov in seveda železnih materialov v armiranem betonu.

V tujini se katodna zaščita uporablja kot preventivna metoda za večjo trajnost objektov. Zavedati se moramo, da je ceneje dobro zaščititi objekt pred korozijo kot popravljati s korozijo načete konstrukcije, ki lahko hkrati izgubijo funkcijo obratovanja.

TK in KM

(polni imeni avtoric sta znani uredništvu)

»Vse obljube bodo izpolnjene«

Uroš Lubej, foto Boštjan Pucelj

Nadaljujemo s pregledom uresničevanja predvolilnih obljub novomeškega župana Alojza Muhiča in njegove koalicije. Izrečenih jih je bilo mnogo, župan pa vztrajno ponavlja: »Vse obljube bodo uresničene.« Na žalost se zdi, da lahko že v drugem nadaljevanju naše rubrike ugotovimo, da temu nikakor ne bo tako.

Obljuba številka 4: Izgradnja športne dvorane Stopiče

V Stopičah in v ženskem roketnem klubu se bodo morali do konca tega mandata zadovoljiti zgolj z idejnimi zasnovami. Arhitekturna rešitev telovadnice Stopiče, avtorji Jereb in Budja arhitekti.

V povolilnem programu vladajoče novomeške koalicije (spomnimo, sestavljajo jih Zveza za Dolenjsko, Slovenska demokratična stranka, Socialni demokrati, DeSUS) pa tudi večkrat v predvolilnih soočenjih je bil župan Muhič nedvoumen: »V letu 2007 bomo (tudi s pomočjo zasebnega kapitala) zgradili nadstandardno telovadnico za Osnovno šolo Stopiče.«

Leta 2007 telovadnica ni bila zgrajena. V tem letu je župan sprejel sklep o tem, da se v Stopičah ne bo gradila le standardna osnovnošolska telovadnica, ampak kar športna dvorana s 1100 m² vadbene površine (za primerjavo naj navedemo, da jih ima grmska osnovna šola le 775 m²). Tako dvorano namreč potrebuje ženski roketni klub.

Šele 23. novembra 2007 je občini uspelo narediti prvi konkretni korak. Objavili so javni arhitekturni natečaj za izbiro najprimernejše rešitve za telovadnico. 31. marca 2008 je natečajna komisija objavila rezultate natečaja. Prve nagrade ni podelila in si na ta način odprla manevrski prostor za pogajanja. Podžupan Rafko Križman je tedaj optimistično napovedal, da bo telovadnica po novih predvidevanjih lahko stala septembra 2009, se pravi dve leti po županovi famozni napovedi.

9. septembra 2008 je Mestna občina Novo mesto podpisala pogodbo z drugouvrščenimi natečajniki (Jereb in Budja arhitekti, d. o. o.). Medtem so na občini prišli tudi do bolj realne ocene vrednosti investicije. Namesto prvotnih 2,5 milijona EUR lahko v investicijskih dokumentih občine zasledimo, da bo gradnja stala kar 3,7 milijona EUR. Na občini pričakujejo, da bo 78 odstotkov zagotovljenih iz občinskega proračuna, 17,8 odstotka iz državnih sredstev, 4,2 odstotka pa naj bi pokrili krajevna skupnosti in donatorji.

Kakšna bo torej v resnici usoda telovadnice Stopiče?

Dokumenti, ki jih je izdala občinska uprava (gre za predlog proračuna Mestne občine Novo mesto za leto 2009), povedo naslednje: v letu 2009 bodo izdelani projekti. Za to bo občina predvidoma namenila 150 000 EUR. Šele v zadnjem letu Muhičevega mandata, leta 2010, se bo gradnja dvorane začela. Ta bo končana šele v naslednjem mandatu, se pravi leta 2011.

Napoved: Ne bo mu uspelo

Pravzaprav bi morali zapisati kar »Ni jim uspelo«, saj so vladajoči že zdavnaj prekoračili rok, ki so si ga zadali, to je leto 2007. Vendar jim obljube ne bo uspelo uresničiti niti do konca svojega mandata. Njegov mandat se namreč izteče konec leta 2010, telovadnica pa bo po najbolj optimističnem scenariju zgrajena šele leta 2011. Toda – glede na izkušnje – zadeva bi se znala zavleči še precej prek tega roka.

Obljuba številka 5: Istočasna izgradnja obvoznic

V svojem programu dela je župan zapisal: »Istočasna izgradnja obvoznic Novega mesta za namenom ustrezne prometne povezave na avtocesto. Rok: mandat.« Se pravi, župan je obljubil (tako tudi v predvolilnih soočenjih), da bosta v njegovem mandatu zgrajeni obe preostali novomeški obvoznici.

V predlogu proračuna za leto 2009, ki ga je občinskemu svetu posredoval naš župan, še ni ne duha ne sluha o obvoznicah. No, če smo čisto natančni, iz tega dokumenta lahko razberemo, da bo projekt uresničen nekoč po letu 2012. Razberemo lahko tudi to, da bo – ker gre za del avtocestnega programa – zadevo v glavnem financira

SEMAFOR ŽUPANOVIH OBLJUB

Danih obljub	= 52*
Pregledanih obljub	= 5
Uresničenih obljub	= 1
Napol uresničene obljube	= 0
Neopredeljeno**	= 1
Odstotek uresničenih obljub	= 20 %

*Številka 52 seveda ni popolna, saj so obljube švigale s tako intenzivnostjo, da nismo uspeli vseh zabeležiti. Upoštevali smo samo obljube, ki so bile zapisane v intervjujih v Vašem mesečniku in na portalu volitve.park-on.net, ter tiste, ki so zbrane v programu župana na spletnih straneh mestne občine. Seznam obljub je bil že objavljen v aprilski številki Parka, dostopen pa je tudi na spletni strani www.park.si.

**Pri enem projektu (odprtje vinske kleti v gradu Grm) se nismo mogli z gotovostjo določiti, ali bo obljuba vsaj napol uresničena.

država (oziroma ministrstvo za promet), in sicer 71,43 odstotka, občina bo prispevala 28,57. Skupna vrednost investicije je danes ocenjena na 18,2 milijona evrov.

Napoved: Ne bo mu uspelo

Očitno je, da je župan tudi tukaj bodisi iz nevednosti ali pa sle po oblasti govoril v prazno. Do dokončanje mestnih obvoznic je še zelo daleč. Pravzaprav ni bil v ta namen porabljen niti en evro proračunskih sredstev. Mestna občina Novo mesto v resnici šele za leto 2011 načrtuje prve korake v smeri izgradnje.

V zvezi s primerom Hotel Krona, o katerem smo pisali v oktobrski številki Parka, je ostalo še nekaj odprtih vprašanj, na katera smo poskušali pridobiti odgovore. Med drugim nas je zanimalo, kakšni so bili kulturnovarstveni pogoji za hotel Krona glede vrat in oken, ki so v končni izvedbi iz PVC materiala. Tako kot vodja območne enote ZVKDS Danilo Breščak pred tedni je tudi konservatorski svetovalec Tomaž Golob odgovoril: »/D/a je bilo v pogojih jasno zapisano, da morajo biti okna lesena, prav tako pa so bili podani natančni pogoji z utemeljitvijo za vetrolov, ki jih je projektantka v projektni dokumentaciji za pridobitev gradbenega dovoljenja tudi upoštevala in zato naš zavod ni imel nobenih zadržkov za izdajo kulturnovarstvenega soglasja.«

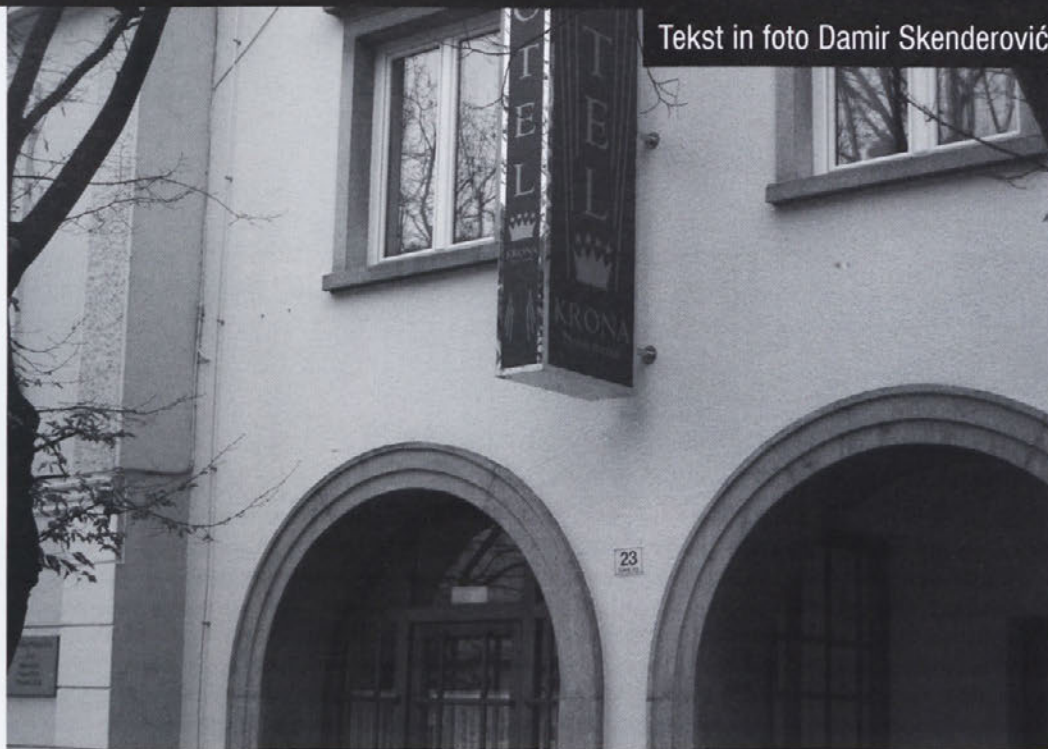
Pa vendar okna Hotela Krona niso iz lesa. Načelnik Upravne enote Novo mesto Jože Preskar nam je dejal, da je bilo pred izdajo uporabnega dovoljenja ugotovljeno, da je objekt zgrajen po projektu za pridobitev gradbenega dovoljenja (tudi okna), na katerega je investitor pridobil soglasje Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije, OE Novo mesto, in na podlagi katerega je bilo izdano gradbeno dovoljenje. Odstopanje naj bi bilo ugotovljeno le pri namestitvi vhodnih vrat.

Vendar Tomaž Golob o vsem skupaj nekoliko drugače: »Zavod med gradbenimi posegi ni bil vabljen na koordinacijske sestanke, prav tako investitor ni od zavoda pridobil soglasja za predmetne spremembe v projektu. Na tehničnem pregledu je odgovorni konservator vse te spremembe ugotovil in seveda podal ustrezne ugotovitve v zapisnik o tehničnem pregledu.«

Pri vsem skupaj nas je začudilo tudi dejstvo, da je pri zapletu pri pridobivanju uporabnega dovoljenja posredoval kar sam direktor Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije (ZVKDS) Robert Peskar. Pred izdajo uporabnega dovoljenja je investitor namreč predložil kulturno-varstveno soglasje s pogojem, ki ga je izdal ZVKDS (po posredovanju Peskarja), povezanim z namestitvijo vhodnih vrat, ki določa, da je izvedba vrat na glavnem vходу hiše na Glavnem trgu 23 sprejemljiva le začasno, se pravi s pogojem, da investitor v roku enega leta oziroma do konca leta 2009 popravi izvedbo vrat z izdelavo nihajnih ali drsnih steklenih vrat za arkadnim lokom.

Zato nas je zanimalo, zakaj je v zvezi z vrati Hotela Krona posredoval direktor zavoda na republiški ravni in ali je običajno, da direktor ZVKDS posreduje oziroma spreminja sklepe služb območnih enot. Robert Peskar nam je na ta vprašanja odgovoril:

»Odgovor je relativno preprost. Vršilec dolžnosti generalnega direktorja ZVKDS, dr. Robert Peskar, je v zvezi z vprašanjem primernosti izvedene rešitve vhodnih vrat na Hotelu Krona v Novem mestu obravnaval zadevo na podlagi pritožbe s strani lastnika oziroma investitorja. Na tej osnovi in v skladu s svojimi pristojnostmi na podlagi ustanovitvenega sklepa ter Zakonom o upravnem postopku, ki omogoča reševanje pritožbe še na prvi stopnji odločanja, je direktor oblikoval strokovno komisijo, ki je z zapisnikom ugotovila, da je pri izvedbi prišlo do odstopanja od projektne dokumentacije in da je bolj primerna izvedba v nevtralni obliki s preprosto zasteklitvijo za arkadami (za primerjavo lahko služi tudi način zasteklitve arkad na gradu Grm), ki omogočajo vtis plastičnosti, kakršno je predvidel tudi avtor stavbe. Čeprav je mnenje strokovne komisije zgolj posvetovalne narave, je direktor argumente sprejel in pri tem spričo dejstva, da z izvedbo ni prišlo do uničenja kulturne dediščine, temveč le do določene napačne prezentacije in pojmovanja prvotne pričevalnosti spomenika, odločil, da se začasno (do konca leta 2009) odobri izvedena rešitev, predvsem zaradi razloga, da se lastniku in posredno lokalni skupnosti ne povzroča

Tekst in foto Damir Skenderović

neposredna gospodarska škoda, ki bi nastala z načelnim in kategoričnim zavračanjem izvedbe. Takšna obravnava pritožb ni pogosta, saj je na približno 10.000 dokumentov, ki jih ZVKDS izda letno, pritožb manj kot 1 %, vendar tudi ni redka, saj je v skladu z monokratično ureditvijo vodenja ZVKDS in Zakona o upravnem postopku, to v neposredni pristojnosti direktorja, v kolikor pritožba ni posredovana drugostopenjskem organu, to je Ministrstvu za kulturo.«

Na oddelek za prostor MO Novo mesto smo naslovili tudi vprašanje ali je v stavbe v območju mestnega jedra dovoljeno vgrajevati PVC okna (kot v primeru hotela Krona) in v katerih primerih je to možno. Višji svetovalec za pripravo prostorske, planske in izvedbene dokumentacije Igor Merlin pa nam je odgovoril:

»V gradbenih predpisih, veljavnih v Republiki Sloveniji, je eno temeljnih načel gradnja z uporabo konstrukcijskih elementov in materialov, ki slonijo na sodobnih preverjenih dognanjih znanosti in tehnologije. Med materiali za izdelavo stavbnega pohištva se v zadnjih desetletjih uporabljajo polimeri naftnih derivatov in drugih sintetičnih materialov, ki v arhitekturni praksi vztrajno izpodrivajo naravne materiale, kot so les, kovine in podobno. V zadnjih letih je kemijska in gradbena industrija na trg plasirala polimerne materiale v različnih profilih, ki zagotavljajo kvalitetne estetske ekvivalente lesenemu stavbnemu pohištvu, pri čemer gre opozoriti, da so sodobni leseni elementi stavbnega pohištva v veliki meri zaščiteni s sintetičnimi materiali v prosojni ali neprosojni barvni paleti nabora finalne obdelave stavbnega pohištva.

Uporaba PVC stavbnega pohištva v mestnem jedru Novega mesta ni prepovedana, saj v času nastanka prostorsko ureditvenih pogojev za mestno jedro Novega mesta v koncu osemdesetih let prejšnjega stoletja PVC materiali v gradbeništvu še niso bili razviti v razsežnosti, ki bi zahtevala posebno obravnavo morebitne predmetne problematike. Iz vašega vprašanja je posledično razvidno, da ni sporna zgolj uporaba PVC materialov ampak način njihove uporabe, to je končne izvedbe podobe oken iz smeri pogledov z javnih površin trgov in ulic Novega mesta.

Mestno jedro Novega mesta je spomeniško varstveno zaščiten na različnih nivojih, delno kot urbanistična dediščina in delno kot zaščita posameznih stavb, obeležij in podobno. Smernice za obnovu posameznih zaščitenih stavb poda pristojni organ varovanja kulturne dediščine, ki običajno vrši tudi kulturnovarstveni nadzor obnove.

Mestni občini Novo mesto niso poznane smernice za obnovo predmetne stavbe, ki je bila zgrajena nadomestno na mestu med 2. svetovno vojno v bombnem napadu porušenega objekta.«

Če strnemo. Kljub silnim odgovorom, ki smo jih pridobili, ostaja dejstvo, da so v primeru Hotela Krona, ki je objekt s statusom kulturnega spomenika lokalnega pomena, vgrajena PVC okna v nasprotju s kulturnovarstvenimi pogoji, v katerih je bilo jasno zapisano, da morajo biti lesena. In kljub silnim odgovorom ostaja dejstvo, da so v preteklosti nekateri investitorji v mestnem jedru morali zelo dosledno upoštevati naložene smernice ZVKDS. Čas bi bil, da katera od odgovornih služb na kratko in jasno odgovori, zakaj je temu tako.

V tem trenutku se namreč zdi, da je škoda, o kateri govori direktor ZVKDS in ki naj bi jo utrpela lokalna skupnost, ob kategoričnem zavračanju izvedbe zgolj izgovor za izsiljevanje in izsilitev predstavnikov zelo specifičnega in ozkega kroga »lokalne skupnosti« za zaščito poslovnih interesov posameznikov iz te iste »skupnosti« in de facto v škodo lokalne skupnosti. Tako za nazaj kot za naprej.

Kljub silnim odgovorom, ki smo jih pridobili, ostaja dejstvo, da so v primeru Hotela Krona, ki je objekt s statusom kulturnega spomenika lokalnega pomena, vgrajena PVC okna v nasprotju s kulturnovarstvenimi pogoji, v katerih je bilo jasno zapisano, da morajo biti lesena. In kljub silnim odgovorom ostaja dejstvo, da so v preteklosti nekateri investitorji v mestnem jedru morali zelo dosledno upoštevati naložene smernice ZVKDS.

Neporavnane obveznosti Poravnave

Tekst in foto Tomaž Levičar

Pravila oglaševanja v novomeški občini so dokaj jasno opredeljena z občinskim odlokom. A očitno ne veljajo za vse. Ta pravila skupaj z zagroženimi kaznimi veljajo za mnoga uboga novomeška društva, veljajo za tukajšnja podjetja, za razne pridritelje, ki spodbujajo mestno jedro in mestno življenje, očitno pa ne veljajo za neke prišleke, ki sem prinašajo cirkuse in kake moto showe, in tudi ne veljajo recimo za neko podjetje, ki nudi pomoč, če si želite odškodnino ob kakih poškodbah. Teh ne zanima noben odlok, nobeno varovanje podobe mesta, nobena prometna pravila, celo lastnina ne. Mogoče pa bi zato zanimanje zanje moral pokazati novomeški občinski inšpektor.

Temni rotovž

Jeseni leta 2006, ko se je končno iztekla dolgoletna prenova rotovža, je ta dobil tudi svojo osvetlitev pročelja. Relief z novomeškim grbom, pilastri, arkadni loki ter fiale in stolp na vrhu stavbe so zasijali tudi ponoči. Premnogi so bili veseli in navdušeni. Seveda ne le nad lučmi. Toda le dve leti

kasneje na rotovžu dela le nekaj luči, ostale pa nedelujoče in razmetane stojijo na pročelju. Nemarnost lastnika pride še bolj do izraza, ker občina to nedelujočo ureditev v svoji skromnosti ponoči celo prižge. In tako ni šele od pravkar, ampak je tako že vsaj kako leto dni. Pa nihče nič.

Nevidni vodnjak

Na vodnjaku z vodometom, ki je stoji na novomeškem Glavnem trgu, so vrezani verzi pesnika Ketteja, po katerem ima ta mestni element tudi ime. A verzi njegove pesmi Na trgu so pozimi skriti, kakor je očem mimoidočega skrita tudi podoba vodnjaka, ki ga je oblikoval Marjan Mušič v petdesetih letih prejšnjega stoletja. Skrit je zato, ker prek zime vodnjak objema

leseno pokrivalo. Ni dvoma, da vodnjak velja zaščititi pred ekstremnimi zimskimi razmerami, posebej zmrzaljo, vprašanje pa je, če ne bi bilo pametneje in še posebej podobi trga prijazneje, da bi vodnjak obdali s steklom, kakor so denimo naredili v Ljubljani z resda precej veličastnejšim, izrazno bogatejšim Robbovim vodnjakom.

Očistimo mesto

Novomeška Kandija praktično na vsakem koraku nudi kak neprijeten prizor, ki kazi ta za zgodovino Novega mesta pomemben predel. Črpališče komunalnih odpadkov je pogledu eden od bolj izpostavljenih objektov ob Kandijski cesti, tukajšnje dogajanje pa neredko zazna tudi nos. Že skoraj dve desetletji star prostorski dokument, ki ureja mestno jedro, za ta objekt

zahteva, da se ga prestavi oziroma oblikuje ustrežneje. Komunala Novo mesto, ki pri nas skrbi za take reči, pa ga doslej ni ne prestavila ne ustrežneje oblikovala, še slabše, na streho objekta so namestili reklamne panoje. Trenutno eden vabi k čiščenju greznic, drugi pa na ogled nudi sredi zime le malo oblečeno rusko lepoticco.

Društvo Novo mesto izdalo publikacijo o mestnem jedru

Knjižica, ki bi morala biti več kot to

Mitja Simič, foto Tomaž Levičar

Naslovnica knjige.

Izljuden prizor v enem od bolj skritih koticov mesta: Atrij hiše Glavni trg 13.

Pred kratkim je Društvo Novo mesto izdalo majhno knjižico z dolgim naslovom »Novomeški ustvarjalci - Zgodovina za prihodnost - Sprehod po starem mestnem jedru«. Da bi lažje razumeli to za nekatere nenavadno potezo društva, je treba osvetliti ozadje projekta, ki je bil zastavljen mnogo širše in ambicioznejše, kot pa to nakazuje njegov edini otipljivi produkt.

Projekt »Zgodovina za prihodnost« ima svoje korenine v letu 2004, ko se je skupina entuziastov, ki ni bila zadovoljna s takratno ponudbo in prepoznavnostjo Novega mesta, odločila, da bi skušali izpostaviti tiste pristne in nesporne kakovosti mesta, predvsem starega mestna jedra, ki bi omogočale njegov razvoj na osnovi poudarjanja njegove identitete in večanja njegove prepoznavnosti. Pri delu smo izhajali iz predpostavke, da ima Novo mesto bogato kulturno zgodovino, ki pa jo tako meščani kot obiskovalci zgolj slutimo, saj ta ni ustrezno vključena v vsakdanji tok življenja v mestu. Posebno pozornost smo posvetili predvsem enemu segmentu zgodovine - tistemu najbolj živemu in kreativnemu delu - to so novomeški ustvarjalci, ki so pomembno zaznamovali kulturno zgodovino mesta in tudi širšega slovenskega prostora (umetniki, arhitekti, znanstveniki in drugi kreativni posamezniki). Zato smo prvotnemu naslovu projekta dodali še besedi »Novomeški ustvarjalci«. Izkušnje iz tujine namreč kažejo, da se da takšne vsebine tudi ekonomsko ovrednotiti in izkoristiti ter ob vključevanju t.i. »intelektualne produkcije« doseči tudi primerne ekonomske rezultate. Menili smo, da je ta potencial treba izkoristiti kot primerjalno prednost pred novodobnimi potrošniškimi centri ter s tem staremu mestnemu jedru pomagati v boju za njegovo preživetje in ponovno oživetje.

V uvodu knjižice je zato zapisano: »Novomeški ustvarjalci - zgodovina za prihodnost je projekt Društva Novo mesto, ki želi spodbuditi širše vedenje o bogatem kulturnem izročilu mesta s poudarkom na pomembnejših novomeških ustvarjalcih, s tem narediti novomeško kulturno in duhovno dediščino bolj živo in dostopno vsem ter mestno jedro oblikovati v privlačen prostor za meščane in obiskovalce. Mesto mora imeti svoj zgodovinski spomin, ki napolni ulice in zidove z zgodbami in tokom življenja, kar mu daje pristnost in identiteto.«

S tem projektom je društvo želelo povezati življenjske zgodbe pomembnih Novomeščanov s posameznimi stavbami in mestnimi predeli ter s tem spodbuditi njihovo ustrezno prenovo ter njihovo povezovanje v smiselne celote (mreže, poti.). Upalo je tudi, da bi lahko takšen projekt lahko povezoval dosedanja bolj ali manj osamljena prizadevanja za oživetev mestne zgodovine v bolj načrtno gibanje, katerega končni cilj je višja kakovost življenja v mestu in izboljšanje njegove kulturne podobe.

Glavni poudarek projekta je bil od vsega začetka predvsem na njegovem ekonomskem delu, ki je bil nazadnje predstavljen februarja 2007 v elaboratu Možna programska zasnova načrta upravljanja in razvojnega programa starega mestnega jedra Novo mesto (avtorica Joža Miklič). Ta elaborat je natančno razdelal ekonomske osnove programa od tržnih raziskav preko možnosti za zaposlitve in možnih prostorskih učinkov do analize možnih virov, finančnih projekcij, kritičnih tveganj ter terminskega plana. Ekonomska študija je upoštevala in sistemsko vključevala tudi vse že obstoječe kakovostne projekte s področja kulturne na območju Novega mesta, kot so Mesto situl, Jazzinty, Fotopub, Univerza i.p.d. ter institucije, kot so Dolenjski muzej, APT, DNS in druge. Žal pa ta študija pri pristojnih institucijah ni naletela na odmev, ki bi si ga verjetno zaslužila.

Knjižica, ki je izšla pred dnevi, je torej bolj ali manj stranski produkt širšega projekta, celovitejše prenove mestnega jedra, ki trenutno pri pristojnih nima sogovornika. Z njo smo hoteli na poljuden način v obliko vodnika opozoriti na kulturne vsebine, ki jih v vsakdanjem življenju mesta pogosto spregledamo. Pri tem smo se zavedali, da je Novemu mestu posvečeno veliko izredno kakovostnih monografij in strokovnih študij, da pa poljudne in priročne literature s takšno tematiko primanjkuje.

Knjižica je bila nared in v digitalni obliki predstavlja že pred letom in pol, vendar društvo kljub obljubam župana ni našlo sofinancerja za tisk. Po enem letu se je društvo uspelo dogovoriti s Krko d.d., da finančno podpre te projekt. Knjiga je zasnovana v obliki vodnika, ki nas vodi na sprehod po starem mestnem jedru in nas ob tem opozarja na mestne predele in stavbe ter pomembne osebnosti in dogodke, ki so z njimi povezani. Pot se začne pred

Gorenjimi mestnimi vrati in poteka preko Kapiteljskega griča mimo nekdanjega Doma kulture ter skozi muzejske vrtove do Brega in se preko Glavnega trga in Rozmanove ulice vrne nazaj proti izhodišču. Osnovno besedilo je že pred tremi leti napisala Staša Vovk. Zaradi prilagoditve na zasnovo vodnika in potrebnih posodobitev je kasneje besedilo doživelo še manjše predelave in dopolnitve. Besedilo je tako strukturirano v treh nivojih: glavno besedilo, ki bralca vodi skozi celotno knjigo, ločeni kratki življenjepisi dvajsetih pomembnejših osebnosti ter pomožni tekst z različnimi zanimivostmi, ki dopolnjujejo osnovno besedilo. Knjižica je bogato opremljena s fotografijami in privlačno oblikovana, za kar je poskrbel Tomaž Levičar.

Pri tem velja poudariti, da gre za povsem volontarističen projekt, za katerega avtorji nismo prejeli nikakršnega honorarja. Knjižica je sedaj ponujena javnosti po dostopni ceni, s katero skuša društvo pokriti stroške tiskanja. Upamo, da bo uporabnikom v veselje in da bo koga od odgovornih vendarle spodbudila, da bi začel razmišljati o celoviti prenovi mestnega jedra, ki si to prav gotovo zasluži.

Opomba uredništva: Mitja Simič je predsednik Društva Novo mesto.

Glavni poudarek projekta je bil na njegovem ekonomskem delu, ki je zasnoval načrt upravljanja in razvojnega programa starega mestnega jedra Novo mesto. Žal pa ta študija pri pristojnih institucijah ni naletela na odmev, ki bi si ga verjetno zaslužila.

Svetloba novomeških praznikov

Tomaž Levičar, fotomontaže Tomaž Levičar in Sandra Hrovat

Tu je december, veseli december. In v tem času mesta pri nas in tudi marsikje naokoli, kjer čutijo poseben odnos do decembrskih dni, svojo identiteto in identiteto praznikov izražajo tudi skozi svetlobne ureditve zunanje prostora.

Novo mesto je imelo od konca osemdesetih let prejšnjega stoletja pa do prvih let tega desetletja oblikovano praznično svetlobno podobo. Zasnovalo jo je in jo tudi zavzelo iz leta v leto vzpostavljalo Društvo prijateljev mladine Mojca z Janezom Pavlinom. Pavlin je skozi leta postal ikona novomeškega veselega decembra in decembrskih luči. Vendar pa se njihova zasnova zaradi odsotnosti (so) vlaganj mesta skozi dve desetletji ni ne prostorsko ne tehnično bistveneje razvijala oziroma izboljševala. Praktično ves čas je osvetlitev ostala zamejena v prostor Glavnega trga, kjer so meščani in obiskovalci edinole mogli presteči s svetlobo oblikovano praznično vzdušje. V zadnjih nekaj letih pa so na plano hiteli tudi problemi zaradi poseganja s svetili na zasebne objekte.

Leta 2007, torej v letu, ko društvo Mojca prvič po skoraj dveh desetletjih ni postavilo svoje osvetlitve, je mesto ostalo celo brez dorečene decembrske osvetlitve. To je bil verjetno tudi vzgib odgovornim, tu gre za novomeški Zavod za turizem z Ivom Kuljajem, da se naloge lotijo resno in od začetka, vsled česar sva skupaj s kolegico arhitektko Sandro Hrovat pripravila predlog praznične osvetlitve središča Novega mesta.

Oblikovanje dekorativne oziroma praznične osvetlitve mestnega središča je korak v smeri izboljšanja podobe mesta v času praznikov na prehodu iz enega leta v naslednje. Kasneje bodo morebiti tudi drugi pomembnejši prazniki in prireditve, denimo praznik občine, Teden cvička, kresovanje, pust in mnogi ostali, dobili svojo praznično svetlobno podobo.

Prva, letošnja faza razvoja praznične osvetlitve temelji na več nosilnih mislih, ki se navezujejo na psihologijo doživljanja, mestno življenje, lastnino, ekonomske možnosti, varnost, ekologijo in kulturno dediščino.

Osnovno izhodišče oblikovanja je prepričanje, da se praznični čas lahko poudari tudi z določenimi svetlobnimi ureditvami, ki zmorejo ustvariti posebno, v vsakdanu ne videno in obenem atraktivno sliko mesta. Ob tem pa je naloga osvetlitve ne zgolj, da pričara prijetnejše vzdušje v temnejšem času dneva, pač pa tudi, da s poudarjanjem izbranih urbanih predelov, arhitektur ali arhitekturnih detajlov promovira mestne kulturne oz. stavbne in urbane kvalitete. Prav mestno središče je najbolj obiskan mestni predel, je stičišče mestnih vpadnic in je tudi najbolj nasičen s kvalitetnimi zgradbami in ambientami ter zato tudi najbolj vizualno izpostavljen ali za oči iskan del mesta. Iz tega spoznanja izhaja, da velja sem vložiti prve, kasneje pa največje napore pri snovanju praznične osvetlitve. Letošnja praznična osvetlitev bo zato usmerjala pozornost na Glavni trg, Novi trg, Rozmanovo ulico s spominskim območjem Na vratih, križišče Seidlova cesta - Rozmanova ulica - Kettejev drevored, križišče Šmihelski most - Ljubljanska cesta - Seidlova cesta, reko Krka z obrežjem, južno pročelje mestnega jedra ter cerkev svetega Nikolaja. Znotraj tega pa zasnova še dodatno vzpostavlja hierarhijo prostorov. Namreč na način, da se pomembnejšim, kvalitetnejšim, vizualno bolj izpostavljenim lokacijam namenja večjo pozornost in malce bogatejše ureditve. Pričakovanje, da naj se prostor mestnega središča in seveda posameznih mikrolokacij obravnava celovito, se izraža skozi dejstvo, da se oblikuje svetloba na večjem območju mestnega središča, s posebnim poudarkom na

najatraktivnejših lokacijah, na vozliščnih točkah.

Nadalje je bilo pomembno vodilo ob pripravi koncepta, da se svetlobne ureditve orientira k javnim prostorom in objektom, saj so zasebni objekti neredko preobčutljivi oz. težko nedosegljivi za tovrstno opremo.

Pripoznano je tudi, da je mestno središče polno kulturnih spomenikov in tudi kvalitetnih arhitektur ali detajlov. Zaradi tega se je tu treba izogniti neposrednemu, agresivnemu poseganju na njihova pročelja in jih tako dodatno varovati. Posledično pa se v čim večji meri izkorišča javni prostor in posebej javno zelenje. Kjer se posega na objekte, pa se, ob predpostavki, da bo del svetil ostal na zgradbah skozi celo leto, izbira lokacijo, tip in barvo svetil, ki tudi v času nedelovanja in v dnevnem času, kar najmanj vplivata na podobo pročelij in zelenja, ter seveda objekte, ki so tozadevno manj delikatni.

Determinanta zasnove prve faze razvoja praznične osvetlitve mesta so bile tudi omejene finančne zmožnosti naročnika oziroma občine. Te se deloma lahko preseže s sodelovanjem zasebnega sektorja. Zato je ta sektor v projekt ustrezno vključen, saj ureditve na njihovih objektih oziroma površinah doprinašajo k izgledu mestnega ambienta. Obenem pa je zasnova pripravljena tako, da s kar najmanj razkošnimi ureditvami doseže ustrezen oz. zadovoljiv učinek. Tudi skozi to lupo so bile premišljeno izbrane lokacije osvetljevanja in tip ter količina svetil. Slednja se letos omejujejo v večini le na cenovno dostopnejša. Zaradi zahteve po varnosti pa so vendarle oblikovane rešitve s tehnično dovršenimi, atestiranimi in zato tudi varnimi svetili, kar se mora nadalje zagotavljati tudi z oblikovno zasnovo in z ustreznimi kvalitetno montažo ter nadzorom.

Rešitev teži k enostavnosti. Ne zgolj iz ekonomskih razlogov, ampak tudi praktičnih v smislu problema nameščanja svetil. Zato se omejuje na svetila in njihovo lociranje na način, da je omogočena dovolj enostavna izvedba (montaža, priklop), predvsem pa tudi izvedba brez posebnih gradbenih del. Zatorej ni vzidanih svetil, ni posebnih konstrukcij. V glavnem se svetila tokrat namešča zgolj v smislu montaže s kar najmanj zahtevnimi posegi, pa vendarle marsikje ob nujni uporabi lestev, dvigal ipd. Temu primerna je tudi zahtevnost vzdrževanja ureditve.

Celo pri tem projektu, ki je po naravi zgolj dekorativen, pa ni zanemarjen problem svetlobnega onesnaženja in energijske varčnosti. Potratnosti se pri dekorativni osvetlitvi sicer ni moč izogniti, saj sama po sebi ni nujen element urbanega prostora oziroma življenja ljudi, vendarle pa se zahtevi približuje vsaj skozi izvedbo s svetili (led), ki so manjši porabniki energije in ne sevajo večjih količin svetlobe v širši prostor. Hkrati pa se zato postavlja tudi zahteva po časovno omejenem delovanju ureditve. Ta se omejuje na ožji del prazničnega časa ter na čas dneva, ko je ureditev zaznavna s strani mimoidoščih. Mišljeno je, da bi delovanje praznične osvetlitve bilo omejeno v čas od 5. decembra do okoli 7. januarja, torej v časovno obdobje, ki je skladno tudi z zakonskimi določili v zvezi s svetlobnim onesnaževanjem. Svetila pa naj bi skozi dan delovala zjutraj med 5.30 in 8.00 uro, popoldan oziroma zvečer pa od mraka oz. od približno 15.00 ure do 23.00 ure, občasno pa lahko tudi dlje (silvestrovo, božič, posebni dogodki ipd).

Posebej pomembno pa je razumeti oziroma doumeti, da mora imeti prva faza svoje izvedbe nadaljevanje v prihajajočih letih. Zasnovi za letošnje sezono, ki je pač odraz dokaj ozkih časovnih in ekonomskih determinant, morajo slediti zasnove za prihodnja leta, ki bodo to osvetlitev

nadgrajevale, jo izboljševale z modernejšimi, zahtevnejšimi svetili in jo razširjale v nove mestne prostore.

V naslednjih fazah razvoja osvetlitve bo poleg nadaljnega razvoja in morebitnih tematskih ureditev na že obravnavanih lokacijah (denimo v povezavi s kulturnim izročilom praznikov in Dolenjske) smiselno obravnavati tudi druge pomembne točke, kot so denimo Kettejev drevored in ostala sprehajališča, avtobusna postaja, železniške postaje, mestna gozdova Ragov log in Portoval, mostovi, posamezne pomembnejše arhitekture oz. ambienta, kot so cerkve, gradiči, Breg, Šance, pa seveda vstopi v mesto, vpadnice, pomembna križišča, vozila, denimo splav na Krki in mestni avtobusi, Trška gora, Gorjanci - Gospodična in podobno. Prav tako pa je v nadaljevanju treba pripraviti zasnovo okrasitve mesta, ki bo vzdušje praznikov snovala tudi v dnevnem času.

V korak s temi ali podobnimi rešitvami morajo iti tudi prizadevanja mesta, da za to zagotavlja, kakor pač počno mnoga druga slovenska in tuja mesta, ustrezen obseg finančnih sredstev oziroma da animira še druge akterje, torej zasebna podjetja oziroma lastnike stavb na posameznih za osvetlitev pomembnih lokacijah, da sodelujejo pri oblikovanju atraktivne podobe praznikov v Novem mestu. Naloga mesta v naslednjih letih pa je tudi, da skuša kar najbolj umeriti oziroma usmeriti zasebne pobude glede osvetlitve v času praznikov, pač v smeri, da bodo tudi zasebni objekti doprinašali k podobi mesta, se z njo dopolnjevali, stopali v harmoničen odnos, ne pa denimo tekmovali ali jo celo razvrednotili oziroma ogrozili. Obenem pa mora mesto sanirati ali poskusiti sanirati nekatere posege v mestu, ki so z vidika (praznične) osvetlitve tudi problematični.

Opomba uredništva: Tomaž Levičar je soavtor projekta novoletne osvetlitve.

Zasnovi za letošnje sezono morajo slediti zasnove za prihodnja leta, ki bodo to osvetlitev nadgrajevale, jo izboljševale z modernejšimi, zahtevnejšimi svetili in jo razširjale v nove mestne prostore.: Kettejev drevored, sprehajališča, avtobusna postaja, železniške postaje, Ragov log, Portoval, mostovi, cerkve, gradiči, Breg, Šance ...

Novoletna okrasitev :: LOKACIJE OSVETLJEVANJA

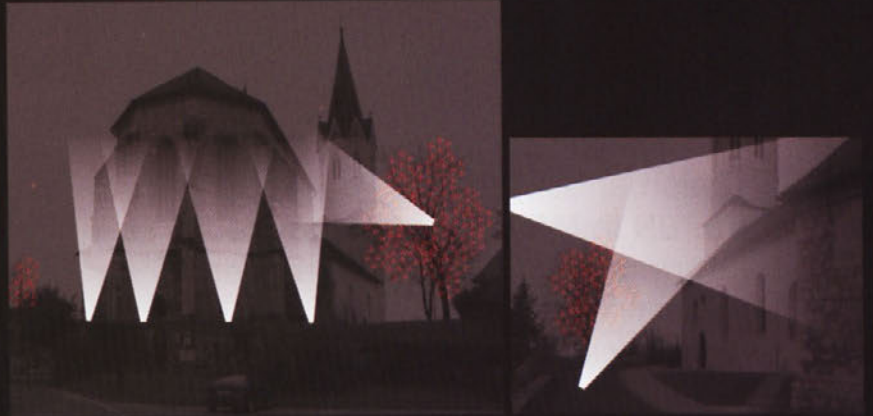

- pročelja :: svetlobne cevi in zavese
- drevje :: svetlobne verige
- ulica :: 2D svetlobni motivi - zvezdice

Novoletna okrasitev :: Glavni trg :: Arkadni hodniki

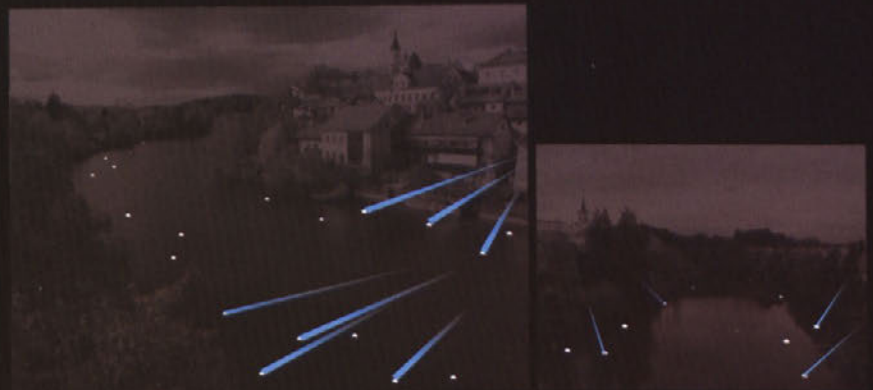
Novoletna okrasitev :: cerkev Svetega Nikolaja

Novoletna okrasitev :: Glavni trg :: vodnjak

Novoletna okrasitev :: reka Krka

Novoletna okrasitev :: Novi trg, obodni del

Novoletna okrasitev :: Kulturni center Janeza Trdine

Novoletna okrasitev :: Križišče Seidlova + Rozmanova :: A banka, Mirage; Tilia; NLB

FIS je prva državna fakulteta v Sloveniji locirana v **Novem mestu**.
V študijskem letu **2009/2010** bo izvajala

**visokošolski strokovni,
univerzitetni in
magistrski**

bolonjski študijski program **Informatika v sodobni družbi**.
Vsi trije programi bodo potekali v redni obliki.

Diplomanti interdisciplinarnih študijskih programov Informatika v sodobni družbi VS, UN in MAG po zaključku študija pridobijo bogata znanja s področja informatike in družboslovja. S pridobljenimi znanji bodo v gospodarskih in negospodarskih organizacijah ustvarjali mostove med osebjem, ki skrbi za informacijsko tehnologijo, in ostalimi, vključno z menedžmentom.

tel.: (07) 3737 884
info@fis.unm.si
http://fis.unm.si

Tiskarna Vesel, d.o.o. Novo mesto
Šentjernejska cesta 15
8000 Novo mesto

tiskarna
vesel

Tel.: 07 3 373 394 • Fax: 07 3 373 393
E-mail: tiskarna.vesel@siol.net
www.tiskarna-vesel.si

TISK ETIKET V ROLI

**Nudimo tudi
grafično oblikovanje,
pripravo za tisk
in razne vrste dodelave.**

TISK PLASTIČNIH KARTIC

OFFSET TISK

Novomeška kultura med vrsticami nove koalicije

Gregor Macedoni, foto Boštjan Pucelj

Glede na zapisano v novi koalicijski pogodbi nas čakata zgolj projektna podpora in nadaljevanje obstoječega sistema na področju ljubiteljske kulture. Nič sistemskega, kar bi pomenilo izgradnjo regionalne kulture. Toda ...

Zadnje državnoborske volitve so prinesle spremembo oblasti. Ta prinese nove programske poudarke in prednostne naloge. Spremembe vplivajo na široko paleto družbenih podsistemov. Slovenija je pač majhna in že majhne spremembe na vrhu imajo na repu hierarhije ustanov, pa naj gre za javni ali zasebni sektor, velike vplive. Čeprav se na videz zdi, da gre veliko stvari svojo pot ne glede na barvo oblasti, si upam trditi, da bo kljub nekaterim obljubljenim drugačnim pristopom še vedno ostala želja pozicije, da vlada in obvladuje. Kako izvesti, da vladaš in obvladuješ zgolj do tiste točke, ki je nujna, da dobro upravljaš zaupan skupni interes, ki mu pravimo država, je izziv, ki nima recepta za uspeh. So pač rezultati in dejstva, na podlagi katerih volilci nagrajujejo ali dajo prilžnost drugemu.

Kultura je bila v mandatu dosedanje vlade zelo na očeh javnosti. Na začetku mandata ministra Vaska Simonitija se je zdelo, da je na področju kulture nekaj programskih in koalicijskih prioritet, ki so se odrazile predvsem na področju medijev. Zato je tudi v tem mandatu nesorazmerno veliko pozornosti uprte na področje, ki ga prevzema ministrica Majda Širca. Nesorazmerno zato, ker kultura v zadnjem obdobju ne spada na vrh družbenih prioritet, in sicer tako v smislu javne pozornosti kot finančnih sredstev. Ob tem pa vsi, ki delamo na področju kulture, ne moremo mimo pozornega branja koalicijskih prednostnih nalog, ki jih za področje kulture opredeljuje koalicijska pogodba. Vsak, ki deluje na profesionalni, polprofesionalni ali ljubiteljski ravni, si želi in je hkrati prepričan, da je njegovo delo pomembno in da si zasluži večjo pozornost, kot jo ima. Toda težava je v dejstvu, da je pogača, namenjena kulturi v državnem (in na žalost še bolj v občinskem) proračunu, omejena in v realnem smislu z leti vse manjša.

Novomeška kultura je bila v zadnjih letih deležna kar obilnega dela občinskega denarja. Bolj podrobna analiza pokaže, da je bil daleč največji delež tega denarja namenjen investicijam v infrastrukturo (Knjižnica Mirana Jarca, Križatija), hkrati pa je ustanovitev Anton Podbevšek Teatra prinesla tudi programsko svežino. Prav ustanovitev

gledališča in ogledalo, ki ga zasebna kulturna produkcija Skupine Društva novomeških študentov, ki jo brez težav opredelimo kot javni interes, kaže občinski kulturni sferi, je zanimiva situacija, ki je dolgoročno ne bo mogoče vzdrževati na sedanji ravni. Možen je samo korak naprej ali korak nazaj. Naslednjega koraka v razvoju novomeške kulture ne bo brez miselnega in dejanskega preskoka, ko bo morala biti tudi lokalna (regionalna) kultura vpeta in primerjana na nacionalni ravni ter hkrati vpeta v evropske kulturne povezovalne in finančne inštrumente.

Kaj torej pravi koalicijska pogodba in kaj lahko v njej prebere novomeška kultura v neposrednih besedah ter kaj je nakazano med vrsticami. Že uvod prinaša navedbo usmeritve, da je treba slovenski kulturni sistem institucionalno in vsebinsko posodobiti. Gre za nedvoumno potrebo, ki pa je bila gotovo navedena že tudi v prejšnjih koalicijskih pogodbah in katere uresničitev zahteva veliko energije, ki pa ob sprotih težavah zmanjka, še preden se kaj resnega zgodi na sistemski ravni. Sledi bolj konkretna navedba, ki zelo neposredno nagovarja vso nacionalno in lokalno strukturo javnih kulturnih zavodov. Navedba »Koalicijski partnerji bomo skladno z reformo javnih zavodov in spremembo načina njihovega financiranja uvedli reformo financiranja kulture ...« je zelo močna in v nadaljevanju nakaže nekaj konkretnih reformnih korakov. Prav gotovo gre za zelo velik korak, na katerem si bo ministrica lahko nabrala slavo ali pa polomila zobe (spomnimo se samo ministra Viranta in njegove plačne reforme).

Z novomeškega zornega kota pa je bolj kot tisto, kar je napisano, pomembno tisto, kar ni napisano. V prerezu trenutnega stanja novomeške kulture sem navedel nekaj subjektov novomeške kulture, ki presegajo lokalno, ljubiteljsko, hkrati pa niso prepoznani kot pomemben del nacionalnega kulturnega sistema v regionalnih središčih. To bi bilo dejansko uresničenje velikokrat izgovorjenih besed o potrebi po decentralizaciji tudi na področju kulture. Koalicijska pogodba namreč pravi: »Za razvoj kulture v lokalnih in regionalnih skupnostih bomo podprli velike mednarodne prireditve ... Hkrati bomo v lokalnih skupno-

stih podpirali razvoj ljubiteljske kulture in obdržali mrežo strokovnih sodelavcev na teh področjih.« Torej zgolj projektna podpora in nadaljevanje obstoječega sistema na področju ljubiteljske kulture. Nič sistemskega, kar bi pomenilo izgradnjo regionalne kulture.

Najavljena je tudi sprememba materialne podpore medijem, kar je prav gotovo zanimivo za dva novomeška lokalna medija, TV Vaš kanal in časopis, ki ga držite v rokah – oba sta bila v zadnjih dveh letih s pomembnimi deleži podprta na razpisu Medijskega sklada. V koalicijski zavezi »državne pomoči za uresničevanje javnega interesa na področju medijev naj bodo namenjene specializiranim in tržno šibkim medijem« se verjetno vidi marsikateri medij. Predvsem v drugem delu, ki govori o tržno šibkih. Tako da bo treba na konkretizacijo te spremembe v državni politiki in na njen vpliv na naš lokalni medijski prostor še malo počakati.

Navedba, da se bodo sprožili postopki za uveljavitev ničelne stopnje DDV za knjige in povečan odkup izvirne slovenske literature za splošne in šolske knjižnice sta aktivnosti, ki nas veselita tudi v edini novomeški in eni redkih slovenskih literarnih založb izven Ljubljane. Če se bosta navedbi uresničili, lahko to prinese nekaj pomembne sistemske podpore neprofitnemu založništvu v javnem interesu.

Kar ne navaja dokument, ki so ga podpisali koalicijski partnerji, se pa da razbrati iz javno objavljenih predlogov dopolnil, ki jih je v postopku oblikovanja pogodbe pripravila stranka Zares, ki ji pripada tudi ministrica za kulturo, je dejstvo, da je veliko zapisanega v koalicijski pogodbi na področju kulture umeščeno notri prav na podlagi predlogov ministričine stranke. To je največji porok, da lahko pričakujemo konkretne uresnitve koalicijskih ciljev. Čeprav bi realisti rekli, da še največji optimizem novomeški kulturi ne predstavljajo zapisane besede, ampak dejstvo, da je mesto državnega sekretarja (drugi človek ministristva) zasedel novomeški rojak.

Dva intervjuja o Štuklju

Maja Regina, foto Jaka Šuln in Maja Regina

Zdenko Picelj: Štukelj je želel, da se predmeti vrnejo v Novo mesto

Ob 110. obletnici rojstva Leona Štuklja so v Dolenjskem muzeju Novo mesto z dokumentarno razstavo in spremljajočo zloženko obeležili športno in življenjsko pot staroste našega olimpijskega. Razstavo z naslovom Leon Štukelj 1898–1999–2008 sta odprla predsednik Slovenske olimpijske akademije Miroslav Cerar in podžupan MO Novo mesto Rafko Križman. Na razstavi so panoji, na katerih so dokumentirani njegovi športni dosežki, olimpijske kolajne in diplome ter dogodki, povezani z obeležitvijo njegove 100. obletnice rojstva. Gre za dopolnjeno razstavo, ki je bila prvič predstavljena že leta 1998. Pretresljivo je, da je ravno v času, ko je ta razstava leta 1999 gostovala v Mariboru – otvoritve se je Štukelj še udeležil – naš olimpijonek tudi malo pred 101. rojstnim dnevom umrl.

Štukelj se je rodil 12. novembra 1898 v Novem mestu v hiši ob Kandijški cesti. Kot predan in vrhunski športnik je osvojil najvišja mesta na svetovnih tekmovanjih. Kljub temu da v tedanjih časih ni bilo profesionalizma, si je na Olimpijadi leta 1924 pridobil 6 odličij. Po 2. svetovni vojni so ga odrinili na stran. Znanomovan s skromnostjo, z redom in disciplino je doživel častitljivo starost. Še pred smrtjo pa v svet ponesel ime mlade države.

Kljub temu da so izvorni predmeti na ogled v Mariboru, je bila v začetku novembra v Dolenjskem muzeju postavljena malo drugačna, vendar že tretja razstava. Vse tri je postavil Zdenko Picelj, prvo še kot zgodovinar, uslužbenec Dolenjskega muzeja. Takrat si je pridobil Štukljevo zaupanje, že zaradi svojega priimka – Piceljev stari oče je bil namreč njegov dober prijatelj.

12. novembra, in sicer na Štukljevo 110. obletnico rojstva ste v Dolenjskem muzeju pripravili že tretjo razstavo na čast našemu olimpijoneku. Kdaj in kako je prišlo do prve?

Prvo razstavo smo pripravili leta 1993 ob njegovi 95-letnici. To je bila razstava, narejena zelo na hitro. Takratni direktor Dolenjskega muzeja me je kot zgodovinarja zadolžil, da pripravim priložnostno razstavo. Ob tej obletnici je tudi Matjaž Berger v športni dvorani Marof pripravil predstavo, na kateri mu je takratni predsednik vlade Janez Drnovšek podelil red sokolskega viteza, na križišču pri današnji Ljubljanski banki pa so bili postavljeni smerokazi za Berlin, Amsterdam, Pariz, torej za mesta, v katerih je na olimpijskih igrah Štukelj osvajal kolajne. Muzej je bil zadolžen, da pripravi razstavo. Že takrat sem od njega dobil vse kolajne in diplome. Na ogled je bilo tudi nekaj fotografij, pripeljal pa sem telovadna orodja kot simulacijo orodij, na katerih je Štukelj dosegal svoja odličja. Franček Jauk je za to priložnost posnel film, ki smo ga predvajali v sklopu predstave.

Torej ste tega leta Štuklja tudi osebno spoznali?

Konec leta 1992 oz. v začetku leta 1993 sem ravno zaradi razstave stopil z njim v stik. In takrat sva se pravzaprav spoznala. Vprašal me je po priimku, in ko sem mu ga povedal, me je takoj vzel za svojega. Moj stari oče je bil namreč njegov tesni prijatelj.

V kakšnih odnosih sta bila?

Odnos je bil zelo prijateljski. Velikokrat sem ga obiskal na njegovem domu in prav zaradi mladostnega prijateljstva z mojim starim očetom, tako vsaj menim, me je tudi sprejel s tako odprtimi rokami in mi tudi zapal vse svoje predmete. Tudi tistega, ki ga je dobil iz rok H. A. Samarancha na Glavnem trgu v Novem mestu ob praznovanju njegove 100-letnice, in ki je bil kmalu po predaji že na ogled na razstavi.

Menda ste bili s Štukljem dogovorjeni, da bodo njegovi predmeti prišli v trajno last Dolenjskemu muzeju. Kaj je vzrok, da se to ni zgodilo?

To je bilo ves čas v zraku. Že od leta 93, od prve razstave dalje, je govoril, da bodo ti predmeti enkrat pri nas v Novem mestu. Ves čas je govoril, da njegova družina za to nima občutka, da na to nič ne dajo in da bodo vse raznesli. Prav tako je govoril. In večkrat sem ga vprašal, ali bova kaj podpisala. Pa mi je odgovoril, da se med prijatelji ne podpisuje, tako da potem vanj nisem več drezal. Sva se pa pogovarjala, da bi to le formalizirali ob njegovem 101. rojstnem dnevu. Dokument s seznamom predvidenih podarjenih predmetov sem mu sicer poslal, vendar je nekaj dni pred rojstnim dnevom umrl. In tako so vsi predmeti ostali v Mariboru.

Hočete reči, da njegova družina nima posluha za dediščino?

Ne, o tem jaz ne morem soditi, še posebej, ker so se odločili, da so najpomembnejše predmete, to so kolajne, diplome in odlikovanja v sodelovanju z Univerzo v Mariboru postavili na ogled za javnost, in sicer na sedežu univerze, kjer je bil takrat zaposlen tudi Štukljev zet. Te predmete sem septembra leta 2000 postavil jaz osebno, ker me je to prosila njegova družina, kar sem z veseljem naredil. Ni mi šlo samo za to, da bi želel na vsak način njegove predmete pripeljati v Dolenjski muzej oz. Novo mesto, vendar je to govoril Štukelj, in to je večkrat tudi ponovil. Pa ne samo meni, ampak tudi mnogim drugim. Vendar zasukalo se je tako, da so predmeti ostali v Mariboru in v lasti družine, kar je povsem normalno, saj ni nobenega podpisanega dokumenta o njegovi drugačni želji.

Zadnja razstava je bila dokumentarna prav zaradi tega, ker niste imeli na voljo njegovih predmetov. Ali ste se poskušali dogovoriti z družino, da bi jih spet razstavili tu v Novem mestu. Kje so Štukljevi

predmeti zdaj?

Kolikor mi je znano, so še vedno razstavljeni v Mariboru, na sedežu univerze. Od leta 2000, ko sem jih postavil, jih nisem več videl. Kar se tiče zadnje razstave, sem jo z namenom pripravil kot spominsko, saj bi bilo nesmiselno voziti predmete, ki so že tako javno dostopni v Mariboru, zato se o tem z družino nisem niti pogovarjal. S to našo razstavo, ki bo tudi stalno postavljena v našem muzeju, pa sedaj tako obe Štukljevi mesti ohranjata spomin na veliko in plemenito osebnost, ki je pravzaprav tudi zaznamoval in zadolžila obe mesti. Kar se predmetov tiče, je zame bistveno, kljub temu da bi mi bilo ljubše, če bi bili v Novem mestu, da so, kjer koli že so, na ogled javnosti kot nacionalno zelo pomembna športna in kulturna dediščina.

Njegovo 110-letnico smo v Novem mestu počastili z odprtjem stalne razstave, v Žužemberku so mu pripravili krajšo slovesnost. Morda veste, kako so njegov dan obeležili v Mariboru, kjer je preživel večino svojega življenja?

Mislím, da mu ob njegovi obletnici niso pripravili posebnega dogodka, so mu pa v mestnem parku v Mariboru, kamor je redno zahajal vsak dan, letos spomladi postavili spomenik.

Nihče, ki ga je osebno poznal, ne pozabi omeniti tudi njegove skromnosti in discipline. Njegov moto je menda bil zmernost na vseh področjih?

Bil je zelo redoljuben in discipliniran in kot pravnik je imel rad konkretne, natančne in eksaktne stvari. Tudi zato je imel na svoji mizi ves čas zakonik Avstro-Ogrske, ki ga je prebiral v prostem času. Ob tem mi je večkrat dejal, kako je bila vsa zakonodaja takratne države v eni knjigi, danes pa ...

Kakšno je bilo njegovo športno življenje?

Zelo drugačno od današnjega, saj takrat profesionalizma ni bilo in tudi nobenega plačila, kar je pomenilo, da je ob športu moral imeti tudi redno službo, kljub super vrhunskim rezultatom. Športniki so vadili le v prostem času, za varnost pa še zdaleč ni bilo poskrbljeno tako kot danes, in zato je prihajalo zelo pogosto tudi do nesreč, tudi s tragičnim koncem. Mnogi niti ne vedo, da se takrat ni dalo telovaditi samo na specialnih orodjih, temveč so za začetku tekmovali v dvanajstih disciplinah naenkrat. Zato je daleč največ vredna njegova zlata medalja iz Pariza leta 1924, ko je osvojil zlato v mnogoboju.

Mnogi pravijo, da se je nanj za dolgo časa »pozabilo«, ker je bil nasprotnik komunizma. Po vojni pa so ga celo zaprli. Vam je kdaj pripovedoval o teh časih?

Po 2. svetovni vojni je bil odrinjen nekoli-

Tomaž Zajc: Nikoli ni pozabil, kje ima korenine

ko na stran, vendar o tem ni veliko govoril, le to, da nikomur nič ne zameri.

Znano je, da je na OI v Berlinu leta 1936 občudoval nemška red in disciplino.

Kako je na to reagirala oblast?

Kot je dejal, je verjetno bilo prav to tisto, kar so mu po drugi svetovni vojni najbolj zamerili. Vendar moram reči, da nikoli ni občudoval Hitlerja, kot so mu očitali, le nemška disciplina in red kot nacionalni vrline, ki ju je videl na OI leta 1936 v Berlinu, sta ga prevzela. On je tako živel vse življenje in tudi zato dosegal takšne uspehe na športnem področju. V zasebnem življenju pa ga je to, kar je konec koncev tudi poudarjal, ob zmernosti na vseh področjih umsko in fizično povsem čilega in zdravega pripeljalo tudi do tako visoke starosti.

Štukelj je prepotoval skoraj ves svet, in to pri svoji visoki starosti? Kdo vse ga je spremljal na njegovih obiskih?

Od leta 1993 je bil njegov edini spremljevalec na vseh njegovih potovanjih, kjer je vedno in povsod promoviral našo mlado državo in bil pravzaprav njen svetovni ambasador, Tomaž Zajc. Kot član Mednarodne olimpijske filatelistične federacije ga je tudi predstavil takratnemu predsedniku Mednarodnega olimpijskega komiteja H. A. Samaranchu in poskrbel, da je Leon Štukelj prišel tudi na znamko. Štukelj ga je vzel za svojega kot sina, mu veliko zaupal. In kot je bilo videti, sta delovala kot zelo usklajen par. Zato bi lahko rekel, da je pri vnovičnem odkritju Leona Štuklja zelo veliko vlogo odigral prav Tomaž Zajc.

Živel je kar v petih državah in bil pomemben ambasador Slovenije. Ali si je to štel v čast?

Vsako državo je v svojem spominu hranil na svoj način, najbolj ponosen pa je bil na to, da smo Slovenci končno dobili svojo lastno državo in da je to tudi dočkal. Ravno zato je nevsiljeno vlogo promotora sprejel s še toliko večjim zadovoljstvom.

Kakšen odnos imamo po vašem mnenju do Štuklja Novomeščani? Kako pa se je on počutil, ko se je vračal v rojstno mesto?

Mislím, da je pri nas lepo zapisan, in je bil vedno lepo sprejet. Lahko smo ponosni, da se je tu rodil človek, ki je in bo zaradi svojih dosežkov, predvsem pa vrline, ki jih je združeval, vzornik še marsikomu, tako na športnem kot življenjskem področju. Drugače pa se je veliko bolj čutil Novomeščana kot Mariborčana, čeprav si je na Štajerskem ustvaril družino in tam preživel večino svojega življenja.

Član Mednarodnega olimpijskega komiteja, zadolžen za filatelijo, Tomaž Zajc je eden izmed tistih, ki so našega največjega olimpijca spremljali v njegovih zadnjih letih življenja. Podoba Leona Štuklja je uspel spraviti na znamko. Kot trdi tudi on, je imel to čast, da je bil ob njem v zadnjih letih pred njegovo smrtjo. Bil je njegov spremljevalec in dober prijatelj pa tudi tisti, ki je zaslužen, da se je Štukelj kot najstarejši še živeči olimpijca lahko predstavil svetu, ob tem pa v svet ponesel ime naše države.

Bili ste dober prijatelj Leona Štuklja. Kljub temu da smo o njem že veliko slišali, kako bi ga vi opisali?

K temu, kar veste, bo morda dodal, da je bil za tedanje čase pravi zgled - v smislu skromnosti. Za današnje čase pa je bil preskromen. Ne morem reči, da se je podcenjeval, saj se mu je zdelo to nekaj najbolj običajnega. Do samega sebe je bil izredno strog, kot sodnik, kot Sokol in kot športnik. Skratka na vseh področjih. To je vedno tudi dokazoval, ne samo govoril.

In kako je izražal skromnost? Kje predvsem je bilo to opaziti?

Bil je absolutni amater. O denarju ni hotel slišati. Zanj je bilo težko, da je sprejel že najmanjše darilo, češ, kaj bodo pa ljudje rekli, da sem že spet nekaj dobil. Kot da lahko prav vsak dobi medaljo in kot da bi ga bilo sram. Čeprav je to danes popolnoma normalno. Moram reči, da sem se od njega ogromno naučil.

Menda ste bili njegov spremljevalec zadnjih 8 let njegovega življenja. Kako sta se pravzaprav spoznala?

Spoznala sva se zato, ker sem uspel, da je njegova podoba prišla na znamko. Ker sem član Mednarodnega olimpijskega komiteja in zadolžen za filatelijo, sem ga predstavil Samaranchu, ki je bil tedaj predsednik MOK pa tudi moj nadrejeni. Tako je bil leta 1992 Štukelj gost na OI v Barceloni. Takrat je Slovenija na OI prvič nastopila kot samostojna država, Štukljeva podoba pa je prišla na znamko.

Kaj je bila vaša naloga?

Bil sem njegov prijatelj, hkrati pa tudi tisti, ki je pazil, da bo zdrav, da bo dobro spal in pravilno jedel. Lahko bi rekli, da sem bil njegov angel varuh.

Bi lahko rekli, da ste vi »krivec«, da sta se Štukelj in Samaranch srečala?

Štuklja sem mu jaz predstavil. Že to, da je prvi sestanek namesto 20 minut trajal kar enkrat več, pove veliko. Predsednikova tajnica je nervozno gledala na uro. Vendar sta bila od tedaj naš olimpijca in Samaranch prava prijatelja. Od tistega prvega sestanka sta se nato sešla še desetkrat.

Samaranch je prišel tudi na njegovo proslavo za 100. rojstni dan v Novo mesto, menda pa tudi na pogreb?

Prišel je na pogreb v Maribor, ko je bil precej bolan. Imel je namreč povišano temperaturo. Priletel je z letalom, se mu častno poklonil, gospe izrekel sožalje ter podelil odlikovanje, nato pa se vrnil domov. To je bila velika gesta, kljub temu da sta bila velika prijatelja.

Bil je absolutni amater. O denarju ni hotel slišati. Zanj je bilo težko, da je sprejel že najmanjše darilo, češ, kaj bodo pa ljudje rekli, da sem že spet nekaj dobil.

Nam lahko zaupate tudi kakšno anekdoto?

V Žužemberku, kjer je bila prireditelj v čast Štukljevi 110. obletnici rojstva, je imel predsednik Danilo Türk izredno lep govor. V svojem osemminutnem govoru, seveda na pamet, je pripovedoval o stvareh, ki so pri meni še zelo žive. Spominim se, da sva bila točno pred desetimi leti s Štukljem na obisku pri tedanjem generalnem sekretarju Združenih narodov Kofiju Annanu, kamor naju je pospremil ravno predsednik Türk. Z dvigalom smo

se odpeljali v 33. nadstropje, potem pa po dolgem hodniku do pisarne. Na obeh straneh hodnika so bile pisarne, med vrati pa so stali uslužbenci, ki so tolkli po lesu. To pa pomeni priznanje. Srečanje pri Kofiju Annanu je bilo precej dolgo. V pogovoru mu je Štukelj pojasnil tudi skrivnost njegovega dolgega življenja. In že naslednji dan je Kofi Annan diplomatom s celega sveta zdiktiral tisti Štukljev govor: Jej zmerno, pij zmerno, veliko se gibaj itd. Požel je bučen aplavz. In to je tudi bila ogromna promocija naše države, podobno kot takrat, ko je bil častni gost na otvoritveni slovesnosti olimpijskih iger v Atlanti leta 1996, kjer ga je sprejel tudi predsednik Clinton. V Atlanti ga gledalo in poslušalo več kot 3 milijarde ljudi s celega sveta. Spominim se, da sem še jaz učil spikerja, kako se izgovarja ime naše države, poleg tega sem se še spakoval, da bi on le izgovoril pravilno:

»Slovenija, Slovenija, Slovenija.« In tu mu gredo vsa priznanja. Bil je pravi promotor Slovenije. Toda kamor koli smo potovali, najlepše se je počutil prav doma.

Kako doma pa se je čutil v Novem mestu v primerjavi z Mariborom?

Nikoli ni pozabil, da ima v Novem mestu korenine. Da se je tu rodil. Kljub temu da je več kot 70 let svojega življenja preživel v Mariboru.

Cesta, ki je spremenila Dolenjsko

Uroš Lubej, foto Dolenjski muzej

Cesto je gradilo 54 000 prostovoljcev, ki so delo končali v osmih mesecih. Za Dolenjsko je cesta pomenila začetek hitrega razvoja, za dolenjska gradbena podjetja pa je bila to prva izkušnja z moderno mehanizacijo.

Brigadirji na delu.

Dolenjski muzej oziroma avtorica Marjeta Bregar pripravlja še eno razstavo – njena otvoritev je bila 28. novembra 2008 –, ki bo prav gotovo zbudila mnogo nostalgije in pri marsikomu verjetno celo izvabila kakšno solzo na oči. Gradnja avtomobilske ceste Ljubljana-Zagreb ni bila samo gradnja neke ceste. Bila je obenem gradnje neke izgubljene države, gradnja mostu med nekdanjimi bratskimi narodi, bila je gradnje družbe, ki je želela biti drugačna. Še nekaj kilometrov nove avtoceste mora biti zgrajenih, pa bodo lahko rekli, da je zgodovina neke socialistične miselnosti dokončno pokopana.

A po drugi strani, nekdanji smo se do Zagreba peljali zastoj, sedaj plačujemo drago cestnino. Nekdanji so bile naše ceste, sedaj je očitno Bruselj gospodar teh cest, če smo malce patetični. Slovenija gradi avtoceste praktično od osamosvojitve, finančni stroški so neverjetno visoki in praktično vsi prvotni predračuni so medtem končali v smeteh, pogodbe pa dobile številne anekse. Cesta Ljubljana-Zagreb (80 km) pa je bila projektirana v pičlih dveh mesecih in zgrajena le v osmih. Res je, gradilo jo je kar 54 000 prostovoljcev,

ki jih je v mladinske delovne brigade pognal govor Josipa Broza Tita na VI. kongresu Ljudske mladine Jugoslavije, konec januarja 1958. »Zgraditi morate cesto Bratstva in enotnosti, od Ljubljane do Djevdjelije,« je bil odločen Broz. Tito je postavil rok: 29. november istega leta mora biti odsek od Ljubljane do Zagreba končan. In res, pa še več. Delo je bilo končano šest dni pred rokom, 23. novembra 1958.

Izbrana je bila trasa nekdanje rimske ceste z manjšimi spremembami. Prvi brigadirji so že marca 1958 pripravili barake in infrastrukturo za prostovoljne brigade. Postavili so kar 17 mladinskih naselij, v katerih je prebivalo tisoče mladih prostovolj in prostovoljcev iz vseh delov nekdanje socialistične države. 1. aprila so se dela začela, še pred tem pa je v Novem mestu potekala slavnostna parada.

Mladi pa niso le garali na gradbišču. Kot pojasnjuje Marjeta Bregar je »glavni štab« (Glavni štab mladinskih delovnih brigad – GŠ MDB) organiziral tudi »kulturno-zabavno in športno dejavnost brigadirjev. S pomočjo Avto-moto zveze in Ljudske tehnike Jugoslavije je organiziral

tudi izobraževanja brigadirjev na področju tehnike. Mladi so opravljali izpite za kolesa, traktorje, avtomobile, motorje. Udeleževali so se tečajev za kinooperaterje, radio- in fotoamaterje. Poslušali so predavanja o takratni politični situaciji v državi in tujini. V prostem času so se ukvarjali tudi z različnimi športi, kulturo, se družili in spoznavali, utrjevali so bratstvo med jugoslovanskimi narodi ter si ogledovali kulturno in naravno dediščino Slovenije. Na gradu Otočec, kjer je poveljevalo mladinsko vodstvo in je bil zaradi tega temeljito obnovljen, je med drugim deloval tudi novinarski center (radio, televizija, izdajali so časopis).

»Delovnik je pravzaprav trajal le šest ur. Brigadirji so pri gradnji ceste krepko presegali dnevne gradbene norme. Veliko jih je bilo pohvaljenih, postali so tako imenovani udarniki, prav tako so postale pohvaljene in udarne tudi posamezne brigade,« pojasnjuje Bregarjeva.

»Pri gradnji je poleg mladih sodelovalo tudi 17 večjih gradbenih podjetij takratne Jugoslavije, med njimi osem slovenskih – Beton Celje, Dolenjsko gradbeno podjetje Grosuplje, Gradis Ljubljana, Metalna

Maribor, SGP Pionir Novo mesto, Primorje Ajdovščina, Slovenija ceste Ljubljana, Tehnika Ljubljana. Za slovenska gradbena podjetja je bila ta gradnja prvi večji korak k moderni mehanizaciji. Pripravo in nadzor nad gradnjo ter koordinacijo med gradbenimi podjetji je imela v Sloveniji Investicijska grupa za izgradnjo avtomobilske ceste Ljubljana-Zagreb na čelu z direktorjem Cirilom Mravljom.

Cesta je bila zgrajena v slabih osmih mesecih in predana uporabi 23. novembra 1958. Skupno je na trasi delalo približno 54 000 mladih prostovoljcev (prijavilo se jih je štirikrat več) v 466 brigadah. Na slovenski strani trase so brigadirji skupaj z gradbenimi podjetji odstranili 260 000 m³ humusa, izkopali 980 000 m³ kamna in ilovice, izdelali nasipe iz izkopenega materiala, dogradili 210 objektov ter položili 40 km asfaltnege in 21 km betonskega vozišča.

Prostovoljno delo mladine je bilo vključeno in cesta zgrajena šest dni pred rokom. 22. novembra je potekala slavnost odprtja spominske plošče in kipa brigadirja avtorja Lojzeta Dolinarja pri gradu Otočec. Naslednjega dne, 23. novembra, pa

Načrt trase.

Josip Broz Tito na otvoritvi ceste Ljubljana-Zagreb 23. novembra 1958 na novomeškem Glavnem trgu.

je potekala otvoritev ceste. Tega dne zjutraj je Josip Broz - Tito na Jankomirskem mostu pri Zagrebu najprej slavnostno prerezal trak in s tem cesto odprl za promet. Skupaj s spremstvom se je nato popeljal po cesti in ob 11. uri prispel na novomeški Glavni trg, kjer je potekalo veliko slavlje.

Nova cesta je - podobno kot konec 19. stoletja železnica - Dolenjski odprla okno v svet. Z njeno pomočjo se je začel ta, do takrat dokaj nerazviti del Slovenije prebujati in razvijati na vseh področjih življenja, še zlasti na področju gospodarstva, industrije, prometa, trgovine in turizma. Prebivalci nekaterih vasi v okolici trase so ob tej akciji končno dobili električno napeljavo in vodovod. Tudi dolenjska prestolnica je ob gradnji te ceste pridobila kar nekaj novih oziroma obnovljenih objektov (na primer novo pekarno in hladilnico za meso).« je podrobneje razložila Marjeta Bregar.

Razstava, ki je bila odprta v petek, 28. novembra, predstavlja 20 izbranih fotografij, ki jih spremlja tudi nekaj predmetov, povezanih s to temo (na primer: spominske značke, plaketa, kozarec, brigadirska izkaznica, zemljevid trase, publikacija, ki je bila izdana ob koncu gradnje, plakat za otvoritev ceste, nepogrešljivo delovno orodje brigadirja: samokolnica, kramp in lopata).« je o razstavi povedala njena avtorica Marjeta Bregar. Obiskovalci si bodo lahko ogledali tudi 14-minutni film o gradnji te ceste iz leta 1958. Film sestavljajo posnetki iz štirih filmov, ki jih hrani Slovenski filmski arhiv pri Arhivu Republike Slovenije (v celoti je prikazan film Kako smo izpolnili obljubo - scenarij Jože Bevc in dr. Saša Cvahte, režija Jože Bevc, kamera Vera Kokalj in montaža Dušan Povh). Dolenjski muzej je ob razstavi izdal tudi zloženko. Avtorica razstave in zloženke je, kot rečeno, Marjeta Bregar, oblikovalka razstave in zloženke pa Maja Rudolf Markovič.

Brigadirji so delali 6 ur na dan, tako da so imeli čas tudi za rekreacijo in številne druge aktivnosti. (Vse fotografije so bile posnete leta 1958 in jih hrani Dolenjski muzej. Njihovi avtorji niso znani.)

V mestecu, kjer ima Bakh obilo templjev

Mitja Sadek, foto Boštjan Pucelj, Dolenjski muzej

Novomeški uradniki so (bili?) »največji pijanci, pijandure in pretepači, ki v kandijskih gostilnah baje popivajo vsako noč do treh ali štirih zjutraj, se na poti domov v pijanem stanju pretepajo z drugimi ljudmi, kalijo nočni mir in se ga pogosto tako nažrejo, da jih mora gostilničar domov odvažati z vozom«.

Današnji pivci – tradicija je na njihovi strani.

Zabava v Novem mestu je bila že od nekdaj tesno povezana z alkoholom. Vzajemna ljubezen med pijačo in zabavo – kjer je pijača, tam je zabava in kjer je zabava, tam je pijača – je našla zasluženost mesto že v prvem prikazu zgodovine Novega mesta. Franc Anton Breckerfeld je namreč v svoji topografiji Novega mesta, nastali leta 1790, zapisal danes znamenito opazko, da je popivanje v mestecu, kjer ima Bakh (grški bog vina, imenovan tudi Dioniz) obilo templjev, Venera pa nobenega, skoraj edina zabava meščanov.¹ O nenavadno gosti posejanosti Novega mesta s kraji čaščenja vinskega boga najlepše pričajo podatki, da je bilo leta 1875 v mestu in Kandiji, kjer je skupaj živelo pičlih 2152 prebivalcev, kar 34 gostiln. Ena gostilna je torej prišla na 63 prebivalcev, vključno z otroki in ostalimi, ki niso nikoli zahajali v gostilne. Leta 1900, ko se je število prebivalcev povečalo na 2750, je bilo v mestu in Kandiji še vedno impresivnih 33 gostiln.² Še večje število navaja leta 1877 gost neznane novomeške krčme: »Prvi gost: Nekteri pravi, da so pijanci na kmetih doma ali v mestu prav za prav nismo nič bolj, pijeta ga rada kmet in gospod. Drugi gost: To se ve. Na deželi ni nikjer toliko krčem ko v mestu in v bližnji Kandiji, vsaka peta hiša je gotovo krčma, vseh skupaj je več kot 50.«³ Ker je težko verjetno, da bi toliko gostiln sploh preživele brez številnih in rednih gostov, lahko zatrdimo, da je novomeški gostilniški razcvet vsekakor omogočal poln razvoj pivskih talentov.

Predstava, da se je nekoč v gostilnah samo divje popivalo in grdo kvantalo, je v veliki meri pretirana. Toda prav tako bi bilo napačno trditi, da so bile gostilne vzor takrat sicer zelo stroge javne morale. Kako bi si namreč lahko drugače razlagali naslednje ugotovitve sreskega poglavarja v Novem mestu iz leta 1927: »Po izpovedi verodostojnih prič se v nekaterih gostilnah čezmerno popiva tudi čez policijsko uro in pri tem, kar sem sam imel

priliko slišati, preklinja na nečuden način v vseh mogočih jezikih. Dogodi se tudi, da se gostje med seboj na grd način pripravajo in žalijo z različnimi psovki in večkrat pride celo do pretepa. Tudi se pripeti, da nadlegujejo pijani gosti pred gostilnami mirno mimoidoče potnike.«⁴ Novomeški sreski poglavar⁵ se je tistega leta odločil dokončno obračunati z akutnim problemom pijančevanja. Ni samo pozval gostilničarjev, naj spoštujejo prepoved točenja alkohola mladoletnim, pijanim in »notoričnim pijancem«, ni samo vsem zagrozil s kaznimi za motenje javnega reda in miru. Odredil je tudi, da morata biti v vseh gostilnah na vidnem mestu nabita naslednja napisa: »Ne preklinjaj« in »Obnašaj se spodobno«. Javno moralo se je odločil preseliti celo v gostilne.

Prav tako je napačna predstava, da so gostilne obiskovali samo ali večinoma pijanci, klošarji ali falirani brezdelneži in postopači. Gostje svetišča vina in kasneje tudi piva niso prihajali samo iz ene družbene skupine. Kakor v famozni srednjeveški vagantski pesmi *In taberna* iz zbirke *Carmina Burana*, tako so se v gostilnah najstarejše dobe srečevali ljudje različnih slojev, poklicev, nazorov in političnih usmeritev. Sčasoma pa so se gostje razporedili po različnih gostilnah glede na svoj družbeni status. Tako so se meščani, uradniki in študentje zbirali pri Brunerju in Tučku, sodniki in profesorji pri Štemburju, obrtniki, trgovci in uradniki pri Windischerju, nemškutarji v Kazini, okoliški kmetje pa v t.i. »kmečkih gostilnah«.⁶

Leta 1895 je prezidij Okrožnega sodišča v Novem mestu posredoval predsedstvu novomeške občine uničujočo anonimno prijavo. V njej so bili uradniki okrajnega glavarstva, okrožnega in okrajnega sodišča ter poštne urada prikazani kot »največji pijanci, pijandure in pretepači, ki v kandijskih gostilnah baje popivajo vsako noč do treh ali štirih zjutraj, se na poti domov v pijanem stanju pretepajo z drugimi ljudmi, kalijo nočni mir in se ga pogosto

tako nažrejo, da jih mora gostilničar domov odvažati z vozom«. Da bi bila predrznost popolna, so se baje isti med kršenjem nočnega miru upirali policajem z besedami, da jih nimajo pravice odstraniti iz gostilne.⁷

Seveda je tudi na novomeški občini kdo občasno podlegel vabi alkoholnega opoja. Med njimi lahko omenimo vsaj občinskega slugo Petelna, ki je v noči z 19. na 20. april 1875 malce prekoračil svoje pristojnosti. Kot poročajo viri, je v družbi dveh podobno podkrepjenih občinskih kolegov povzročil nemajhen eksces, ko se je »v popolnoma pijanem stanju s sabljo spravil na nekoliko mož, ki so prepevali pred poštnim uradom.« Posredovati so morali žandarji in nažganemu slugi pokazali pot do policijske postaje.⁸ Samo ugibamo lahko, na kaj se je kasneje pri preiskavi izgovarjal ubogi Peteln, da bi se izognil hudi kazni. Mogoče je krivdo zvalil na družbo kolegov, ki so ga zapeljali, da je pogledal pregloboko v kozarec. Morda pa je – če je bil bolj šaljive narave – svoj nočni podvig opravičil kar z izvirnim grehom novomeške občinske oblasti. S katerim izvirnim grehom neki? Peteln je gotovo moral še dobro poznati ozadje latinskega napisa, ki je do leta 1856 stal na stolpu starega rotovža:

Anno Vinl CorrVptl aeDiflCata sVM

Bila sem zgrajena v letu pokvarjenega vina.

Ko so leta 1720 gradili rotovž, so namesto vode pri gradnji uporabljali kar vino. Tistega leta je bilo vino baje tako zanič, da je bilo dobro samo v gradbene namene. Katera mestna hiša na svetu je bila še grajena z vinom? Katera mestna oblast je dobesedno temeljila na vinu?

V novomeške gostilne, krčme in beznice so pregovorno radi zahajali tudi dijaki novomeške gimnazije. Že od vsega začetka so izmed vseh pravil baje najraje kršili tisto, ki je pod grožnjo zopora in izključitve strogo prepo-

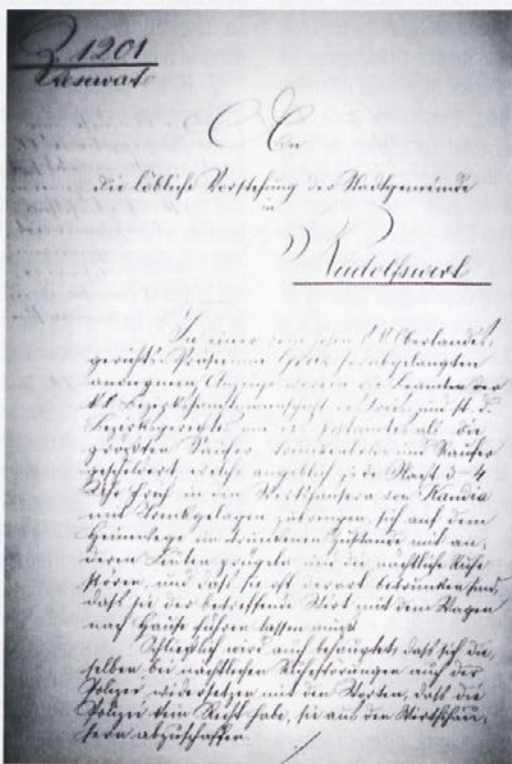

Pivska družčina v gostilni Windischer v Kandiji leta 1904 (Dolenjski muzej Novo mesto).

vedovalo zahajanje v gostilne v mestu in posebno zunaj mesta. Kasneje so to neživljenjsko pravilo za dijake višjih letnikov nekoliko omilili, saj je obstajal nekakšen seznam dovoljenih gostiln. Iz dopisa gimnazijskega ravnatelja dr. Detele županovemu uradu dne 5.1. 1898 je razvidno, da so bile za dijake prepovedane vse gostilne v mestu razen gostiln pri Schwarzu, Tučku in Jakacu.⁹ Dijaki so težko priborjene gostilniške urice vzeli zelo zares, morda najbolj zares izmed vseh. Popivanje jim je pomenilo preizkus odraslosti in zrelosti, nekakšen gostilniški predmaturitetni izpit. Nič čudnega torej, da so se nekateri dijaki alkohola tako privadili, da so se potem na pravo maturo bali priti trezni: »Osmošolec: To prekleto maturo je menda sam hudič iznašel. Pripravljaj se zanjo nisem dosti, ne čakalo bi me nič dobrega, toda korajža velja! Treba se ga je dobro navleči, bokal¹⁰ bo še skoraj premalo. Vino mi bo dalo srčnost, srčnost pa nesramnost, da ne bom prenehal govoriti in klobuštral in klepetal bom tako dolgo, da bodo morali profesorji misliti, da res kaj vem in znam. Tako so delali že mnogi drugi in vselej z uspehom. Le urno v krčmo in potem zadnjikrat v prekleto gimnazijsko klop!¹¹»

Za konec pa se še enkrat vrnimo v tisto neznano krčmo z začetka tega prispevka, v kateri so gostje ob kozarcu vina podali diagnozo dionizičnega duha, ki je prežemal miselnost povprečnega Novomeščana tiste dobe: »Tretji gost: le pogledjmo, kaj delajo meščani, kadar napravijo kakšno veselico na Tratah zunaj ali pa v mestu v Čitalnici ali v Kazini. Čisto treznih pride malo domu, le ne bodimo hinavci! Četrty gost: Koliko hiš je že šlo po grlu! Ko bi imeli ljudje denar, bi ga pili še vse huje. Ali časi so zdaj res slabi. Jez dobro pomnim, kako strašanske pijače so bile pred l. 1848. Krčme so se vsaki dan napolnile. [...] Dandanašnji se dobi dosti takih, ki niso pijanci, ker jim ni mogoče, takrat pa nismo trpeli take sile, pijanci smo bili

vsí in še kaki, pa to ni bila nikomur sramota, saj se je pa tudi veliko zaslužilo, pili smo ga na gotove dnarje, ne pa na upanje. Prvi gost: Naj se pije za denar ali na upanje, toliko je gotovo, da se pijancev tudi zdaj ne manjka v mestu.«¹² Nihil novi sub sole.¹³

Spis, v katerem so novomeški uradniki opisani kot največji pijanci in pretepači (Zgodovinski arhiv Ljubljana, Enota za Dolenjsko in Belo krajino).

Opombe:

- 1 F. A. Breckerfeld, Neustädte! - Rudolphswerth, Versuch und Beitrag zu einer Land krainerschen Topographie (rokopis), 1790, str. 23.
- 2 S. Ložar, Novomeške gostilne in gostilničarji, 1981, str. 8.
- 3 J. Trdina, Trezne, vinske in pravoverne, 1987, str. 762.
- 4 Kapiteljski arhiv Novo mesto, šk. 112, f. 22.4.
- 5 Sreški glavar je bil načelnik sreza (okraja) v obdobju med obema svetovni-ma vojnama.
- 6 S. Ložar, Novomeške gostilne in gostilničarji, 1981, str. 9.
- 7 Zgodovinski arhiv Ljubljana, Enota za Dolenjsko in Belo krajino, NME 5, a.e. 877.
- 8 Ibidem, NME 5, a.e. 252.
- 9 Ibidem, NME 5, a.e. 1384.
- 10 Bokal ni nič manj kot 1,41 litra!
- 11 J. Trdina, Trezne, vinske in pravoverne, 1987, str. 744.
- 12 Ibidem, str. 762.
- 13 Nič novega pod soncem.

Novomeški jamarji odkrili najgloblje brezno na Dolenjskem

Čaganka, 244 metrov v minusu

Maja Regina, foto Borivoj Ladišič, Mihael Rukše, Andrej Gašperič, Srečko Vidic (JKNM)

»Ni samo globoka, ampak tudi izjemno lepa. Brezno je v stopnjah, na dnu vsakega pa je jezero. Skupaj jih je kar 6. V jezerih so ponvice, okrog teh jezer pa so lepo zasigane stene, kar da jami nek poseben čar.«

Jama Čaganka: na koncu Severnega rova se veliki podor prevesi v končno dvorano Game over, ki je izjemnih dimenzij, saj je njena višina ocenjena na preko 100 m. Celo z laserskim daljinomerom nismo mogli izmeriti njene višine oz. v tem primeru oddaljenosti stropa dvorane.

Jamarski klub Novo mesto (JKNM) je bil ustanovljen pred 46 leti. Danes klub šteje 50 članov, od tega jih 25 aktivno raziskuje v jamarskih akcijah. Čeprav je na Dolenjskem registriranih kar 7 jamarskih društev, se lahko JKNM pohvali z izjemno visokim deležem na novo raziskanih jam. Od leta 2001 se uvrščajo med najbolj aktivne jamarske klube v Sloveniji, in sicer tako po številu raziskanih jam kot tudi po količini in kakovosti oddanih zapisnikov za jamarski kataster. Njihov zadnji dosežek je odkritje Čagánke, 244 m globokega brezna, ki je trenutno najgloblje odkrito brezno na Dolenjskem. In ta rekord pripada prav njim, na kar so izjemno ponosni. Kljub temu da je spuščanje v jame relativno nevarno početje, pa resnejših nezgod ne pomnijo. In zakaj jih jame tako privlačijo? »Nove in neraziskane jame so edini pravi prostori, kamor človeška noga še ni stopila. To je dober občutek,« pove Marko Pršina.

Člani JKNM so v slabi polovici stoletja, odkar klub deluje, registrirali skoraj 500 jam in brezen, kar naj bi predstavljalo 5 % vseh slovenskih jam. Dobra polovica članov se ob koncih tedna odpravi v akcijo. Mesta raziskovanja so premišljeno izbrana: »Ni naključno, v katero smer se bomo podali. V klubu se dogovorimo, kam

se bomo odpravili, in oblikujemo ekipe,« uvodoma pojasni Borivoj Ladišič, ki je med najbolj aktivnimi člani. Pove tudi, da je okolica Novega mesta pravzaprav že vsa raziskana, zato se odpravijo nekoliko dlje. Kočevski Rog, Poljanska gora, podajo se celo nad reko Čabranko, ki meji na Hrvaško. To območje je po besedah Ladišiča menda še zelo neraziskano in nenaseljeno, so pa tam globoke, velike in zanimive jame. Za večino jam jim povedo gozdarji, čeprav se odpravljajo tudi na terenske akcije, ko jame iščejo sami: »Če je možno, raje vprašamo revirnega gozdarja, saj si tako lahko prihranimo tudi do teden dni hoje.«

Čeprav za jamarje velja, da imajo pravico vstopati v katerokoli jamo, se držijo nenapisanega pravila, in sicer da se ne podajajo v tiste, ki jih raziskuje že kdo drug: »Tisti, ki prvi vstopi, ima pravico raziskati do konca,« je o dogovoru med jamarji povedal Marko Pršina.

In ne glede na to, v kakšno jamo se jamarji odpravijo, ne gre brez nujno potrebne opreme. Nepremočljiv kombinezon je vsekakor nujen del, saj je le redko katera jama suha. Pravzaprav so jame bolj ali manj mokre ali pa vsaj vlažne, lahko so v njih tudi večje količine vode. Pomembna je tudi čelada, ki je bila včasih opremlje-

na s karbidno lučjo, danes pa to funkcijo opravljajo t. i. led diode. Nepogrešljive so še rokavice, škornji, plezalni pasovi in statične vrvi.

V JKNM pravijo, da čeprav ima Dolenjska tako visoki kakor tudi nizki kras, globokih brezen, ki bi bila posebnost v slovenskem merilu, ne premore. Najgloblje doslej raziskano brezno je bilo Veliko brezno v Sušjaku (229m), ki so ga leta 1971 raziskali člani Inštituta za raziskovanje krasa iz ZRC SAZU. Letošnji rekord pa je po 37-ih letih prišel prav JKNM.

Brezno, poimenovano Čagánka, se nahaja na istoimenskem hribu na Poljanski gori. Po dveletnih raziskavah na Židovcu, kjer so člani kluba raziskali 38 jam, sta se dva izmed njih namenila na sosednji hrib, kjer sta že prvi dan našla brezno, ki pa sprva ni obetal nadaljevanja. Ladišič odgovori, da jim je po nekajkratnih akcijah postalo jasno, da imajo opravka z izjemno jamo, ki je presenetila tako z lepoto kot tudi globino. »Ni samo globoka, ampak tudi izjemno lepa. Brezno je v stopnjah, na dnu vsakega pa je jezero. Skupaj jih je kar 6. V jezerih so ponvice, okrog teh jezer pa so lepo zasigane stene, kar da jami nek poseben čar,« o vtisih o notranjosti jame pove Ladišič. Jamarji so nam zaupali, da je globina brezna 244 metrov, do sedaj

pa so izmerili dobrih 1000 metrov rovo. Nadaljnje raziskovanje omenjenega brezna bodo nadaljevali spomladi. O obeh pa: »Na najgloblji točki ne bo šlo več naprej, ker je kamenje zasulo vsa morebitna nadaljevanja. Na globini 160 metrov pa smo prebili ožino, tako da je tu možnost za nadaljevanje.« Dodali so tudi, da se kažejo dobre možnosti, da bodo Čagánko še »poglobili«.

Kljub temu da raziskujejo predvsem dolenjski kras, imajo svojo rekordno raziskano globino zabeleženo v BiH. »Konec 80. let smo v Bosni raziskali brezno Jojkinovac, globoko 460 m. Kakor nam je znano, je to še vedno bosanski rekord, hkrati pa tudi klubski,« o podvigih v tujini pove Pršina.

In zakaj jih jame tako privlačijo? V jamo gredo predvsem zato, da odkrijejo nove in neraziskane dele: »Nove in neraziskane jame so edini pravi prostori, kamor človeška noga še ni stopila. To je dober občutek. Ko prodreš skozi neko razpoko, si ti tam prvi, seveda poleg živali, ki so tam že tisočletja. Dejansko si prvi pristopnik, čeprav je to nekoristen svet,« z navdušenjem pove Pršina. In doda še drugi razlog: »Pa tudi avanturistična žilica in družbeno koristno delo sta pomembna.«

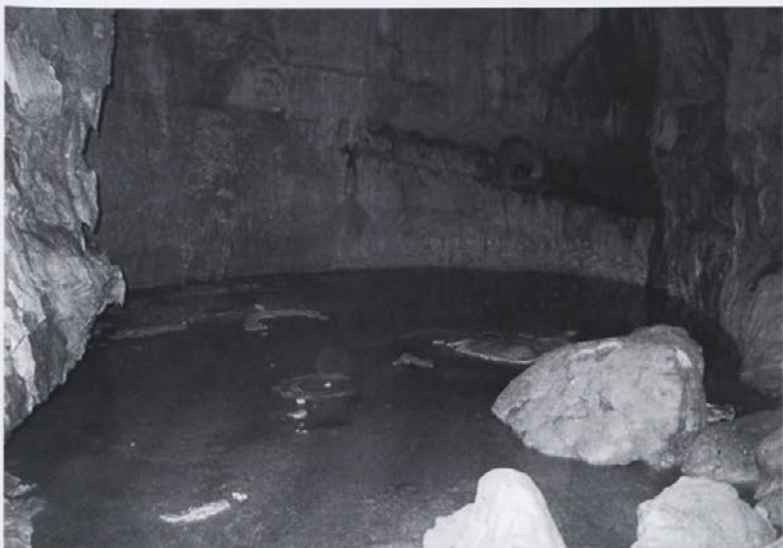
To zadnje pa izpolnjujejo s svojim razi-

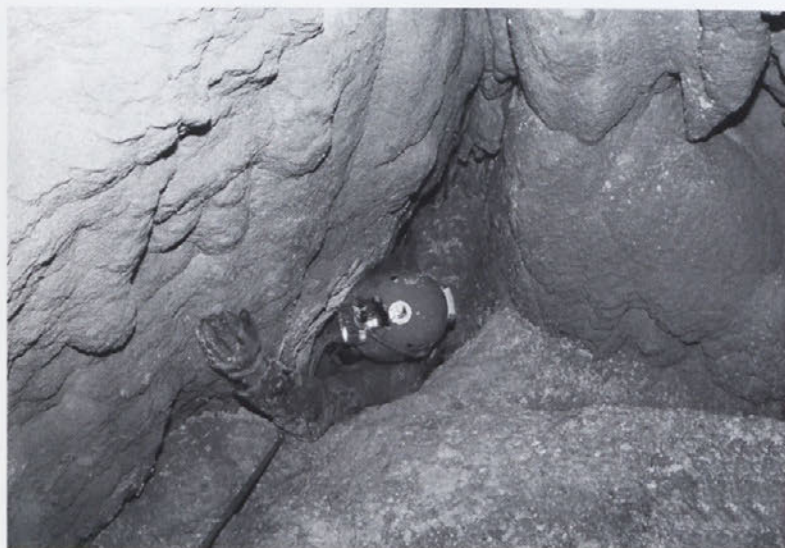
Jamske stene so mestoma na debelo obložene z raznovrstnim kapniškim okrasjem. Ponekod z zelo izraziti stalagmiti in stalaktiti, ki krasijo jamske prostore.

Zadovoljna ekipa jamarjev na dnu Čaganke v dvorani Game over 244 m pod površjem. V njihovih nasmehih je vsaj kačček grenkobe, ker se tako ogromna dvorana tako hitro konča. Ob takšnih dimenzijah bi pričakovali še globoko nadaljevanje ...

Prvih 140 m globinskih metrov si sledi niz šestih dvoran z jezeri oz. kotanjami ujete vode, ki jih ponekod krasijo tudi sigaste ponvice. Voda se iz prvga jezera skozi vsa jezera postopoma pretaka v jamske globine.

Tudi napredovanja po sami jami najpogosteje niso enostavna. Jamarji pogledamo v vsako špranjo, splezamo v obetavne kamnine in se spustimo v vsako notranjo brezno, samo zato da bi se prepričali, če jama res nima več nobenega možnega nadaljevanja. Če so vsa potencialna nadaljevanja človeku neprehodna, velja jama za dokončno raziskano. (Besedila pod fotografijami Marko Pršina)

skovanjem. Jamarji so pravzaprav edini, ki jame raziskujejo, tako da jih izmerijo, narišejo njihov načrt ter fotografirajo, vključno z jamskim vhodom. Ladišič, ki ima s popisom jam ogromno izkušenj, pove: »Jamo izmerimo s kompasom in metrom, nato jo izrišemo in naredimo zapisnik.« Zapisnik nato pošljejo na kataster, ki sodeluje z Inštitutom za raziskovanje krasa v Postojni, ta pa jami določi katastrsko številko. Eden izmed članov še doda, da imamo na podlagi katastrskih vpisov v Sloveniji registriranih več kot 9100 jam.

Ti podatki pa niso pomembni le za jamarje. Speleologom, tj. tistim, ki se z raziskovanjem in preučevanjem jam ukvarjajo z znanstvenega vidika, pa tudi hidrografom in geografom njihovi podatki zelo koristijo. Pršina ob tem pove: »Uporabniki teh podatkov so država in njeni podsistemi. Pomembni so na primer zaradi načrtovanja prometne infrastrukture.«

Ker v raziskovanje vložijo veliko truda in prostega časa, pa jim vsaj delček povrne ministrstvo za okolje in prostor. Jamarja objasnita, da vsaka raziskana in popisana jama klubu prinese točke, posledično pa tudi nekaj denarja. »Ko oddamo podatke o na novo raziskani jami, se to točkujeta po nekem ključu.« Sogovornika sta zaupala, da so v klubu v lanskem letu

od države prejeli dobrih 3800 EUR. »To je nadomestilo za oddane zapisnike, hkrati pa pomemben vir financiranja.«

Dodatni viri so višinska dela, za katera so jamarji usposobljeni: »Včasih nas pokličejo, da opravimo razna nevarnejša dela, kot so čiščenje silosov, dimnikov, popravilo fasad.« Včasih pa so sredstva dobivali tudi iz občinskih proračunov, preko javnih razpisov iz naslova raziskovanja. Ker pa je novomeška občina razpadla na več manjših, le te omenjenih sredstev več ne zagotavljajo. Izjema pri sofinanciranju jamarjskih raziskav je menda le občina Mirna Peč.

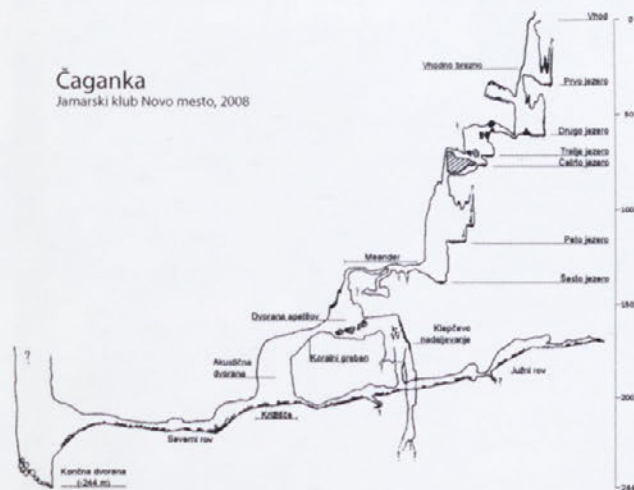
Jamarji so po definiciji športni raziskovalci podzemlja, velikokrat pa se znajdejo tudi v vlogi reševalcev. Kljub temu da je pri njihovem delu pomembna psihofizična kondicija, pa pravijo, da do resnejših nesreč še ni prišlo. Bilo pa je nekaj nezgod. »Spomnim se, da je Marko padel 2 m globoko na glavo, ko je želel nekaj fotografirati. Ampak k sreči to so le nezgode, ki smo jih obširneje popisali v klubskem glasilu Dolenjski kras,« še doda Ladišič.

Nepogrešljivi so celo pri čiščenju jam. Tako so pred leti očistili Pristavsko jamo pri Hmeljniku, iz nje pa izvlekli 15 kubičnih metrov raznovrstnih odpadkov. »Naš klub je naredil analizo onesnaženih jam na ob-

močju MO Novo mesto. Ugotovili smo, da je onesnaženih kar 80 % vseh jam, ki so v bližini naselij.« Omenjeno jamo so očistili, ker je analiza Zavoda za zdravstveno varstvo Novo mesto pokazala, da je voda oporečna zaradi kemikalij. »Ker niso našli vzroka, so poklicali nas. In ne boste verjeli, kaj vse ljudje mečejo v jame. Mrhovino, kosovne odpadke, škropiva ...« Vendar se v zadnjih letih, ko se vse več sredstev namenja za odvoz in sortiranje odpadkov, onesnaževanje jam močno znižuje. »Oce-

nili smo, da je tovrstno odlaganje upadlo za okoli 90%. Novega onesnaževanja je torej manj, vendar staro ostaja na dnu brezen.«

Tudi v prihodnje bodo usmerjeni na trenutni rajon raziskovanja: »Ob rednih raziskavah Kočevskega Roga ostajamo na Poljanski gori, ki je zelo perspektivno in neraziskano območje.« Tu pričakujejo najboljše rezultate in pravijo: »Tu so številne jame, ki čakajo, da jih odkrijemo in raziščemo.«

Iztegnjeni profil jame. Risala Borivoj Ladišič in Srečko Vidic.

Luka Dakskobler Poplave

Osemnajstega septembra 2007 sta se nad Slovenijo izoblikovali dve nevihiti, se združili in v pasu čez Gorenjsko, nad Cerkljanskim, Škofjeloškim hribovjem in vse do Celja odvrgli rekordno količino padavin. Te so povzročile katastrofalne hudourniške poplave, ki so največjo škodo naredile v Železnikih, kjer so vzele tudi življenja.

Portret: Jure Suln

Rasto Božič, foto Boštjan Pucelj

»Enostavnost se je v vseh mojih rešitvah izkazala za prednost.«

»Mar sem že toliko star,« mi je ob predlogu pogovora za Park dejal 28-letni Novomeščan, vsestransko dejavni Jure Suln. »Nisi,« sem mu odgovoril, »si pa kljub mladim letom mestu vtisnil nekaj lastnega.«

Ker sva z njegovim očetom znanca, vem, da je bila Juretu tako rekoč v zibelko položena ljubezen do morja in jadriranja. Ni nenavadno, da se mu je predal in ker je podjeten, je iz jadralskega znanja iztisnil nekaj denarja. Pravzaprav sem Jureta spoznal preko LokalPatriota. Pozornost sta mi vzbudila njegova aktivizem in oblikovanje, slednje me je potem, ko sem zvedel, da študira komunikologijo, začudilo. Za njim je več uspešnih oblikovalskih podvigov, mogoče je med najbolj vpadljivi oblikovanje logotipa oziroma prepoznavnega zaščitnega znaka za novomeški popotniški hotel Situla, ki sta ga ustvarila s partnerko Meto Kocjan.

Jure je bil najprej gimnazijec, potem se je odločil za komunikologijo, katere študij namerava v kratkem z diplomom zaključiti. Kot je povedal, se je njegova poklicna pot pričela s koncem srednje šole, ko se je pridružil Društvu novomeških študentov. Začel je kot plakater, sčasoma je sodeloval pri različnih projektih, kasneje je skozi evolucijo postal mentor mlajšim. Zaradi narave dela se je pričel ljubiteljsko ukvarjati z oblikovanjem, nakar je zadeva prerasla, pred kratkim je ustanovil oblikovalsko podjetje. To je nasledilo kakšno leto ukvarjanja s spletnim blogom. »Ker sem se začel dosti bolj zavzeto ukvarjati z oblikovanjem, sem na račun tega oblikoval lastno spletno stran, v njeni in domeni mojega podjetja bo nastal nov blog, ki se bo dotikal moje dejavnosti in bližnje okolice. Predstavljal bo moje delo, podjetje in projekte, ki se nanju

navezujejo,« je pojasnil.

Jadriranje, njegova dosedanja strast, bo poslej igralo stransko vlogo, saj se je, kot je omenil, preveč zažrlo vanj. A vendar, morje bo čakalo, je dejal. Njegov resen namen je končanje študija, s podjetjem pa si namerava postaviti podlago. Kot meni, sta oboje, komuniciranje in oblikovanje sorodni dejavnosti. Študiral je teoretsko-metodološko smer, spoznal se je s psihologijo, komuniciranjem in oglaševanjem, zato sodi, da je za oblikovalsko podjetje dobro podkovan. »Kakor koli so stvari različne, so dejansko močno povezane. Njihovo ozadje je komunikologija in komuniciranje,« je poudaril.

Med Sulnove oblikovalske podvige, kot je naštel, sodijo zmaga na natečaju za grafično podobo hostla Situla, ki je vso zadevo z oblikovanjem vzpodbudila in ji dala novega zagona. Potem je zmagal na ljubljanskem razpisu za Škisovo tržnico in na razpisu za logotip Galerije Simulaker. Ob obeh razpisih je oblikoval še celotno podobo delavnice Jazzinty, Fotopuba in novomeškega Društva za razvijanje prostovoljnega dela. »Pogovarjam se tudi o knjižnem oblikovanju, ostalo je produkcija za razna podjetja, zavode in društva, kar je pretežno tržnega značaja. Zame največja strast ostaja oblikovanje logotipov,« je nadaljeval.

Z logotipi se je pričel ukvarjati iz navdušenja. Po njegovih besedah naj bi prepoznavni znak z najmanj možnimi elementi in barvami oddal čim močnejše sporočilo, trik pa je v najenostavnejši rešitvi. »Enostavnost se je v vseh mojih rešitvah izkazala za prednost,« je ocenil.

Kot oblikovalec je Jure mnenja, da sodeč po videzu Novega mesta oblikovanje logotipov ni prešlo v tukajšnje

zavest. »Podjetja in podjetniki, dajejo logotipom pre malo poudarka. Večkrat se odločajo za njihovega denarja nevredno delo, nimajo pa tudi vizije, kaj bi z logotipom počeli. Tudi ne vedo, kaj jim lahko kakovostno prepoznavna podoba na dolgi rok prinese. Mesto se glede tega vprašanja počasi prebujajo. Pri naročnikih, ki se držijo zastarelih smernic, pogrešam inovativnost, kar pa ne velja za oblikovalce,« je povedal.

Jure je predstavnik novega naraščaja, ki prihodnost v nasprotju z relativno varnim delovanjem v okviru podjetja ali ustanove drzno povezuje z lastnim podjetjem. Kot pravi, gre za samozavest. »Mogoče gre za spremembo dojemanja poklica, lahko pa, da je to prinesla večja fakultetna izobraženost. Fakulteta mi je dala drugačen način razmišljanja. Za lastno podjetje sem odločil, ker bom tako lahko nemoteno deloval na področju, ki sem ga sam izbral. Lažje in varneje bi se bilo, kje zaposliti, vendar potem ne bi bilo zadovoljstva, da se ukvarjaš zgolj z lastnimi zamislimi.«

Kot ocenjuje Jure, ima v lokalnem okviru na oblikovalskem področju močne tekmece, vendar meni, da je dela dovolj za vse. Pri iskanju tega stavi na lastno sposobnost trženja in predstavitve, kjer se vnovič srečuje s komunikacijo. Kot je povzel, se s podjetjem čas njegova aktivizma zaključuje, a ne povsem. »Ideja našega društvenega aktivizma je bila, da se generacija umika naslednji generaciji, kar je edino pravilno. Tako se delovanje prevetri, na dan pa prinese sveže ideje. Kljub podjetniški naravnosti pa še vedno z nekaterimi društvi in posamezniki sodelujem zgolj iz navdušenja nad njihovim delom in brez plačila. Ni vedno vse v denarju.«

Kavarniška seansa

Katja Martinčič, foto Jaka Šuln

Zoc

Zoc se valja po dnu, zoc je vedno zadnji in zavržen in vsi se ga izogibajo. V vseh kavarnah imajo aparate za kavo, ki v skodelice ne spustijo nobene, no skoraj nobene, brozge. Vse je čisto, prefiltrirano, ožeto, nič ne opleta po ustih in nič ne škriplje med zobmi. No, morda je tudi sama kava bolj redka s priokusi prežganih ostankov, ampak saj nam dajo noter mleko in če smo pridni dobimo sladkorček.

Zoc. Že beseda je zrnata in cmokljava, da bi jo kar izpljunil.

Radi se mu izognemo, sploh če kofetkamo z naključnimi izbranci, s katerimi niti nočemo priti do dna. Ničemur. Seveda, nima smisla riti po črnih globinah, lahko bi samo prebudili kakšno grdo žival, ki smo jo že pred stoterimi časi zakopali tja dol in potem bi morali opravičevati njen obstoj popolnim neznancem.

Ampak priseгла bi, da se tam skriva še nekaj. Zdi se že tako. Nekaj, kar je izginilo iz kavarn in ulic ter se razbežalo v privatnost skritih stanovanj, na stare štedilnike, nekje tiste dni, ko so prvič pripeljali rohnečo železarijo, ki že zjutraj spušča oblake pare in izbruha vsak dan na milijone skodelic sivkasto motne kave. Škoda, da ima ta okus po kozlanju. Je pa že boljši zoc.

Se pravi, nič čudnega, da spijem 5 kav na dan, če so pa vse brez efekta. Tako in drugače. Nikoli ne grem ven na kavo, če imam premalo časa, ker potem je še bolj zanič in nikoli je ne pijem z ljudmi, s katerimi se nimam kaj pogovarjati, ker takrat je šele vodena.

Največ o ljudeh izvem ob kavah, pa tudi drugi verjetno o meni. Saj ni treba veliko, da veš kaj piješ.

Če hodiš na kavo s kreteni, si tudi ti med njimi, tako se to menda šteje. Najhuje kar te lahko doleti, kakorkoli že, so nepričakovane izpovedi in ožemanje solz v cvetlični aranžma. Najmanj kar lahko pridobiš pa so občasna a dragocena mnenja ljudi, za katere se izkaže da jim instantnosti navkljub morda še ne »visi dol za vse.« Takšne ponavadi še kdaj povabiš.

Torej se igram viteza in se junaško žrtvujem, za hobi med tednom in kadar raztrgam šolski urnik, v iskanju prave kave, z vsemi usedlinami in madeži na dnu prazne, razgaljene sredine skodelice. Edina resničnost kave je njen izvor, tisto kar nosi s sabo v packariji na dnu. Tako kot človek. Veste, prej vam bodo ljudje odpustili, če imate mozolje in ploščato rit, kot pa če ste nič, zaviti v celofan ali zanič kava.

Kvalitetno kofetkanje je umetnost. Čutiš, da moraš po vsakem požirku počakati, da se gladina vsaj navidezno za trenutek zopet umiri in šele potem lahko nadaljuješ kavarniško seanso.

Neprijetni stranski učinki

Ste se kdaj vprašali, kakšna so danes pravila poseda- nja po kavarnah? Ste ga sploh opazili, nepisani kodeks obligacij? Ljudje hodijo na kave, da pozabijo na svoje probleme in se lahko tistih nekaj opojnih trenutkov naslanjajo nad mučeništvom drugih, ali pa igrajo Hamleta v teatru drobne mizice, dveh neudobnih stolov, vlažnega pepelni-

ka in mogoče svečke.

»Kako si kaj? Ljubezen, šola? Se dobro razumeš s starši?« Pod mizo pa prekrizani prsti, da bi slišali vsaj en scenarij, ki je slabši od našega lastnega. Družba je distraktor, zato se sploh hodi ven, da se pozabi, da se iz- ogne napadom tesnobe, psihiatru in antidepresivom. Bolj ko ljudje postajajo sitni, bolj si to želijo deliti z nič hudega slutečimi navzočimi.

Nezavedno vsi krpajo za istim zocem, za isto resnico, samo nameni so postali drugačni. Igra se po pravilu »za vsako kobilico dve«, v obe smeri. Če ti nekdo nekaj pove, mu boš ti moral nazaj. Če nimaš kaj, si izmisli, drugače mu bo hudo, ti boš pa kriv. Če ti izda svojo sramoto, hoče slišati dve tvoji in če komu poveš ... potem ne gre pa nikoli več s tabo na kavo!

»Kako si kaj? Ljubezen, šola? Se dobro razumeš s starši?« Pod mizo pa prekri- žani prsti, da bi slišali vsaj en scenarij, ki je slabši od našega lastnega.

Foto: Boštjan Pucelj

PRAZNIČNI BAZAR LITERATURE PRAZNIČNI BAZAR LITERATURE

22., 23., 24., in 27. december
pred knjigarno GOGA

HORTIKULTURNI PRECEDENS
Gozdnega Gospodarstva Novo mesto

december, atrij GOGA

park
medijski sponzor

novi klub

lokalipatriot

december 2008 | SEZONA IX • december 2008 | SEASON IX

predstavlja

NIET (SLO) sobota, 6.12.

KEKOVI VEČERI četrtek, 11.12.

BRUCOVANJE

MAMA MANKA
& RO FANTJE
sobota, 13.12.

LEB i SOL (MAK) petek, 19.12.

ZAGON KLUBA
petek, 05. december @ 20.00

CLUB START UP
Saturday, December 5th @ 08.00 pm

Razvojno izobraževalni
center Novo mesto

Razvojno izobraževalni center Novo mesto vabi

Značilnosti programa PUM:

- >> Pogovori o stiskah mladostnikov
- >> Premagovanje učnih težav
- >> Spoznavanje poklicev in načrtovanje poklicne kariere
- >> Zabavna doživetja
- >> Pomoč pri osebnih težavah
- >> Motivacija za nadaljevanje šolanja
- >> Druženje in prijateljstvo
- >> Medsebojna pomoč in sodelovanje med mladimi
- >> Postavljanje stvarnih življenjskih ciljev
- >> Spoznavanje drugačnega, zanimivega učenja
- >> Privlačne in razgibane vsebine dela
- >> Razvijanje delovnih navad
- >> Podpora pri učenju

PUM - Projektno učenje za mlajše odrasle se vrača v Novo mesto, kjer ga lahko obiskujejo mladi ovisniki iz jugovzhodne Slovenije. Vse mlade med 15. in 25. letom vabimo v program PUM, ki smo ga ponovno začeli v ponedeljek, 17. novembra, ob 9. uri v prostorih RIC Novo mesto na Ljubljanski cesti 28 v 2. etaži TPC Bršljin (nad parkirno hišo).

Pričakujemo vas mentorji, ki bomo z vami zastavili zanimiv program, vam pomagali pri oblikovanju osebnih in izobraževalnih ciljev ter sledili vašim željam, sposobnostim in interesom. V skupino sprejmemo 18 do 24 udeležencev, ki nimajo statusa učenca, dijaka, so brez poklica in zaposlitve, bi se pa radi vključili v skupino vrstnikov, v kateri bi vsak dan počeli kaj zanimivega in koristnega. Program traja eno leto, mladi pa se lahko vanj vključijo kadarkoli med letom.

PUM sofinancirata Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada ter Ministrstvo za šolstvo in šport, zato je za udeležence brezplačen. Izvaja se v sodelovanju z Zavodom Republike Slovenije za zaposlovanje, ki vključenim v program omogoča plačilo dodatka za prevoz, štipendije in zdravstvenega zavarovanja, na Centru za socialno delo pa so lahko upravičeni tudi do denarnih socialnih pomoči.

Aktivnosti običajno potekajo od 9.00 do 14.00 po dnevnem načrtu, ki ga vsak dan skupaj oblikujemo. Način dela je projekten in povezan z različnimi vsebinami, ki jih izbirajo mladi v skupini (npr. film, glasba, ples, fotografija, ročne spretnosti, bivalni prostor). Obiskujejo različne kulturne in druge prireditve, medse vabijo strokovnjake in se družijo z vrstniki, hodijo na pohode in se športno udeležujejo, pripravljajo obroke in ustvarjajo različne izdelke. Gre za spoznavanje drugačnega, zanimivega učenja, privlačne in razgibane vsebine dela, ki prinašajo zabavna doživetja in spodbude za nadaljevanje šolanja.

V dveh letih delovanja programa PUM v RIC Novo mesto je ta dosegel dobre rezultate, saj je več kot 70 % vključenih mladih doseglo osebne ali izobraževalne cilje. Mnogi so končali šolo in si pridobili poklic, nekateri so začeli opravljati izpite na izbrani šoli, eni šli študirat ali se zaposlili, drugi pa so se ponovno vključili v redno izobraževanje. Neredko je bil osebni dosežek že to, da se je mladostnik vključil v organizirano obliko učenja, kjer je pridobil in razvijal socialne veščine, ročne spretnosti ali osvajal nova znanja.

Operacijo delno financira Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada ter Ministrstvo za šolstvo in šport. Operacija se izvaja v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, 3. razvojne prioritete: Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve: izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju.

www.radiokrka.si

Kdo pravi, da je voda draga?

Istok Zorko, foto Jaka Šuln

V zadnjem času je v medijih veliko prahu dvignila informacija o sprostivni cen komunalnih storitev in o bojazni, da bodo te poletele v višave na račun komunalnih podjetij, ki že tako ali tako ustvarjajo milijonske dobičke.

V tem članku bi rad pojasnil dejansko stanje v Komunali in o težavah, v katerih se je znašla velika večina slovenskih podjetij, ki opravljajo javno gospodarsko službo oskrbe s pitno vodo. Javno gospodarsko službo zato, ker je voda dobrina, ki je splošnega družbenega pomena in ker je treba njeno ceno kljub vsemu uravnati, saj na trgu ni mogoče zagotavljati konkurence, ki bi na podlagi ponudbe in povpraševanja določala njeno tržno vrednost.

Kaj se je pravzaprav dogajalo v zadnjih letih?

Cene vode so (bile) zamrznjene do konca leta 2008 (regulirane z ravni države), kar pomeni, da se cena ni spremenila vsaj zadnje tri leta, v nekaterih občinah pa se je ista cena vode obdržala tudi pet let. Predvsem ob uvedbi in prevzemu evra je prišlo v Sloveniji do velike podražitev skoraj vseh storitev in seveda energije, ki se je takoj izenačila z ostalimi evropskimi državami. Ni potrebno kakšno veliko znanje matematike, kdor se spomni, koliko so bile določene stvari v SIT in koliko stanejo danes v evrih, lahko kar na hitro oceni, da so bile te podražitve najmanj 30-odstotne. Dražji proizvodi manj, cenejši več in nesorazmerja so ustvarjena. Za vnovično vzpostavitev razmerja vrednosti pa nihče več ne niža, ampak vsi samo višajo, in podražitveni krog je sklenjen.

Kaj se dogaja pri pitni vodi?

Pri vodi so stvari bolj ali manj poznane, tako da lahko že vnaprej napovemo, kakšna bo letna količina prodane vode, ki od realnosti ne odstopa za več kot 2%. V zadnjih letih sledimo trendu rahlega upadanja prodaje pri gospodinjstvih in majhnega povečanja prodaje pri ostalih (tu mislimo na gospodarstvo), v splošnem lahko zaključimo, da so količine znane in iz leta v leto v rahlem upadanju. Na osnovi znanih količin lahko tudi zelo natančno napovemo, kakšen bo prihodek iz naslova prodane vode. Tukaj pa se skriva jedro problema, ki pesti večino slovenskih komunal. Prihodki ostajajo enaki kot pred tremi oz. petimi leti, cene energije in storitev pa so se povečale, kot sem ugotavljal že na začetku, za najmanj 30%. Da so upravitelji javnih vodovodov lahko nadomestili izpad prihodka zaradi takšnega porasta stroškov, so bili prisiljeni v dodatna dela, ki so povečevala prihodke iz drugih dejavnosti in ne več zgolj iz prodane vode. Izgube, ki so nastajale pri upravljanju vodovodov oz. iz oskrbe s pitno vodo, so se začele pokrivati iz prihodkov gradenj, montaž

in ostalih storitev na trgu. In naenkrat to ni več to. Nekdo, ki bi se moral ukvarjati z neprofitno javno gospodarsko dejavnostjo oskrbe s pitno vodo, se zaradi preživetja ukvarja z ostalimi dejavnostmi, ki prinašajo večji dobiček. Od tu »milijonski prihodki«, pozabili pa so povedati, da ti prihodki polnijo milijonske luknje in da tisti, ki na koncu uspe izposlovati ničlo, je upravičen zmagovalec.

Kakšne so cene vode v Novem mestu

Novo mesto ima ceno vode 0,57 EUR, to je znesek, ki ga dobi Komunala Novo mesto, d. o. o., za vsak m³ prodane vode. Seveda je končna cena, ki jo plača uporabnik, višja, približno 1,77 EUR/m³, ampak pri tem je treba upoštevati, da ta cena vsebuje tudi čiščenje odpadnih voda z vsemi dajatvami in s prispevki, ki jih predpisuje zakon. In na koncu še 8,5-odstotni DDV. Če prištejemo zraven še smeti, ki so tudi sestavni element položnice, ki jo mesečno prejmete od Komunale, bo celoten znesek le v redkih primerih presegel 40 EUR za štiričlansko gospodinjstvo. Primerjajte s ceno, ki jo mesečno plačujete za vaš mobilni telefon, na katerem imate najugodnejši paket, in še vedno razmišljate, kadar kličete nekoga iz druge omrežne skupine.

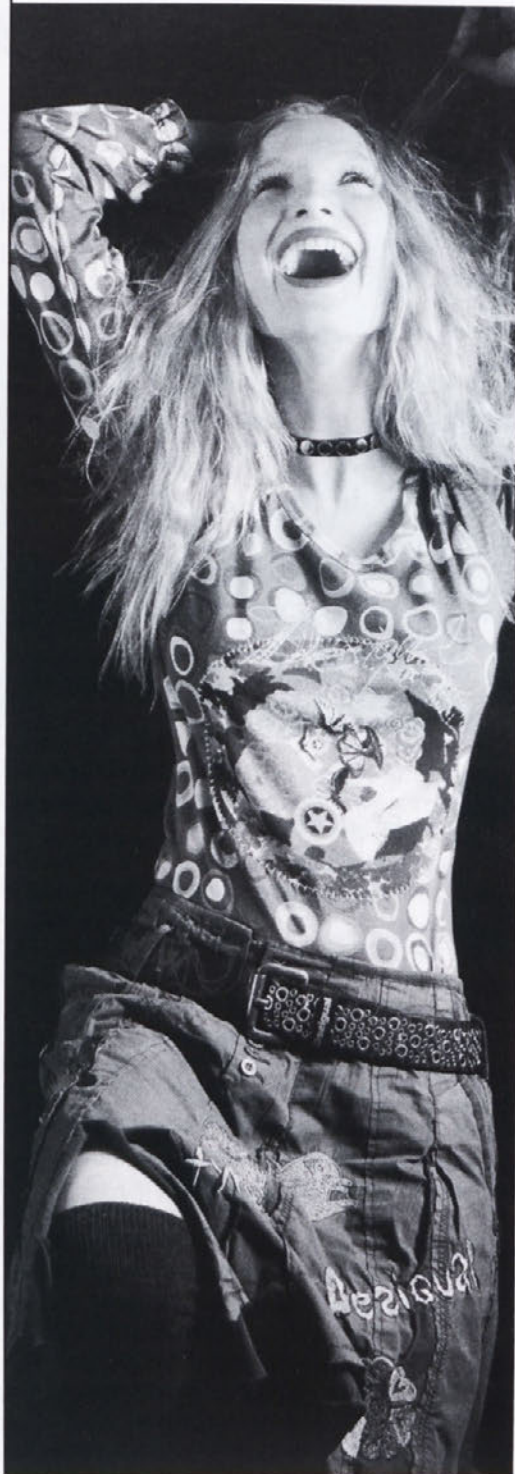
Še nekaj dejstev pred zaključkom

Na vodooskrbi je zaposlenih 32 ljudi. Dolžina vodovodnega omrežja znaša 870 km. Na dan načrpamo 13.000.000 litrov vode. Liter vode ima težo 1 kg. Vso to maso vode je treba prečrpati na višino skoraj 100 m. Za prečrpavanje 1000 litrov vode potrebujemo 0,6 kWh električne energije. Na leto odpravimo 700 vodovodnih okvar, položimo 30 km vodovodnih cevi in oddamo v analizo več kot 800 vzorcev pitne vode. Da pride voda do končnega uporabnika, se v določenih primerih prečrpa tudi do 5-krat. Pa naj še kdo reče, da je voda draga, če me prepriča, takoj plačam pivo.

Opomba uredništva: Istok Zorko je vodja sektorja Vodooskrba pri Komunali Novo mesto, d. o. o.

SILVER

Novi trg 1

Pepe Jeans®

LONDON

s.Oliver®

Dezigual® BLUE JEANS GAS

»Vsi novinarji in novinarke so zame enaki.«

Enaintridesetletno Novomeščanko, po rodu Stražanko, Judito Pirc so po končani družboslovni gimnaziji mikale tri študijske smeri, novinarstvo, farmacija in politologija. Odločila se je za politologijo in mednarodne odnose, fakultetno znanje pa združila z izkušnjami, ki jih je kot radijska voditeljica dobila v času srednje šole in študija. Leta 2002 se je kot pripravnica zaposlila v novomeški občinski upravi, danes je na novomeški občini višja svetovalka za odnose z javnostjo. Za stike z mediji in ostalimi službami je skrbela pod Antonom Starcem in Boštjanom Kovačičem, Alojzij Muhič pa je njen tretji župan.

Poznava se še iz časov tvojih prvih radijskih stopinj.

Pravzaprav si začela zelo zgodaj?

Ko sem se prvič honorarno zaposlila, sem bila stara 15 let, kasneje sem pričela voditi razne prireditve, zamenjala sem več radijskih postaj v Novem mestu, Ljubljani in v Kranju, kot študentka sem bila honorarno zaposlena v reklamni agenciji, pela pa sem tudi v ansamblu.

Tehtala si med tremi študijskimi smerni?

Bolj kot ne je šlo za trenutno odločitev. Bila sem odločena za študij novinarstva, vendar me je predstavitev Manca Košir, ki mi je drugače osebno všeč, od tega odvrnila. Nasprotno so nam študij politologije predstavili kot zelo zanimivo študijsko smer, pritegnil pa me je zaradi povezanosti z drugimi področji, jezikoslovjem, naravoslovjem, informatiko in podobnim. Študij je bil razgiban, vseboval je po malem vse. Po drugi strani me je močno privlačila farmacija, vendar je na koncu prevladalo družboslovje, ki sem se mu zapisala že z izbiro gimnazije.

Kot te poznam, imam občutek, da bi študij v katerikoli izmed navedenih smeri opravila in bila v izbranem poklicu uspešna?

Verjetno. Karkoli počnem, skušam opraviti po najboljših močeh, naravoslovje pa mi je še vedno blizu.

Lahko bi dejala, da medije poznaš z obeh strani, od zunaj in od znotraj. Si zato poiskala službo povezano z njimi?

Pravzaprav sem, čeprav je dobiti ustrezno in željeno službo izredno težko. Razpisi za politologe niso pogosti, iskala sem nekaj, kar bi mi ležalo, služba v občinski upravi, pa se je zdela dobra priložnost.

Kako bi nepoučenemu opisala tvoje današnje delo?

Na splošno bi ga opisala kot zelo pestro. Pri njem mi je všeč, da se ves čas nekaj dogaja. Pravega urnika to delo ne pozna. Velikokrat se moraš odzvati v pravem trenutku, kar je odvisno tudi od samega odsvta in župana. Je tudi stresno, saj si ves čas vezan na uro. Čas je tvoj gospodar. Ker gre za veliko stvari, ki se pojavijo nenapovedano, si dela ne moreš urediti tako, kot bi hotel.

Si nekakšen vezni člen med vodstvom občine in občani, med županom, strokovnimi službami in javnostjo, hkrati pa tudi županov informator in sito. Tvoje delo poteka v obeh smereh?

Naziv svetovalke za stike z javnostjo ponazarja le kakšno tretjino mojega dela. Pravilneje bi bilo dejati, da skrbim za odnose z mediji, saj je tega dela v primerjavi z ostalim precej več, poleg tega so mediji na prvem mestu. Po dogovoru z županom moram do podatkov za določena vprašanja priti sama, moram pa povedati, da svetovalec za stike z javnostjo ni strokovnjak na vseh področjih, ki jih občina pokriva. Poskrbeti moram, da do podatkov strokovnih služb pridem relativno hitro. Župan večinoma stvari dobro pozna, pri zapletenih vprašanjih pa želi, da mu hitro priskrbimo potrebne podatke. Druga stvar so mednarodni odnosi, kjer sem edina, ki skrbim za povezave Novega mesta z ostalimi partnerskimi mesti in mesti, s katerimi se o tem še pogovarjamo. Z njimi

sem pogosto v stikih, marsikaj pa je na tem področju potrebno uskladiti. Tretja zadeva so protokoli, protokolarne prireditve in podobno. Mestna občina Novo mesto za protokolarne prireditve nima namenjenih kašnih posebnih sredstev, vseeno pa skušamo praznike skromno obeležiti. So pa vmes večji dogodki, kot so bili obisk predsednika vlade, države ali nizozemskega prestolonasledniškega para. Pri takih dogodkih gre za precej bolj zahtevno usklajevanje.

Drugače povedano, po zaslugi tvoje službe stroj gladko teče?

Protokol gladko teče takrat, ko imaš na voljo dovolj ljudi. Pri nas temu ni tako. Ob obisku nizozemskega prestolonasledniškega para smo na primer slišali očitke, da bodoči kraljici ni nihče odprl vrat avtomobila. Na državni ravni imajo na primer zaposlenega človeka, ki v takih primerih skrbi le za odpiranje vrat, pri nas pa si kaj takega ne moremo privoščiti. Za vse moraš poskrbeti sam, tako je včasih resnično vse težko uskladiti, na zunaj pa deluje brezglavo. Kar sicer ni res, vmes pa seveda pride do spodrsrlajev.

Tvoje delo je povezano z novinarstvom, poznaš novomeške novinarke, novinarje in medije. Kako bi jih ocenila?

Vsi novinarji in novinarke so zame enaki. Osebnemu poznanstvu ne dajem prednosti, čeprav se z nekom, ki ga osebno poznaš, lažje pogovarjaš. Zelo cenim novinarje, ki se z določenimi vprašanji sami ustrezno seznanijo in sami poiščejo javno dostopne podatke, recimo na občinskem spletnem portalu. Opažam, da je takih zelo malo. Vsak ima najraje, da mu postrežem z vsem, kar je in ni javno dostopno. Cenim korektne pisce, ki ne sklepajo na osnovi osebnih sodb. Motijo me pavšalne ocene in da nekdo piše o stvari, ki je ne obvlada. Jasno pa je, da nek dopisnik ne more vsega poznati, obvladati zakonodaje in zgodovinskega pregleda. Ocenjujem, da nimam kakšnih velikih težav, prej bi rekla, da imam težave v hiši, saj so naši strokovni sodelavci pogosto na terenu. Kljub temu se trudim do podatkov priti v najkrajšem sprejemljivem času.

Kako bi opisala novomeško medijsko krajino?

Kritika me ne moti. Zdi se mi koristna. Če ne zaradi drugega, ker te opomni na reči, ki bi jih morebiti pozabil ali ne bi storil. Za župana je kritika vedno pozitivna, kar pa ne velja za pavšalne opazke. Pri Slovencih in Slovincih na splošno opažam, da v vsaki stvari, tudi dobronamerni, iščejo slabe plati. Prav je, da mediji in ljudje ocenjujejo, kaj je dobro, in kaj ni, vendar me moti, da je pri pozitivnih projektih velikokrat izpostavljenih večje število slabih kot dobrih stvari. Gre za pozitiven odnos, ki ga pri nas pogrešam. V vse projekte, najsi bo to hotel na drugi strani ceste ali vinoteka, je vneseno veliko truda, namenjeni pa so ljudem. Kritika je pri tem dobrodošla, vendar ne kritika iz osebnega prepričanja.

Omenila si dva trenutno razvpita primera, pri katerih se občini glede spomeniškovarstvenih smernic pri obnovi mestnega jedra očitajo mižanje na eno oko in dvojna merila. Tvoja naloga je, da sta glede podatkov, ki jih posreduješ, obe strani zadovoljni, kar je še ena vloga predstavnikov za stike z javnostjo?

Razpolagamo z vsemi podatki in smo odprti do vseh. Občina s to odprtostjo dokazuje tudi lastno preglednost, h kateri je pravzaprav zavezana. Nimamo kaj skrivati, vse je javno.

Kako bi recimo ravnala, govoriva v pogojniku, ko bi se znašla pred morebitnim primerom očitne goljufije ali kršenja zakonov? Bi ravnala po naročilu gospodarja in prikrila podatek ali bi ravnala po lastni vesti?

S takim primerom se še nisem srečala. Reči moram, da zaupam in moram zaupati sodelavcem, ki delajo na strokovnih nalogah. Oni so prvi, poznati morajo zakonodajo in prvi morajo župana ali direktorja občinske uprave opozoriti na zakonsko neskladje. Gre tudi za odločitev župana in prepričana sem, da so bile doslej njegove odločitve vedno v skladu z zakonodajo in razumom.

Prav je, da mediji in ljudje ocenjujejo, kaj je dobro, in kaj ni, vendar me moti, da je pri pozitivnih projektih velikokrat izpostavljenih večje število slabih kot dobrih stvari. Gre za pozitiven odnos, ki ga pri nas pogrešam.

Govorim zgolj o predpostavki takega ravnanja. Če bi do njega prišlo, bi ravnala v skladu z lastno vestjo in tako službo zapustila?

Najprej bi na zadevo opozorila, jo nato skušala razčistiti in ugotoviti, zakaj je do nje prišlo. V takih primerih je pogosto čas, da se še kaj spremeni. Na tem stališču bi vztrajala. Kadar je na dlani več rešitev, vedno pogledamo, kaj je skladno z zakonodajo. Vedno se je skušamo držati. Je pa včasih zakonodaja tudi toga, vsak primer zase pa je poseben. Pravzaprav ne vem, kako bi v takem primeru ravnala, saj se doslej s takim vprašanjem nisem srečala. Gre za izredno težko vprašanje, saj skušam biti z mediji vedno sodelujoča.

Kako se vidiš v prihodnosti? Boš vztrajala na tem delovnem mestu, razmišljaš o družini?

Menim, da je potrebno vsako službo po petih letih zamenjati, ta rok pa sem že prekoračila. V šestih letih na tem delovnem mestu so nekatera opravila postala nekoliko vsakdanja, tega pa ne maram. Rada imam novo znanje, nisem pristaš tega, da bi v tej pisarni sedela do upokojitve.

Te vleče v gospodarstvo, izobraževanje?

Zakaj ne? Odvisno od priložnosti.

Kaj pa osebno? Tvoje delo je pestro in večkrat stresno, ga je možno uskladiti z družino?

S takim delom se je potrebno sprijazniti. V službi nisem samo od sedmih do treh, vmes pride tudi do izrednih dogodkov. Včasih ni praznikov, sobot in nedelj, ampak z malo smisla se lahko vse uskladi in prilagodi. Jasno je, da ima družina v mojem življenju pomembno mesto, ampak v službi moraš biti tudi odgovoren do delodajalca, še posebej na nekem področju, kjer te trenutno ne more nihče ustrezno nadomestiti. Nekoliko težje je bilo v letu, ko sem bila v županovem kabinetu sama. Takrat ni bilo dneva, ko ne bi prišla domov pred osmo zvečer, poleg vsega pa sem se pripravljala še na magisterij.

Od prihodnosti torej pričakuješ dober izid?

Potrebno se je znati in samodisciplinirati. S pozitivnim odnosom do življenja, dela in ljudi ter z dobro voljo se da doseči veliko več. Tako skušam delovati v službi in doma. Dobro voljo zagovarjam in priporočam.

Kulturna dediščina na pogrebu

Na ministrstvu za kulturo so se raziskovanjem na Kapiteljski njivi odrekli in zaprli pipo nadaljnjim prepotrebni sredstvom.

Mogoče so komu med našimi bralkami in bralci ostale v spominu besede sedaj menda že nekdanjega ministra za kulturo Vaska Simonitija, ki so se pred nekaj meseci izkazale za preroške. Ko si je pred časom med obiskom Janševe vlade na Dolenjskem in v Novem mestu ogledal arheološka izkopavanja na novomeški Kapiteljski njivi, se je javno spraševal ali so taka raziskovanja sploh še pomembna in, ker naj bi menda, kot mu je verjetno v Ljubljani nekdo prišepnil, arheologi tam že precej našli, ali še niso odkrili dovolj.

In potem so skozi kratek čas v skladu z geslom gorečih pristašev in pokroviteljev ljubega, pravičnega, poštenega in nadvse dragega vodje besede meso postale. Po letih izkopavanja na Kapiteljski njivi je s seznama tako imenovanega kulturnega tolarja, iz katerega sklada je prihajala ključna vsota denarja za potek raziskav, za prihodnje leto izginil njen naziv. Z drugimi besedami so na Ministrstvu za kulturo raziskovanjem na Kapiteljski njivi nadaljnja prepotrebna sredstva odrekli in zaprli pipo. Lahko, da so to pomembno in evropsko priznано arheološko prazgodovinsko najdišče, ki se je zaradi posebnosti sestave zemljišča, ogroženosti s kmetijskim obdelovanjem in zaradi kemičnih zvarokov v zemlji ter kislega dežja znašlo na robu uničenja, razni državni sekretarji spregledali. A v takšno naključje težko verjamemo. Če bi šlo zgolj za spregled in pomoto, bi skušali odgovorni stanje hitro popraviti, pa po besedah direktorja Dolenjskega muzeja Zdenka Piclja na ministrstvu zaposleni razsodniki ne kažejo kakšne omembe vredne vneme. Denar bo, če pač bo. Saj, kaj pa pomeni par več ali manj razlomljenih lončenih piskrov in razjedenih ostankov orožja, nakita in ostalih sledov kulture, ki je na obeh novomeških gričih, na Marofu in na kapiteljskem griču živela in ustvarjala celo zadnje prazgodovinsko tisočletje.

Kot sta pojasnila Picelj in vodja izkopavanja Borut Križ, najdbe na Kapiteljski njivi v že tako agresivni ilovici načenjajo voda, ostanki umetnih gnojil in kmetijskih zaščitnih sredstev, zato jih je potrebno v naslednjih letih izkopati in restavrirati. Namen sicer je, zapleta pa se pri denarju. Novomeška občina je še pripravljena pomagati, glede državne denarne pomoči, ki je odločilnega pomena, pa je usoda izkopavanja negotova. Novi zakon o kulturnem tolarju za obdobje 2009-2013 arheoloških izkopavanja na Kapiteljski njivi ne predvideva. Kot je povedal Picelj, se naj bi po zadnjih informacijah z Ministrstva za kulturo vrnilo v čase pred kulturnim tolarjem in nekaj denarja dobili preko programov Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije, vendar glede denarja nimajo nobenih zagotovil, da se bodo izkopavanja nadaljevala.

In zakaj je tako pomembno, da se na splošno arheološke in ostale raziskave ter zaščita vse vrste spomenikov nadaljuje oziroma nadaljujejo, bi se lahko vprašali tudi mi, seveda pa ob tem ne bi takoj pomislil na nekatere primere, ki se glede ohranjanja kulturne dediščine dogajajo v naši neposredni mestni sredini.

Potrebno se je zavedati, da vsak poseg v zgodovinsko krhko kulturno okolje hkrati pomeni njegovo uničenje, zato mora biti načrtovan, nadzorovan in zabeležen. Le tako bo lahko prenesel sporočilo preteklosti in hkrati napotek za prihodnost. Nepoučeni ljudje se pogosto sprašujejo, zakaj gre za raziskovanje preteklosti gora denarja, pa je odgovor preprosto. Tako kot nas zanima prihodnost, nas vznemirja tudi preteklost, saj smo ljudje zgodovinska bitja. Osrednja točka našega delovanja in razvoja je pisava, s črkami ali simboli zapisano besedilo pa s časom postane zgodovina. A vendar so ljudje delovali in ustvarjali že pred odkritjem pisave, čas pred njeno uporabo pa imenujemo prazgodovina. Gre za obdobje tehtno daljše od našega opremljenega s pisavo. Za razvoj človeštva ravno tako pomembno prazgodovinsko življenje lahko spoznamo in razberemo le s pomočjo ostankov, torej iz razlomljenih keramičnih posod, ostankov orodja, orožja in nakita. Arheologija še zdaleč ni iskanje lepih in dobro ohranjenih predmetov, kot je morebiti sodil minister Vasko. V sestavljanju končne slike je pomemben vsak delec. Tako je Borut Križ nedavno poudaril, da bi lahko bila, če ne drugega, Kapiteljska njiva eno redkih slovenskih in evropskih v celoti izkopanih najdišč. Njena celovitost bi na podlagi kasnejših sistematičnih in statističnih študij dala različne, na drugih najdiščih izgubljene ali neugotovljene podatke.

Za rešitev približno nekaj manj kot polovice še neraziskane Kapiteljske njive je po Križevici oceni na voljo zgolj nekaj let, zato je upati, da se bo duh »kulturnega« ministrotanja, kot smo ga imeli priložnost spoznati v zadnjih štirih letih, kmalu razkadil. Čeprav oblast je oblast, pravica pa pogosto rima na omenjeno besedo. Se mogoče državni uradniki zavedajo, da bodo po več tisočletjih tudi za Slovenci ostali le grobovi, ruševine in nekaj malega. Če takrat ne bo volje in denarja za ohranitev naših ostankov, na nas tudi ne bo spomina. Saj bodo rekli, kaj pa sta bila tista uborna milijona v primerjavi z milijardami ostalih ljudi.

Ocenjuje Rasto Božič,
foto Rasto Božič

Janko Orač: Plastenja
Galerija Dolenjskega muzeja
17. oktober – 11. januar

Njegovo slikarstvo prehaja v tretjo razsežnost.

Slikar, grafik in grafični oblikovalec Janko Orač se je pred petimi desetletji rodil v Celju, šolal se je na ljubljanski grafični šoli, leta 1997 pa diplomiral na Šoli za risanje in slikanje, visoki strokovni šoli v Ljubljani. Za njim je več kot 50 samostojnih razstav, je priznan likovni ustvarjalec in pomemben član novomeškega kulturno-umetniškega okolja. Je pobudnik in vodja mednarodne kolonije Novomeški likovni dnevi ter v njegovem rodnem kraju likovne kolonije Zibika-Tinsko, v Novem mestu živi in deluje od zgodnjih osemdesetih let.

Orač je v novomeških razstaviščih pogosto prisoten, vtisi na njegovo lansko, decembrsko razstavo grafičnih podob za bibliofilsko izdajo Reka poetičnih podob v Galeriji Krka so še živi, v manj kot letu dni za njo pa je v galeriji Dolenjskega muzeja postregel s Plastenji, njegovo tretjo likovno razstavo v tej hiši. Oračeva Plastenja so plod avtorjevega neumornega delovanja in raziskovanja. Ob nekaj delih zadnjih let razstava prinaša njegov po obsežnosti skoraj neverjeten opus zadnjega leta, predvsem pa Orač tokrat pred nas stopa v izredno barviti, a na trenutke tudi kontrastni abstraktni podobi. Njegova Plastenja so povezana z naravo in soncem, skozi svet toplih barv iščejo preprosto dobroto in pojejo hvalnico, ki pa ni osredotočena le na eno izhodišče, ampak se v poganskem zanosu razkropi skozi vesolje možnosti. Oračevo delo ni mirujoče, barve s platen polzijo in žarijo v prostor, oddajo moč in energijo, ki se skozi njegove ognjevitve ali na trenutke tudi nežno čuteče poteze z akrilom natopljenega čopiča odražajo na platnu. Drugi vtis razstave je Oračevo iskanje v prostoru. Njegovo slikarstvo, če odštejemo duhovnost, prehaja v tretjo razsežnost. Tako njegove Barvne prizme, dipthi, triptihi in talni slikovni mozaik Sončna reka, iščejo novi poti in gledalčevo oko preusmerjajo v prostor. Orač z barvami, manj s podobo, in slikovnim ustrojem izraža globoke vtise, v njemu nakopičene v letih umetniškega iskanja in več kot plodnega ustvarjanja.

Ocena: 5

Boštjan Pucelj: Pogrešani v akciji
Lamutov likovni salon v Kostanjevici
24. oktober – 23. november

Posnetki s krutimi podrobnostmi ali le s slutnjo opozarjajo na razčlovečenost.

Puceljeve posnetke trgovinskih nakupovalnih vozičkov oziroma zametek niza fotografij Pogrešani v akciji smo v Novem mestu predlani spoznali v sklopu Fotopuba v obliki prostorske postavitve pred klubom LokalPatriot. Z delom te razstave se je Pucelj lani predstavil v Ljubljani, trenutno pa so njegove fotografije vozičkov poleg Kostanjevice razstavljene še v Parizu.

V Kostanjevici je na ogled celoten, iz naravovarstvenih pobud nastali niz, ki je sčasoma prerasel v Puceljevo sledenje usodi in različni uporabi teh značilnih pripomočkov sodobnega potrošništva. Usodi vozičkov je skozi objektiv sledil po različnih državah in na različnih koncih, pri tem ga niso zanimali lepi, novi in v vrsti čakajoči na kupce, temveč tako rekoč zlorabljeni, pohabljeni, uničeni, utopljeni, izgubljeni, zapuščeni, odpisani in predlani posamezniki. Nakupovalni vozički so skozi njegovo tolmačenje dobili človeške lastnosti, zgodba pa se lahko bere kot sodobno poročilo o beguncih, izgnanih in izbrisanih ljudeh.

Pucelj čuti z naravo. Samouku je postala navdih in vodnica, tako skozi njegove fotografije ne odseva le obsodba sodobne ravnodušnosti in vandalizma, temveč predvsem sporočilo, kako bi ta svet deloval očiščen in odrešen človeške navlake.

Njegovi posnetki s krutimi podrobnostmi ali le s slutnjo opozarjajo na razčlovečenost. Njegova preprosta zgodba prehaja v nadčutno presežnost, v kateri lahko pripoved skrivence kovinske žice hitro postane sled človeške usode. To je trenutek, na katerega preži fotograf. Tako, kot je Pucelj skozi babičino zapuščino iskal podobo njenega spomina, ali skozi obsedenost s številni orisal človekovo ujetost v družbi določenih in označenih, sedaj skozi zgodbe ukradenih in zavrženih, pa tudi osvobojenih vozičkov, govori o lepšem svetu, ki bi ga kot razumna bitja potrebovali in morali doseči. A ga ne, človeške usode so podobne stanju na Puceljeh fotografijah. Le redkim je dano zaživeti s polnimi pljuči, dosežena svoboda pa ima v človeškem kraljestvu vedno določeno ceno.

Ocena: 5

Dan D: De Forma
Anton Podbevšek Teater
24. oktober

Preiskovanje lastnih glasbenih temeljev in korenin.

Po večkratni napovedi novih posnetkov so novomeški sredinski rockerji z nastopom v Anton Podbevšek Teatru končno potešili radovednost domačega občinstva. V prvem delu koncerta, podprtega s svetlobno medlo projekcijo, kot »De Forma« dodatkom, so predstavili nove skladbe, na koncu pa občinstvo navdušili s starimi uspešnicami.

Za skladbe in pesmi skupine kot je Dan D, velja, da ne ležejo takoj v uho, zato je ocenjevanje po zgolj enem koncertu in hkrati celo po prvi javni izvedbi nevhvaležno opravilo. Gre predvsem za vtise, ki so se porodili ob poslušanju novega gradiva. Med prvimi je mnenje, da Dan D pretežno ostaja na dosedanji poti, bolj kot v smeri prepojene z bluesovskimi prvini, pa se po novem podaja v preiskovanje lastnih glasbenih temeljev in korenin ključnih članov skupine. Tako se zdi, da je v glasbi skupine prisotno nekoliko več alternativnih in novovalovskih obrazcev, nekaj malega je tudi mejnih posegov v sodobnejše sloge s kancem elektronike. Predvsem Dan D z novim gradivom ostaja čvrsta združba, zbrana okoli osrednje osebe, peva in avtorja Tomislava Jovanovića Tokca. V njegovi spremljevalni skupini ni naključij. Vloga vsakega posameznika je vnaprej določena, vsi pa lastno delo opravljajo vestno in zanesljivo. Pri snemanju plošče so to hvalevredne lastnosti, na odru pa bi si zahtevnejši poslušalec želel nekoliko več prožnosti in novih razsežnosti. A slednje je glede na prevladujoči okus občinstva, zanemarljivo. Dan D je po svoje jetnik lastnega občinstva. Če bi se podal na osveženo pot, bi verjetno nekatere kritike navdušil, zvesto občinstvo, ki je koncert v veliki meri dojemalo kot družabni dogodek, pa vznemiril.

V celoti preigrano novo gradivo na prvi posluš odraža prilagoditev prevladujočemu okusu. Po drugi strani poleg več radijsko naravnanih ter privlačnih pop-rock pesmi prinaša tudi nekaj zahtevnejše glasbe in v besedilih družbene kritičnosti. Prva ocena bi se tako glasila, da Dan D z novim gradivom ni presenetil in tudi ni presejal dosedanega dela.

Ocena: 4

Dimitri Verhulst: Beda stvari
Literarna zbirka Goga
Založba Goga 2008

Izredno privlačno branje.

Novi slovenski, drugi, in oba sta izšla pri Gogi, prevod romana priznanega flamskega pisatelja novejšega naraščaja Dimitrija Verhulsta prinaša zgodbo o dečku, ki je živel s štirimi pijanci, ki je vsak dan zadremal v šolski klopi, ker se je šele proti jutru z očetom vrnil iz gostilne, ker je pomagal sleči očeta in pospravil njegovo kozlanje, vse to pa je raje prenašal, kot da bi živel z brezbržno materjo.

Pravzaprav gre za avtobiografsko zgodbo leta 1972 rojenega pisatelja, katerega roman in prvi prevod v slovenščino Hotel Problematik nas je pred tremi leti navdušil z opisom življenja v nekakšnem begunskem domu in hkrati s pravim odstiranjem plastenja tega sodobnega perečega vprašanja. Tudi njegov novi prevod, vnovič delo Tanje Mlaker, se skozi slogovno izpiljeno zgodbo dotika življenja socialnega dna in življenja na robu tako opevane zahodnoevropske družbe. Življenje v tej družini z babico in tremi povsem zapitimi strici ter ravno tako alkoholu vdanemu očetu se zdi skoraj kot pripoved iz Dickensovih romanov. Družina navzven deluje kot nujen izvržek kapitalistično ustrojene družbe in hkrati kot njen zajedalec. Kljub obupnim razmeram v družini, ki jih babica po svojih skromnih, a iskrenih močeh skuša ublažiti, je življenje v družini na prvi pogled prešerno. Tak je tudi Verhulstov slog. Po svoje je avtor, kljub zadanim ranam, ponosen na te svoje strice, z očetom pa skuša sočustvovati. Skozi njegov opis se prikaže tudi širša družba nekega flamskega napol urbanega gnezda, kjer se večina družabnega življenja odvija po gostilnah ali pa je vezana na gledanje pogrošnih televizijskih sporedov. Prikaže se slika sodobne potrošniške družbe. Čez dan le delo in vdano kimanje gospodarjem, ostalo je zgolj zabava in poneumljajoča televizija, družina Verhulst oziroma alkoholizem, brezposelnost in nasilje pa so zgolj posledice stranskih učinkov.

Verhulstova Beda stvari je ob žgoči tematiki in sočutju, ki ga njegovo jezikovno bogato pisanje vzbuja v bralcu, izredno privlačno branje.

Ocena: 5

BODI OBČINOTVOREN!

PREJEMAJ PARK 3 MESECE BREZPLAČNO.

Naročila: E: park@park-on.net T: 07-393-08-12 (dopoldne)

Fakulteta za uporabne družbene študije v Novi Gorici bo izvajala v študijskem letu **2009/2010** redna interdisciplinarna bolonjska študijska programa:

Uporabne družbene študije (univerzitetni program) in Medkulturni menedžment (magistrski program).

Diplomanti interdisciplinarnega študijskega programa po zaključku pridobijo znanja s področja sociologije, politologije, komunikologije, novinarstva in druga družboslovna znanja. Diplomanti lahko iščejo zaposlitev v institucijah EU, mednarodnih politično-administrativnih ustanovah, globalno orientiranih nevladnih organizacijah in drugih institucijah.

tel.: (05) 333 00 80
info@fuds.si
<http://www.fuds.si>

V tokratnem Parku objavljamo odlomek iz knjige Mesto situl, ki jo je izdal naš dolgoletni sodelavec Rasto Božič pri Založbi GOGA. Mesto situl je arheološko-zgodovinska-domišljajska pripoved, ki jo lahko beremo kot roman o času in prostoru ali kot povezane kratke zgodbe. Pripoved skozi dvajset poglavij obravnava sledove najstarejše človekove prisotnosti na novomeškem in dolenskem območju ter jih vpenja v širši slovenski in evropski prostor. Avtor izhaja iz arheološko dokazanih domnev, poglavja se navezujejo na določene arheološke najdbe, predmete in druge vire, upoštevajo zgodovinska dejstva, strokovna dognanja pa poljudno dopolnjujejo, jih tolmačijo in domišljajsko nadgrajujejo. Bralka in bralec se na nevsiljiv način sprehodita skozi vsa arheološka obdobja, od starejše kamene dobe do zgodnjega srednjega veka oziroma do ustanovitve srednjeveškega Novega mesta.

Namen knjige je dopolniti pogosto suhoparne strokovne razlage, arheologijo kot pestro in široko vedo o nas samih približati bralkam in bralcem ter na nov in pri nas neuporabljen način predstaviti izredno bogato novomeško, dolensko in slovensko arheološko dediščino. Knjiga je opremljena z opombami, navedbami strokovne literature in virov ter umetniško črno-belo fotografijo novomeškega mojstra fotografije Boštjana Puchja.

Rasto Božič, v Novem mestu rojen leta 1959, je samostojno delujoči novinar in ljubiteljski arheolog. Na ljubljanski Filozofski fakulteti je študiral arheologijo, med študijem veliko časa preživel na terenu in opravil štiri letnike, nato pa pristal v medijih. Sedemnajst let je prebil kot urednik regionalne radijske postaje, pred petimi leti pa svobodno zadihal in vnovič našel čas za arheologijo, ki ga vznemirja od osnovnošolskih dni. Ministrstvo za kulturo mu je priznalo status svobodnega novinarja, piše in poroča za več uredništev, od leta 1982 je član Slovenskega arheološkega društva.

Na okljuku nad zeleno reko so zavladali Kelti. Njihova navzočnost je sprva povzročala nelagodje in strah. Matere so z njimi strašile neubogljive in neješčne otroke, trgovci so trepetali glede poslov, očetje svarili hčere pred njimi. Strah je lezel v kosti stare plemenske, na utrjenih gradiščih vladajoče aristokracije, marsikatero naselje so pokorili. Potem je čas zgladil robove in tujci niso bili več tako tuji. Domačini so se jih sčasoma privadili, staro, zvito plemstvo je z novimi oblastniki hitro našlo skupni jezik. Sinovi prišlekov so se poženili z domačinkami, mlade Keltinje omožile z domačini in obratno, kri se je zlila.

Novi so se navzeli krajevnih navad, staroselci so sprejeli nove. Ženske so izmenjavale kuharske recepte in prevzemale novo nošo. Keltske gospe so

med nakitom staroselk našle marsikaj privlačnega. Možje so posegali po novem orožju, vendar se starem niso povsem odrekli; dobra sekira vedno prav pride. Plemstvo je v novih običajih pretiravalo in skušalo tuji oblasti v vsem ugoditi.

Na kmetiji, ki je prehranjevala več družin in obvladovala večji del sveta nad skalnim pomolom rečnega polotoka, je gospodaril potomec uglednega plemstva. Njegovi predniki so tukaj živeli od vekomaj. V gospodarstvu družini so bile tri hčere, najmlajši je bil težko pričakovani naslednik. Poleg osrednje kočje so stala gospodarska poslopja: kašča, senik, hlev, svinjak in gnojišče, izpod katerega se je cedila gnojevka. Zraven sta bila še kurnik in staja za drobnico. Malo višje, na ravnem temenu griča, ob glavni s prodniki tlakovani cesti, v katero so vozovi z okovanimi kolesi vtisnili kolesnice, je bilo postavljenih več obrtnih delavnic. Kovinarska, steklarsko-nakitna in lončarska. Tam so delovali kolar, vozar, mizar in tesarji. Vmes je bilo nekaj nedoločljivih šup. Povsem na robu, ob osrednjem zelenjavnem vrtičku z rožno gredo, ki je obrobjala pravokotno hišno svetišče s preprostimi keramičnimi kipi božanstev ter kamnitim žrtvenikom, sta stala še krušna peč in vodni zbiralnik. Izdajalo ga je zlizano kamnito napajalno korito. Kmetiji so pripadale najboljše njive onstran in tostran reke pa več čebelnjakov, pridelovali so tudi sadje. Gospodar je bil navdušen lovec. Družinska gomila na drugi strani reke je sodila med najbolj imenitne in visoko nasute.

Za zasilno pokrpanim obzidjem so se domačini sprva upirali, a po nekaj bliskovitih sovražnih naskokih popustili. Močno jih je ustrahoval že sovražnikov prihod, zlasti njihov bojni vrvež, kričanje, grozo vzbujajoči rdeče pobarvani obrazi in dolgi pobeljeni lasje. Prestrašili so jih dolgi železni meči in masivni bojni noži jezdecev.

Ko so napadalci uspeli porušiti del šibkega obzidja, so domačini odprli vrata in se predali. Poklonili so se ter pozdravili napadalce, ki so v bojnem zmagoslavju jezdili po glavni poti in se namenili proti največjemu poslopju naselja, kjer je živel prevejani vaški veljak, ki se je s keltskimi prišleki hitro ujel. Hlapcem je velel urno pripraviti gostijo, premišljeval je, kako bi se zavojevalcem prikupil. Tujci so ga sprejeli s prezirom in z nezaupanjem. Ko jim je začel ponujati vse po vrsti, tudi hčer, ki je resnici na ljubo že preživela svoja najlepša leta, so v njem spoznali zaveznika, ki je poslej vladal v njihovem imenu.

Po nekajdnevem zatišju se je glavnina keltske vojske, dodatno okrepljena s peščico domačih bojevnikov, podala v osvajanje novih naselij. Govorilo se je, da mogoče krenejo vse do Helade.

S keltsko vojsko je prišlo tudi nekaj žena bojevnikov in njihovih otrok. Peščica keltskih družin je ostala v naselju, preskrbeti so jih morali domači veljaki. Zavojevalci so si prisvojili kmetije z najlepšimi njivami, kar je domačine najbolj bolelo. Priseljenci so se po naselju nosili kot izbranci, vendar je njihov napuh hitro skopnel. Ugotovili so, da bodo shajali le, če bodo sodelovali s številčno precej močnejšim domačim prebivalstvom.

Prvotni prebivalci so pokojne nehali pokopavati, trupla so začeli sežigati, kot jim je bilo zaukazano. Domnevati je, da so se nekateri temu upirali. Pojav starega orožja ob novem daje slutiti, da se vsi niso strinjali z novo oblastjo in vero. Morda število po starih vzorih in na star prostoročni način izdelanega glinastega posodja sporoča vero v starega boga v podobi rogatega ovna, jarca. Je mogoče v tem

skrivnost steklenega okrasja in ene same steklene jagode v obliki ovnove glavice iz mlajše železnodobnega planega žganega groba 56 v Kandiji? Mogoče v podalpski prostor vnaša odmev moči in ugleda daljnega egipčanskega boga z ovnovo podobo, velikega Amona, boga faraonov?

Preračunljivega glavarja so na stara leta, ko se je njegova prilagodljiva duša začela pripravljati na zблиžanje z božanskimi bitji, začeli preganjati dvomi. Ali je ravnal pravilno, ko je tako zlahka popustil? Sklenil se je odkupiti pred starimi bogovi. Ker je bil prebrisan, je kanil to storiti v navezi z novimi božanstvi.

»Bog je bog,« je menil. »Čim več jih je, tem bolje,« je pridal, »pomoč vedno prav pride, ni pomembno, s katere strani.«

Nekega dne je obiskal starega lončarja, za katerega se je šušljalo, da še ni pozabil na ovno glavo božanstvo. »Veš kaj, prijatelj stari,« ga je sladko nagovoril, »lotil se boš nečesa pomembnega. Rad bi imel velik lončen keramični mešalec, posodo, v katero bi brez težav iztočil meh vina. Posoda naj bo močna, z velikima ročajema, kot je navada v velikem svetu. Lepo ju okraši, da bodo zadovoljni stari in novi bogovi,« je pomežiknil. »Če ne boš imel nobene boljše zamisli, na posodi upodobi še naju,« je na pol v šali dodal, stari lončar pa ga je sumničavo pogledoval in si mislil svoje.

»Ta svet je bil resnično ustvarjen za bedake. Preveč zlata in premalo okusa,« je pomislil lončar. In kako se mu je ta cepec dobrikal! »Ja, ja, vse bo kot želite,« je skoraj nejevoljno potrdil.

»Morda res dodam kaj lastnega,« je bila njegova zadnja misel, ko je spremil glavarja in se mu v pozdrav za spoznanje priklonil.

Naslednji dan se je s pomočnikom, ki je vlekel voziček, odpravil k nekaj bogatemu sosednjemu gradišču. V bližnji dolinici so imeli že mnogo generacij glinokop. Izkoriščali sta ga obe naselji, starega dogovora so se še vedno držali. Tam sta nakopala najboljšo glino, ki je po skrbnem čiščenju, predelavi, dolgotrajnem gnetenju in dodajanju raznih sestavin – bile so skrivnost vsakega lončarja – dala črno žgano keramiko. Po žganju se je motno temnosivo svetilo, saj so jo še pred njim skrbno zgladili. V delavnici sta svežo glino predelala in jo v hladni kleti, skrbno zavito v vlažne cunje, pustila ležati več dni. Uležano glinasto kepo je mojster položil na lončarsko vreteno, nov pripomoček, ki je v naselje prišel s Kelti. Lesena okrogla ploščica je bila na sredini nasajena na železno os. Na spodnji strani je bila nekoliko obtežena, lončar jo je poganjal s prosto roko. Z drugo dlanjo je oblikoval okoli lastne osi sukajočo glineno gmoto.

V mislih je imel posodo že izoblikovano. Poznal je stara in nova božanstva. V minulih letih se je spoprijateljil s sprva nezaupljivim bradatim keltskim druidom, ki je v naselju skrbel za verske obrede. Bil je človek širokih pogledov, spoštoval je tudi stara božanstva, izročilo in znanje domačinov.

Bila sta približno enakih let. Menila sta, da so si bogovi v sorodu, le razna ljudstva jih različno imenujejo. Poleg tega je keltski druid nadvse častil tudi vino, pri tej veri pa sta se z lončarjem izredno lepo ujela.

Rada sta ga družno srkala. Med njune pogovore so pogosto zašle zgodbe o peripetijah božanskih bitij. Keltski druid je pivskemu tovarišu pravil o skrivnostnem rogatem bogu, ki se pojavlja v različnih podobah. Domoval naj bi na vzhodu. V rojstnih krajih je druid še kot vajenec videl posebno večje izdelan,

www.park-on.net

Striptease v novih oblačilih.

NOVA PODOBA SPLETNE STRANI

iz srebrne pločevine iztolčen kotel.² Med drugim je bil na kotlu upodobljen lik sedečega rogatega boga. Z roko je za vrat držal rogato kačo. Prav ta kača je pogosto zamenjala podobo, včasih se je pojavila tudi kot oven. »Kača s strupom vzame življenje. Je simbol življenja in smrti, sonca in teme. Od tu do vašega ovnoglavega boga ni daleč,« je menil keltski druid. »Podoba na kotlu se mi je dobro vtisnila v spomin. Če se ne motim, so ga trgovci odnesli nekam na sever, menda na obalo Hiperboreje, kjer ob divje penečem hladnem oceanu jočejo sirene. Iz njihovih solz nastane jantar, ki ga Hiperborejci³ pobirajo v pesku morskega obrežja,« je še povedal lončarju.

Z mislijo na prijatelja se je lončar lotil gline. Njegova leva roka je pognala vreteno, s prsti desne je skoraj zamišljeno posegel v mehkovlačno glinasto kepo, ki mu se mu je pod spretnimi prsti, kot po nareku bogov, začlenila spreminjati v zajetno kroglasto posodo. Odločil se je za dokaj majhno okroglo nogo, nato je iz glinene gmote večje izvlekel široko ostenje. Nekje na polovici ga je blago zaobljeno upognil in nato ostenje do zamišljenega ustja vlekli navznoter. Potem je vnovič močneje pognal vreteno, se nagnil nazaj in pozorno ogledoval vrtečo surovo posodo. Iskal je napake. Na koncu je vnovič zmočil dlani, še močneje zagnal lončarsko kolo in posodo med vrtenjem zgladil.

Z desno roko je segel med orodje. Izbrskal je kovinsko šilo. Na približno dveh tretjinah ga je prislonil pod neizdelano grobo ustje še vedno okoli lastne osi sukajoče se posode. V voljno ostenje je vrisal ločilno okrasno črto.

Čakala ga je obdelava ustja. Tudi tega je izvlekel s pomočjo vretena, nadaljeval pa je prostoročno. Uporabil je obe tehniki izdelave, staro in novo.

Ustje je s prsti obeh rok dodatno izvihal. Z nežnimi stiski kazalca spodaj ter palca zgoraj ga je čisto nalahno, komaj opazno stisnil in na ta način utrdil. Potem je z dlanema na osrednjem kleku objel posodo, za spoznanje jo je previdno bočno sploščil. Osrednji del keramičnega lonca je bil pripravljen za nadaljnjo obdelavo in okras.

Za ročaja je na delovni mizi pregnetel nekaj gline. Razvaljal jo je in sploščil ter iz nje z lesenim nožem izrezal podolgovata, za slab mezinec debela traka. Ločil ju je od ostale gline. Ostanke je takoj zgnel v kepo in jo odložil na rob delovne površine.

V glinena trakova je vtisnil pravokotno leseno deščico. S pritiskom je na obeh straneh ustvaril vzdolžni izboklini, ki ju je s prsti in lesenim nožičem izoblikoval ter zgladil v zaobljeni odebelitvi. S kapljicami vode je dodatno navlažil mesta na ustju in

ostenju posode, kamor je nameraval ročaja pritrditi. S pomočjo prstov ju je prilepil na mehko glino. Na stičnih robovih vsakega izmed ročajev je s prsti izoblikoval štiri zadebeline, s katerimi se je nameraval pozabavati na koncu.

Z vrsto previdnih potez šila je okrasil ročaja, ki sta se v rahlem loku pela nad ostenje. Grki so podobno posodo s presegačočima ročajema imenovali *kantharos*. Z ostro konico je vrisal vitice, ki so spominjale na rastlinski okras z vtisnjenimi točkami. Človek z bolj bujno domišljijo bi mogoče v okrasu zaznal tudi niz povezanih podob golega ženskega telesa, torza z nakazanima dojčkama, popkom in zgornjim delom bokov ter dve stranski ogrlici, ki se stikata s pasom.

»Kar naj ugibajo, kaj sem upodobil, bo tako bolj zanimivo in skrivnostno,« si je lončar zadovoljno godel v brk in se muzal. »Tule, na robovih, bom nekaj dodal,« je mrmral naprej. Iz glinastih kepic ob stičišču ročajev so s pomočjo lesenega pribora pod njegovimi prsti nastale kačje glave z izbočenimi očmi in rogovi, podobe silnega boga. Ko je z rogatimi kačami končal, je posodo še enkrat zavrtel in pregledal z raznih koncev. Ni bil zadovoljen: »Nekaj manjka, posoda ni popolna!«

Med tem godrnjanjem se mu je v misli prikredel knezov osladni glas, ki mu je veleval, naj upodobi še njega. »Jasno,« je starega prešinilo, »kje pa smo ljudje, če ne v zavetju bogov. Vsak bog je pravzaprav odsev dvomljivega človeškega značaja. Dodal bom človeško podobo!«

Na obeh straneh ostenja, enako oddaljenih od ročajev, je s sredincem izbočil del mehkega glinastega plašča in dobil ovalni izboklini. Oblikoval je moška obraza z boljšečimi očmi in s klekastim nosom nad našobljenima ustnicama. Z drobnimi vbodi v glino je nakazal obrvi. »Spredaj je gospodar, na drugi strani je moja podoba. Posoda je namenjena ljudem, a posvečena bogovom!«

Izdelek iz surove gline je počasi sukal na vretenu in ga ocenjeval. Potem je posodo previdno dvignil in prestavil v suh kot delavnice. Tam se je več dni sušila, nakar je končala v peči. Z malo sreče in naklonjenostjo lončarskega zavetnika je iz nje prišla cela in trdno žgana.

Knez je bil s posodo zadovoljen, na koncu je pristala celo v njegovem grobu. Položena je bila v grob veljaka, katerega grob so leta 1967 izkopali na planem grobišču ob rodovnih gomilah novomeške Kandije. Grob, na katerega mestu danes stoji jašek dimnika stanovanjskega bloka naselja Nad mlini, je dobil zaporedno številko 40.

Precej velika, 28 cm visoka in 38 cm široka posoda

še najbolj spominja na staro grško obredno posodo krater. Po klekasti, bikonični obliki skleda z dvema širokima ročajema, ki nekoliko presemeta gornji rob posode, jo je odkritelj, arheolog Tone Knez, vnovič po grškem vzoru in zaradi lažjega razumevanja, poimenoval *kantharos*. Ta dokaj zajetna posoda je približno dva tisoč tristo let stala v grobu in se medtem tega stanja kar dobro navadila. Prav lepo ji je šlo od rok, ko jo je na dan spravila človeška roka. Zgodilo se je na zelo grd in neposrečen način. Ob odkritju je bila skoraj do nerazpoznavnosti razbita, prek nje je z gosenicami zapeljal sodobni bog na buldožerju. Zgroženi raziskovalci so hudo poškodovano posodo pobrali do zadnje črepinje. Močno so dvomili, ali jo bo mogoče še sestaviti. Ostanke nekoč tako skrbno oblikovane posode si je ogledal strokovnjak slovite nemške restavratorske delavnice. Po večmesečnem delu se je restavratorjem Rimsko germanskega muzeja v Mainz u posrečilo posodo sestaviti in manjkajoče dele nadomestiti z mavcem. *Kantharos* so vdihnili novo življenje in mu vrnili del nekdanjega sijaja. Izdelali so celo njegovo kopijo, ki je ostala v Mainz u, izvirnik pa so vrnili v Dolenjski muzej, kjer sodi med najvidnejše in najstarejše keltske najdbe Novega mesta.

Vendar je posoda hranila še zadnjo skrivnost, ki je nakazovala, da se za vsem nemara skrivajo božji prsti.

Ko so na njej odkrili plastični moški obraz, je muzejski hišnik, ki je sodeloval pri izkopavanjih, v liku prepoznal izrezano karikirano podobo tedanjega ravnatelja in ustanovitelja Dolenjskega muzeja, podobo profesorja Janka Jarca.

»Našli smo Jarca,«⁴ je navdušeno in muzajoč se zavpil.

Ob tem je skoraj zagrmelo. Zemlja se je stresla, zadišalo je po žveplu. Okoliški zrak se je zgostil in ohladil, dvignila se je megla. Krog je bil sklenjen. Iz sive davnine se je vnovič pokazala podoba starega mogočnega ovnoglavega boga – Jarca!

Opombe:

¹ Postavimo njihovo gospodarstvo na mesto današnjega proštjskega vrta ob župni cerkvi svetega Miklavža in novomeškega kapitlja, nedavno preimenovani v stolno škofijsko cerkev.

² Morda je omenjal sloviti keltski srebrni kotel iz Gundestrupa na Danskem, ki naj bi nastal nekje v srednjem Podonavju. Na njem naj bi bil v iztolčeni (situlski?) tehniki upodobljen rogati keltski bog Cernunos, ki v roki drži rogato kačo.

³ Hiperboreja se je v antiki imenovala Baltik. Zgodba o izvoru jantara se je omenjala že v srednjem veku.

⁴ Po pripovedi Mirka Muhiča, danes pokojnega hišnika Dolenjskega muzeja.

Luknjologi

Ljudi, ki se mu res vsaka neumnost, ki se jo spomnim, zdi izvedljiva in zanimiva. Saj imamo vunderkinda Nejca, ki bi tudi bil za vsako neumnost, pa nima časa in je tako zaposlen, da je včasih pri meni na kavi, hkrati pa snema film, režira lutkovno predstavo in piše knjigo, da bi mu najraje rekel, naj potegne ročno in ušpiči kakšno neumnost, pa mu ne bom, ker potem ne bo dobrih knjig in filmov, ki jih že itak primanjkuje, pa imamo Čampija, ki je bil včasih prav zanimiv mladenič, dojemljiv za vsako neumnost in še več, pa ga je potem v roke dobilo življenje (in resna ženska!), pa imamo Šventa, ki je tudi sodeloval pri marsikaterem ParkXtremu in ga je potem odneslo v ekstremno zdravo življenje in šolo, da ni nič od njega, pa imamo ... Jah, milijon jih je, ki so se morali zresniti in odrasti, kar je nadvse žalostno, ampak na srečo imam Klemija, skupaj z njim pa sem v paketu dobil še Krstota in Pejota. Onadva mi nista prepovedala pisati o njima, ker itak nista velikokrat prisotna, ju imajo njune ženske na kratko, zelo na kratko (no, saj Klemija ima tudi bolj na kratki špagi, na plesni tečaj ga sili in kuhati ga uči in ostale grozote, a se uspe vsaj občasno strgati s ketnel!), o sebi mi je prepovedal pisati samo Klemi. Ker je predsednik, saj razumete, ne? Zatorej Klemi v tej rubriki ne nastopa več. Basta. Žal.

No, k stvari. Neki fant, Krsto, Pejo in jaz smo se nekega lepega dne odločili, da se bomo spustili v eno zelo globoko brezno. Aja, imel sem še Sukija in Sikija, pa zdaj delata noč in dan in je torej tako, kot da ju ni, pa verjetno je predvsem Sikiju tisti prah od štemanja tudi kaj škodil, ker je zadnjič predlagal, da bi za potrebe te rubrike z eno tanko špago, ki jo je imel v avtu, drug avto vlekli, in da bi bilo to pa res ful fajn, pa ga itak nisem povsem razumel, le žalostno žalostno se mi je zdelo, kaj preveč dela naredi iz drugače čisto simpatičnega mladeniča! OK, imel sem nekoč tudi Sikija in Sukija, ki bi šla tudi z nami v eno brezno, pa ne bom povedal, v katero, ker sem se potem, ko smo prišli ven, itak pohvalil menda edinemu človeku, ki se mu ne bi smel, in se je izkazalo, da je človek jamarski reševalec, in je znorel, ampak znorel znorel, pa se drugače nikoli ne razburja, zatorej moram začeti na novo:

Neki fant, ki je zdaj predsednik in ne smem več pisati o vseh neumnostih, ki jih počne, Krsto, Pejo in jaz smo se nekega lepega dne odločili, da se bomo spustili v eno zelo globoko brezno v Kočevskem rogu. Pa se potem seveda nismo, ker je to zelo neodgovorno in nevarno početje! Razumete!? Če hočete iti v zelo zelo globoko brezno, pa niste jamar, ne smete iti! Basta. No, mi nismo šli, ampak če bi šli, bi šla zgodba nekako takole:

Neki fant, ki je zdaj predsednik in ne smem več pisati o vseh neumnostih, ki jih počne, Krsto, Pejo in jaz smo se nekega lepega dne odločili, da se bomo spustili v eno zelo globoko brezno v Kočevskem rogu. In smo se z vso opremo za v hribe odpeljali med tiste medvede in iskali tisto brezno. Pravzaprav se nismo odločili za najgloblje brezno, to sem nekje vmes predlagal jaz, tisti fant je bil seveda takoj za, Pejo in Krsto pa sta le zmignila z rameni. Odšli smo že ob osmih jutraj in po hudem nalivu in mrazu trapljali z GPS in ostalo navlako (brez zamere, Tomaž L., ki si nam posodil tisto zelo drago napravo, ki ima samo par metrov odstopanja, a narejena je bila v Tajvanu, verjetno so jo delale celo majhne otroške ročiče, kaj pa one vejo, kaj je par metrov!), dokler ob 13.00 nismo bili že tako lačni, tako mokri in premraženi, da sem predlagal kosilo v kakšni gostilni. Na moj račun, seveda, in so bili takoj za. A med vožnjo v civilizacijo smo tisto

jamo vseeno slučajno opazili, tisti fant, ki je bil tudi z nami, je potegnil ročno zavoro in že smo strmeli v več kot stometrsko navpično brezno. Lakote in mokrote in pre-mraženosti nenadoma ni bilo več. Opremo smo si optali skoraj mimogrede (čeprav moram tukaj spet omeniti, da si itak vse skupaj izmišljujem, ker jamarstvo ni alpinizem v nasprotno smer, mi pa imamo itak samo alpinistično opremo), tudi 120 metrski štrik je mimogrede izginil v globino. Prvi se je spustil Krsto. Je trajalo in trajalo, dokler pritisk na vrvi ni popustil. Ker se verbalno nismo več mogli sporazumevati (le nerazumljivo vpitje se je slišalo iz globine, čeprav imam seveda doma povsem uporabna vokitokija!) in ker sem bil že res nestrpen, sem se spustil še jaz. Po kakšnih desetih minutah spuščanja sem pridrsal do Krstota, ki sploh še ni bil na dnu. Vrv se je namreč zavozlala, in to na srečo na edinem kraju v vsej zagamani luknji, kjer je lahko stopil na nekakšno poličko, da se je zavaroval s klini in odmotal vrv. Potem je na tisti polički zavaroval mene in se spustil naprej v globino, jaz pa sem čakal, da se je do mene spustil tisti fant, ki je bil kar jezen, ker je moral toliko časa čakati ... Seveda se je zavaroval na polički ob meni in spustil vrv, da jo je odneslo na sredino jame in sva morala počakati na Pejota, da se je spustil do naju in nama podal vrv, potem pa nadaljeval spust, vmes je pa že Krsto kakšnih 30 metrov nižje vpil, naj končno pridemo, da mu je dolgčas. In da ga zebe ... Kdaj smo vsi štirje stali na dnu, se več ne spomnim, ker sem se nenadoma začel zavedati, da bo treba priti tudi gor. Na žgance! Nismo dolgo uživali v občutku uspeha, ker je bilo dol mokro in mrzlo, mi pa mokri in lačni. Pejo se je brez odvečnih besed odpravil nazaj po vrvi, kar je trajalo več kot uro, saj je moral še izbiti varovalne kline, medtem pa sta se Krsto in tisti fant prepirala, kdo bo šel naslednji. Ker je oba zeblu kot psa in ker sta vedela, da bo eden od njiju moral iti zadnji, ker jaz itak ne vem, kaj počnem in me morajo pripeti ... No, naslednji se je odpravil Krsto, ker se je tisti fant medtem spomnil, da so zgoraj medvedje doma in da je bolje v luknji, četudi je mrzlo. In sva čepela kot dva brezdomca, zavita v vesoljsko folijo, da naju ni preveč zeblu, Krsto pa je dol zbijal kamenje, da nama ni bilo preveč dolgčas. Medtem sem spoznal, da je mladost lahko tudi prednost, kajti ko je po breznu zaropotal padajoči kamen in sem začel razmišljati, ali bi se morda bilo pametno umakniti, je bil v edini vdolbini, kjer je bilo varno, že tisti fant, prostora pa je bilo samo za enega ...

Ker si to itak izmišljujem, naj povem, da sem gor rinil skoraj eno uro (če si recimo ne bi izmišljeval, bi gor po štriku rinil uro in pol in preklel vse na tem svetu in bi me roke bolele, da jih tri dni ne bi mogel dvigniti!), potem pa smo morali čakati še tistega fanta, na srečo vsaj ob ognju, ki sta ga zakurila Pejo in Krsto, ker je bilo temno in mrzlo, potem smo morali pospraviti in se odpeljati, medtem je bilo pa že tako pozno, da ko smo prišli spet v območje, ki ga pokriva mobilni operater, ki pokriva že vso Slovenijo, razen tiste luknje in par kilometrov okoli, smo se morali domačim opravičevati, ker smo tako neresni, da nič ne pokličemo in da so že vsi hoteli klicati reševalce, ki bi bili seveda zelo veseli, da bi jih zmotili recimo ob kakšni prijetni slovenski tv nadaljevanki ... In bilo je že tako pozno, da smo si za hrano lahko privoščili le kebab, ker so vse kulturne gostilne v Novem mestu itak zaprte ob prvem mraku, mi smo bili pa tako umazani, da ni bilo niti pomisliti, da bi jedli doma ...

Na koncu, ko smo se že skoraj poslavljali in trepljali po ramenih, kakšni carji da smo, ker smo bili v najgloblji luknji, pa je Krsto izgovoril antologijski stavek, zaradi katerega sem ga skoraj zasovražil: »Hja, hm, ena je še globlja ...«

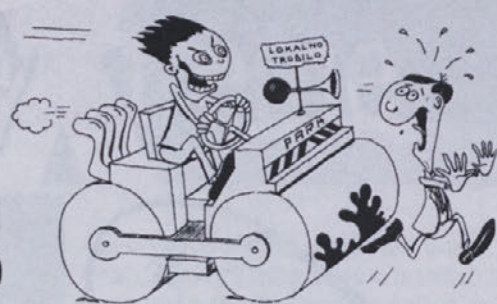
SemtakotrpeldasemresnorazmišljaldabioblekelgatečezhlačeinsekotSupermenizstrelilvenŠini, foto Matej Pejanovič

OKLEPNIKI
PRIHAJAJO, DA
VAM DENARNICE
ZAMAJAJO, HA-
HA-HA !!!

ŠPARAVČEK SLO. VOJSKA

Ilustracija: Gašper Klančar

Žogarna Goga kljub svetovni recesiji optimistično v leto 2009

Ukinili bodo revijo Park

Prodali eno celo knjigo več kot lani – Zlate rezerve so na varnem v skladišču knjig – Investicija leta: nakup treh (3) svinčnikov

ALEA IACTA EST!
PARK JE TREBA NEMUDOMA UKINITI!
PA KDO BO BRAL TE OSLADNE,
ZDOLGOČASENE, TABLOIDNE,
SPONZORIRANE ČLANKE!

»Že ves čas poslujemo tako, kot da je okrog nas recesija,« je v udarniškem slogu odprl včerajšnjo novinarsko konferenco direktor Žogarne Goga Gregor Metafizični. Na njej je komentiral rezultate poslovanja druge največje založniške hiše na Glavnem trgu in najbolj prodornega in donosnega zavoda v skupini DNS za letošnje leto ter napovedi poslovanja za leto 2009. Kot kaže, gre temu novomeškemu gigantu – kljub težkemu svetovnemu finančno-gospodarskemu stanju – več kot odlično, saj se je v letu 2008 kar za 30 % povečala bruto prodaja neto stiskanih knjig, naslednje leto pa pričakujejo še boljše poslovne rezultate.

Ali kot je razkril direktor Metafizični: »Danes imamo prodano eno knjigo več kot v istem obdobju lani. Zato lahko z gotovostjo trdim, da bomo letos zaključili poslovanje za okroglih 30 % bolje kot lani. V naslednjem letu pričakujemo, da bomo prodali še eno knjigo več, skupaj torej 8 knjig. Prav tako pa mislimo v naslednjem letu za 25 % zmanjšati nominalni minus poslovanja pri izdaji in prodaji knjig. Na ravni celotne Žogarne pa bo ta odstotek še veliko boljši, saj bodo sprejeti določeni ukrepi, ki jih bom v kratkem predlagal ožjemu vodstvu (sebi).«

Odhod Matjaža Groma, nekdanjega tržnega direktorja Žogarne (kot je znano, je odšel v turizem, s seboj pa odnesel tudi službene čevlje in računalnik s procesorjem 386, letnik '89, edini osebni računalnik, ki so ga imeli v Žogarni, kar je sprožilo sodni spor med njim in Metafizičnim), je torej Goga preživela več kot uspešno.

Kljub temu da Žogarna posluje izvrstno, direktorja Metafizičnega ni strah drastičnih potez, ki ne temeljijo vedno samo na kratkovidni poslovni logiki, ampak na večstoletni viziji Žogarne. V PR službi GOGA sicer niso želeli pokazati dokumenta, ki ga je nedavno potrdil tudi nekakšen Svet zavoda Žogarne (»Stabilni proračun in zmerni napredek v času posttranzicijske kulturne politike«, avtor Metafizični, datum nastanka 1. 12. 1998). »Vizija je poslovna skrivnost, ki smo jo varno spravili v naše skladišče knjig, povsem na dno – ni ga junaka, ki bi uspel v razumnem času odmetati vse naše neprodane izvode knjig, zato da bi se dokopal do tega genialnega poslovnega načrta,« nam je zaupal skladiščnik in svetovalec direktorja – posebni odposlanec za zunanje zadeve Žogarne Mitja Fantastični. »Pri nas ne potrebujemo trezorja, varujejo nas kupi knjig,« je pribil Fantastični.

»Pri nas ne potrebujemo trezorja, varujejo nas kupi knjig.«

No, in kateri so ti drastični ukrepi? »Kot rečeno, ti ukrepi niso posledica gospodarske krize, ampak poslanstva naše Žogarne. Ukinili bomo revijo Park. Revijo smo ustanovili, ker smo želeli medij, ki bo v poplavi neakovostnega tiska na Dolenjskem pisal kritično in poglobljeno. V Parku pa se zadnje čase ne piše o ničemer drugem več kot o dosežkih župana, podžupanov in ministra za turizem. Ne, takšnega Parka več ne bomo več podpirali.«

Direktor Žogarne je spregovoril tudi o nekaterih drugih poslovnih načrtih. Nadaljevali bodo s stabilnim zaposlovanjem v našem gigantu. Prihodnje leto bodo zaposlili 0,1 delavca, ki bo prejemal plačo v višini 0,01 delavca. Poleg tega bodo na področju investicij razmislili o nakupu treh navadnih svinčnikov ter enega flomastra, saj se uredniki pritožujejo, da se s sedanjimi sredstvi le stežka odzivajo na dinamični razvoj na založniškem trgu.

Kot vidimo, se nam za prihodnost pisane besede v dolenjski metropoli ni bati.

Inteligenta

GEORGE BUSH	DALAJLAMA	ALBERT EINSTEIN	PARIS HILTON	GARI KASPAROV	SAŠA LENDERO	JANEZ JANŠA	HUDIČ JE V DETALJIH.	

ARHITEKTON d.o.o.
Novi trg 9, 8000 Novo mesto
tel.: 07 33 71 520
fax: 07 33 71 521
gsm: 041 671 338

projektiranje
inženiring

elica križ s.p.
pripisivanje urfavnih in gradbenih dokumentacij
Ljubljana, cesta 4, 8000 Novo mesto
+386 7 552 48 51
elica@volja.net +386 40 439 677

MARJAN ŠMALC s.p.
041/671-461, fax: 07/33-25-968
PROVA e-mail: marjan.smalc@siol.net
VARNOST PRI DELU - POŽARNA VARNOST

DARO BIRO
- računovodske in knjigovodske storitve
- čiščenje in nadzor
- gradbenih instalacij
GSM: 041 643 133

Rozalija Judež s.p.
Velika Cikava 12B
8000 Novo mesto
tel./faks: 07 33 72 930, mobilni: 031 293 661
delovni čas: od pon. do pet. od 8. do 15. ure
e-mail: daro.biro@siol.net

AVTOHIŠA ADRIA
Avtohiša Adria Plus
Podbevškova 13, Novo mesto

Gradbeno projektiranje in inženiring d.o.o. GPI
Ljubljanska cesta 26, Novo mesto
tel.: 07 33 77 630, www.gpi.si

Zavarovalnica TILIA, d. d.
Seidlova cesta 5
8000 Novo mesto
www.zav-tilia.si

TILIA
Zavarovalnica Tilia, d.d.
Cesta sloperov Savalje

Pleskarstvo Tomazin d.o.o.
Gorenja vas 9a
8220 Šmarješke Toplice
GSM: 041 619 625

Avtohiša Berus
Podbevškova 1, Novo mesto
Servisno prodajni center
vozil Volkswagen in Audi
07 371 98 00

INFOTEHNA
Glavni trg 20, Novo mesto
tel.: 07 39 30 600

ToMaS
PRODAJA IN SERVISIRANJE RAČUNALNIŠKE OPREME
PRODAJALNA LOČNA, Seidlova 48
Tel.: 07/30 20 190 • www.tomas.si

Avtohiša Riba
Ulica stare pravde 15
Novi trg 11, Novo mesto
tel: 07/33 26 722
m-tel: 041 671 480

AVTOŠOLA RIBA d.o.o.

MONTAŽA IN POPRAVILO VODOVODNIH INŠTALACIJ
Jernej Jakše s.p.
Bršljin 32, Novo mesto
gsm: 041 650 700

agencija servis
Novo mesto: Prešernov trg 6,
Trebnje: Baragov trg 1,
Črnomelj: Kolodvorska c. 35,
Brezplačna tel.št.: 080 22 16
www.mservis.si

VIDENTIC
ESTETIKA V ZOBNI TEHNIKI
VIDENTIC d.o.o. 041/ 572 497

Branko Tratar s.p.
projektiranje, posl. posredovanje, nadzor
Ul. talcov 2, Novo mesto
tel.: 07 33 80 900
PROJEKT biro

LSBO mizarstvo lesbo.mizarstvo@volja.net
Jože Bogovič, s.p.
Izdelava masivnih postelj in posteljnih vložkov
tel: 07/33 46 586, gsm: 041 385 670, fax: 07/33 46 587

Konvikt
REKLAMNA AGENCIJA

RENNER
WOOD COATINGS
AICO Novo mesto, d. o. o.

MASAŽNISALON
Grabič David s.p.
Telefon: 051 325 270 / Kandijška cesta 34
e-pošta: masazni.salon@siol.net
www.masazni-salon.si

www.park-on.net

ORIKS
VODENJE POSLOVNIH KNJIG ZA PODJETJA IN SAMOSTOJNE PODJETNIKE TER POMOČ OD USTANOVITVE DO REGISTRACIJE PODJETJA
Mira Lalič
Danila Bučarja 22 tel.: 07 / 33 73 380, 33 73 381
8000 Novo mesto fax: 07 / 33 73 382
GSM: 041 / 682 - 470
UPOŠTEVAMO KARTICO OBRTNIK OBRTNIKU!
Podružnica Žužemberk tel.: 07 / 36 91 960

RENAULT
TIMI d.o.o. Novo mesto
Smolenja vas 10 a, Novo mesto
Tel: 07/3374-200, fax: 3374-202
• POOBlašČENI SERVIS VOZIL RENAULT
• AVTOELEKTRIKA • VULKANIZERSTVO

fine cars® d.o.o.
Prodaja vozil
Bajčeva 6, Novo mesto
Tel./fax: 07 33 80 860

park medijski sponzor

... IZ VSEBINE

Potem je stopil do peči in zakresal ogenj. Iz stranske odprtine se je pokadilo, plamen je potegnil. Spet je segel v mošnjo, stresel v peč za pest smole, opilkov in soli. Na prsih je sklenil prste obeh rok in sklonil razkuštrano glavo. Skozi peč je glasno hušknilo, ogenj v njeni notranjosti se je razplamtel, bogovi so prisluhnil. V naselju se je začela železna doba.

Naročila zbiramo na številki
07 393 08 12 in 040 804 083
Cena: 22,40 EUR

VARNOŠTNI INŽENIRING
PARMA Prevenišna Regulatoriva
PARMA Rudi IVANČIČ s.p.
 Mala Cikava 17c, 8000 Novo mesto
 tel./fax: 07 33 44 220
 mob.: 041 649 277

LoGing ESTABLISHED 1993
 NOVO MESTO - www.loging.si
 INDUSTRIJSKI MONTAŽNI OBJEKTI

MAJCCEN
 Novo mesto
 Tel.: 07 33 22 193, Fax: 07 33 70 601

SILVER
 Novi trg 1, Novo mesto
 BTC Ljubljanska 27, Novo mesto

Cvetličarna Cvetnik
 Ljubljanska 27,
 Podbevškova 4,
 Novo mesto

ZP MS
 Rozmanova ulica 10, Novo mesto
 Tel.: 07 33 71 470, 041 643 969
 e-mail: dpm.mojca@siol.net
 www.drustvopm-mojca.si
 Društvo prijateljev mladine
 "Mojca" Novo mesto

Forex Commerce d.o.o.
 Smrečnikova ulica 19
 8000 Novo mesto

boplast
 PVC-ALU-LES OKNA IN VRATA ZA VRAJ DOM
 Hrka 57, 8000 Novo mesto / T: 07 33 71 570, F: 07 33 71 571

ACER
 Prostorsko načrtovanje, projektiranje
 in varstvo okolja Novo mesto, d.o.o.

Robert's elektronik d.o.o.
 Novomeška 79, Straža
 tel.: 07 30 84 840

Visio d.o.o.
 Metelkova 7b, Ljubljana

TRGOVINA VIVO
 SPECIALIZIRANA TRGOVINA S PERILOM
 (v trgovski hiši Bršljin)
 tel.: 07/393-17-96

Lubcon d.o.o.
 Adamičeva 26
 Novo mesto
 tel.: 07 33 80 760

30 let ROLETARSTVO MEDLE d.o.o.
 8000 Novo mesto • Podbevškova ulica 31 • tel.: 07/3 930 930
 E-mail: roletarstvo.medle@siol.net
OKNA - VRATA - SENČILA

HHRANILNICA LON
 d.d., Kranj
 PE Novo mesto
 TEL.: 07 337 10 10

VZAJEMNA
 Jaz zate, ti zame.

NOUN 07 33
 reklamna agencija 21 391

N.Si Nova Slovenija
 Kršćanska ljudska stranka
 Zaupamo v moč dobrega

Slovenska demokratska stranka SDS
 Mestni odbor Novo mesto

steklarstvo Vidmar
 Brod 11,
 8000 Novo mesto
 Tel.: 07 337 90 90

ARCHLINE
 projektiranje, načrtovanje, oprema, design
 Ljubljanska cesta 26, 8000 Novo mesto
 tel 07 30 -79-811, 041 671-321

YURENA
 šola tujih jezikov
 100 Glavni trg 11, Novo mesto 102

REAL, d.o.o. Novo mesto
 Kočvarjeva 2
 8000 NOVO MESTO

dacomm
 KERAMIKA

UDARNI list

[...]N3 N3 d.o.o.
 Krajčeva 17
 Novo mesto

LDS
 liberal democracy of slovenia
 Mestni odbor Novo mesto

CEMENTNI IZDELKI BREZNIKAR
 Straža 13, 8232 Šentrupert
 Tel.: 07/ 34 34 590 Fax: 07/ 34 34 591
 Mobilni: 041 427 652

tak Novo mesto d.o.o.
 NAŠE DELO: STANOVANJSKE STAVBE, INDUSTRIJSKE STAVBE, JAVNE STAVBE, ŠPORTNI OBJEKTI, URBANISTIČNO NAČRTOVANJE, PROSTORSKO NAČRTOVANJE
 Tel./fax: 07 33 78 780

SOPHOS
 SOPHOS ANTI-VIRUS
 Pooblaščen distributer za Slovenijo
 www.sophos.si

KNJIGOVEŠTVO KELBIČ PAVEL S.P.
 Delavnica: Pod Trško goro 18, Tel.: 07/3325-718
 Doma: Mestne njive 6, Tel.: 07/3325-926
 GSM 041/726-644

TURISTIČNA AGENCIJA NOE MONDIAL TRAVEL
 Glavni trg 14
 Tel.: 07 33 72 740

SOREX d.o.o.
 Foersterjeva 10, 8000 Novo mesto
 Tel.: 07 33 79 010
 e-mail: info@sorex.si, www.sorex.si
 Fax: 07 33 79 011

KODA KNJIGOVODSTVO ORGANIZACIJA IN TRGOVINA d.o.o.
 NOVO MESTO, SEGOVA 90, TEL.: 07/33 75 960,
 FAKS: 07/33 75 961, e/mail: koda@siol.net
 VODENJE KNJIGOVODSTVA ZA PODJETJA IN SAMOSTOJNE PODJETNIKE ZA DOMAČI IN TUJI TRG

SLAVKO PAWENC S.P. GALERIJA GOSPODIČNA
 OKVIRJANJE SLIK
 PRODAJNA RAZSTAVNA GALERIJA
 UL. Štefca 2, Novo mesto
 Tel./fax: 07/36-21-126

BELBLED
 Trgovina in servis za računalniško opremo
 Tel: 07/30-99-400, http://www.belbled.si

Luminus.si

Sporti d.o.o.
 Košenice 83, Novo mesto
 Čuček DRIVING CLUB

harlem
 Foersterjeva ulica 10
 8000 Novo mesto
 tel: 07 3382 900
 http://www.harlem.si/
 računalniški inženiring

ISER
 Juhlova 12, Novo mesto
 Tel: 07-33-74-051
 www.iser-ak.si
 Računalniško izobraževanje, svetovanje in inženiring
 POOLŠAČENI IZPITNI CENTER
 računalniško splošno

RSL PRODUCTION
 www.rsl-production.com

3TAV
 Izbrane informacije d.o.o.

SALON MASAŽE IN ZDRAVJA Matjaž BUČAR s.p.
 Glavni trg 2
 Novo mesto
 Tel.: 041 736 495
PONUDBA DARILNIH BONOV

TI-MAK d.o.o. timak@siol.net
MAK trgovina z barvami
 Nad mlino 70,
 8000 Novo mesto
 Tel.: 07 393 06 30

Vse na enem mestu: izleti, potovanja, sejmi, letovanja, zimovanja, letalske vozovnice za posameznike in skupine!

• Poslovni informacijski sistemi (Windows okolje, SQL odjemalec/strožnik)
 • Razvoj nove programske opreme po meri uporabnika
 • Razvoj internet aplikacij in web gostovanje
Tel: 07 393 56 16 • www.3tav.si

ID - INTERIER DESIGN d.o.o.
 ARHITEKTURA & DESIGN
 GERMOVA 3, 8 000 NOVO MESTO
 t: +386 (0)7 393 20 80
 f: +386 (0)7 393 20 89
 e: info@id-design.si
 w: www.id-design.si

ZAPIS PLUS
 Podjetje za poslovne storitve d.o.o.
 - Vodenje poslovnih knjig
 - Poslovne študije in načrti
 - Podjetniško svetovanje
 Tel. 07 33 70 150 • Fax. 07 33 70 151
 e-mail: zapis@insert.si

KOMPAS NOVO MESTO d.o.o.
 tel. 07/39 31 520

KAMNOSEŠTVO
 Marjan LUKŠIČ s.p.
 Košenice 92, Novo mesto,
 Tel./fax: 07 33 47 015, gsm: 041 720 102

MALKOM
 Ljubljanska 1, Novo mesto
 tel.: 39 31 470

PARKETARSTVO
 Marjan Kovačič s.p.
 Polaganje, brušenje, lakiranje, ponudba več vrst eksotičnih parketov
 Prisojna pot 4, Novo mesto
 Tel. 041 652 747
 parketarstvo.kovacic@siol.net

OŠ Dragotin Kette
 Šegova 117, 8000 Novo mesto
 T: 07 373 0850, F: 07 373 0860
 Tajništvo-os.dk@guest.arnes.si

DRAGAN ŠOBAR s.p.
 Elektroinstalacije
 Ragovska 2
 8000 Novo mesto
 Tel, fax: 07 / 334 12 93
 Mob: 041 / 616 762

grafika
 novo mesto d.o.o.

INTE RIER
TRESPA SANITARNE KABINE IN GARDEROBE
KNAUF MAVČNE STENE IN DRLOGE
Armstrong SPUŠČENI STROPI
fermacell Modularne gradbene plošče
Kik Interier d.o.o., Bršljin 18 a, 8000 Novo mesto, tel.: 07/33 21 028, 33 22 944, GSM: 041 612 505

GOZDNO GOSPODARSTVO NOVO MESTO d.d.
 Gubčeva 15, 8000 Novo mesto
 Telefon: h.c. 07/33 21 065

atmosferacaffe

moba
 Moba
 Izdelava posteljnih vložkov Latoflex
 Stopiče

stia
 d.o.o. Novo mesto
 tel.: 07 39 34 780 - fax: 07 39 34 789

VRTEC CICIBAN NOVO MESTO
Ragovska ulica 18, 8000 Novo mesto

OŠ DRSKA
Slavka Gruma 63, Novo mesto
tel.: 07/39 35 860
fax: 07/39 35 876
e-mail: info@os-draska.si

RIC Novo mesto
Novi trg 5, Novo mesto
tel.: 07 39 34 550
www.ric-nm.si
Razvojno izobraževalni center Novo mesto

Visoka šola za upravljanje in poslovanje
Dodiplomski in podiplomski visokošolski programi
Na Loko 2, Novo mesto
tel.: 07 39 30 020

DOLENJSKI MUZEJ
Muzejska 7, Novo mesto
www.dd.muzej.com

ib Investbiro
Ulica Mirana Jarca 33, Novo mesto
07 332 81 97

Šolski center Novo mesto
Šegova 112
Novo mesto

OŠ NOVA ŠOLA BRUSNICE
OŠ Brusnice
Velike Brusnice 101
Velike Brusnice

KNJIŽNICA MIRANA JARCA
Rozmanova 26/28, Novo mesto
tel: 07 393 46 74

Osnovna šola CENTER
Seidlova cesta 7
8000 Novo mesto

Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije
Območna enota Novo mesto

KULTURNI CENTER JANEZA TRDINE
Novi trg 5, Novo mesto
www.kulturnicenter.com

ZARJA d.d.
Stanovanjsko podjetje
Prešernov trg 5
Novo mesto

Osnovna šola GRM
Trdinova ul. 7,
8000 Novo mesto
Tel.: 07 39 35 900

Osnovna šola Marjana Kosine Novo mesto

Center biotehnike in turizma
Sevno 13
Novo mesto

GIMNAZIJA NOVO MESTO
Seidlova cesta 8
8000 Novo mesto

Dijaški dom Novo mesto
Šegova ulica 115
8000 Novo mesto

OŠ Šmarjeta
Šmarjeta 1, Šmarjeta
tel.: 07 38 44 180

GASILSKO REŠEVALNI CENTER NOVO MESTO
Seidlova cesta 29, 8000 Novo mesto

SREDNJA ŠOLA ZA GOSTINSTVO IN TURIZEM
Ulica talcev 3
Tel.: 07 332 15 27

EKONOMSKA ŠOLA Novo mesto
Ulica talcev 3/a
07 39 33 264

Mestna občina Novo mesto
Seidlova 1, Novo mesto

SLS.
Slovenska ljudska stranka
Mestni odbor Novo mesto

MKO d.o.o. NOVO MESTO KOVINSKE KONSTRUKCIJE
KOČEVARJEVA ULICA 1, 8000 NOVO MESTO
Telefon: (+386 7) 39 30 480, 39 30 490
Fax: (+386 7) 39 30 491, E-mail: mko@mko.si
http://www.mko.si/

Plesni center Dolenjske
Novi trg 7, Novo mesto
gsm: 041 754 911

GALERIJA BOŽIDAR JAKAC
1974
KOSTANJEVICA NA KRKI

Galerija Božidar Jakac
Grajska cesta 45, 8311 Kostanjevica na Krki
TEL.: 07/49 87 008, FAX: 07/49 87 335
Ogled razstav in stalnih zbirk:
vsak dan razen ponedeljka od 9. do 18. ure.
www.galerija-bj.si, e-pošta: info@galerija-bj.si

Novi Medij
Glavni trg 14
8000 Novo mesto
E-mail: novi.medij@siol.net

PUB PRI VODNJAKU
Glavni trg 3, Novo mesto

triglav

LEPOTNI ATELJE OLIMP
Frizerstvo, solarij, ličenje, pedikura
Milana Majcna 9, Novo mesto
telefon 07 332 45 10

KOBERČEK
Frizerstvo in lasuljarstvo
Ljubljanska 80, tel.: 07 33 26 028
Smolenja vas 3, tel.: 07 33 44 118

Frizerski salon Jure
Kandijska 19, Novo mesto

COMOLAN
Trženje in servis računalniške opreme
Ljubljanska 8, Novo mesto
tel.: 07 33 21 638

Nova KBM d.d.
Nova Kreditna banka Maribor
Podružnica Novo mesto, Novi trg 7, Novo mesto

Gostilna Bučar
Boženko Grah, s.p.
Šmihel 14, Novo mesto
Tel.: 07 33 75 325, gsm: 031 647 084

TUDI ŠTUDENTSKA KOSILA

KAVKA PUB
DOBRA KAVA IN DOBRO VZDUŠJE.

Primož Polak s.p.
Ljubljanska cesta 26 (TC HEDERA)
8000 Novo mesto • tel: 07/33 28 041

DELOVNI ČAS
Ponedeljek - srede 7h 23h Petek in sobota 7h 03h
Četrtek 7h 01h Nedelja 16h 23h

PREPIH d.o.o.
Prepih
Gornja Težka voda 19
Stopiče
tel.: 07 30 89 404

NLB

BAKS
mednarodni transport, logistika,
inženiring in storitve Novo mesto d.o.o.
tel.: 07/33 70 700; fax: 07/33 70 701

TOTAL d.o.o.

PIZZERIA TOTALKA
Kandijska cesta 60
Tel.: 07 302 01 00

TOTAL TOTALČEK

ZAVAROVALNICA MARIBOR
Zwittrava ulica 1, 8000 Novo mesto
tel: +386 7 332 53 30
fax: +386 7 332 53 31
e-mail: pe-novo-mesto@zav-mb.si

DOLENJSKI LIST
Več kot teden - dolenjski list.si

Praznična ponudba v Kulturnem centru Janeza Trdine

Večeri smeja, glasbe in plesa!

ob 19.30

25. 11. 2008 GALA BALETNI VEČER 6. in 7. 12. 2008 ONA + ON KOMEDIJA

16. 12. 2008 MARKO HATLAK in FUNTANGO KONCERT

20. 12. 2008 PIHALNI ORKESTER KRKA KONCERT 23. 12. 2008 BOŽIČNI VEČER KOMEDIJA

Vinar večerov: Karlovček, d. o. o.

DOPOLNJENA PONUDNA restavracije SITULA na Glavnem trgu:

V Situli vam med tednom nudimo okusne in zdrave malice ter kosila.

Odslej vabljeni tudi na **sobotna in nedeljska kosila**
(od 11.00 do 15.00 ure)!

Ob petkih in sobotah po 19.00 uri nudimo hladne jedi
(tatarski biftek, narezek s pršutom ...), tris z jurčki in
posebne domače sladice (palačinke z orehi in šatojem, čokoladni fondi ...).

Za zaključene družbe pa pripravimo jedi po vašem izboru.

Rezervirajte si svoj kulinarični užitek kadarkoli v tednu na Glavnem trgu v restavraciji SITULA!

Informacije in rezervacije na telefon: 07 394 2000 ali na situla@situla.si